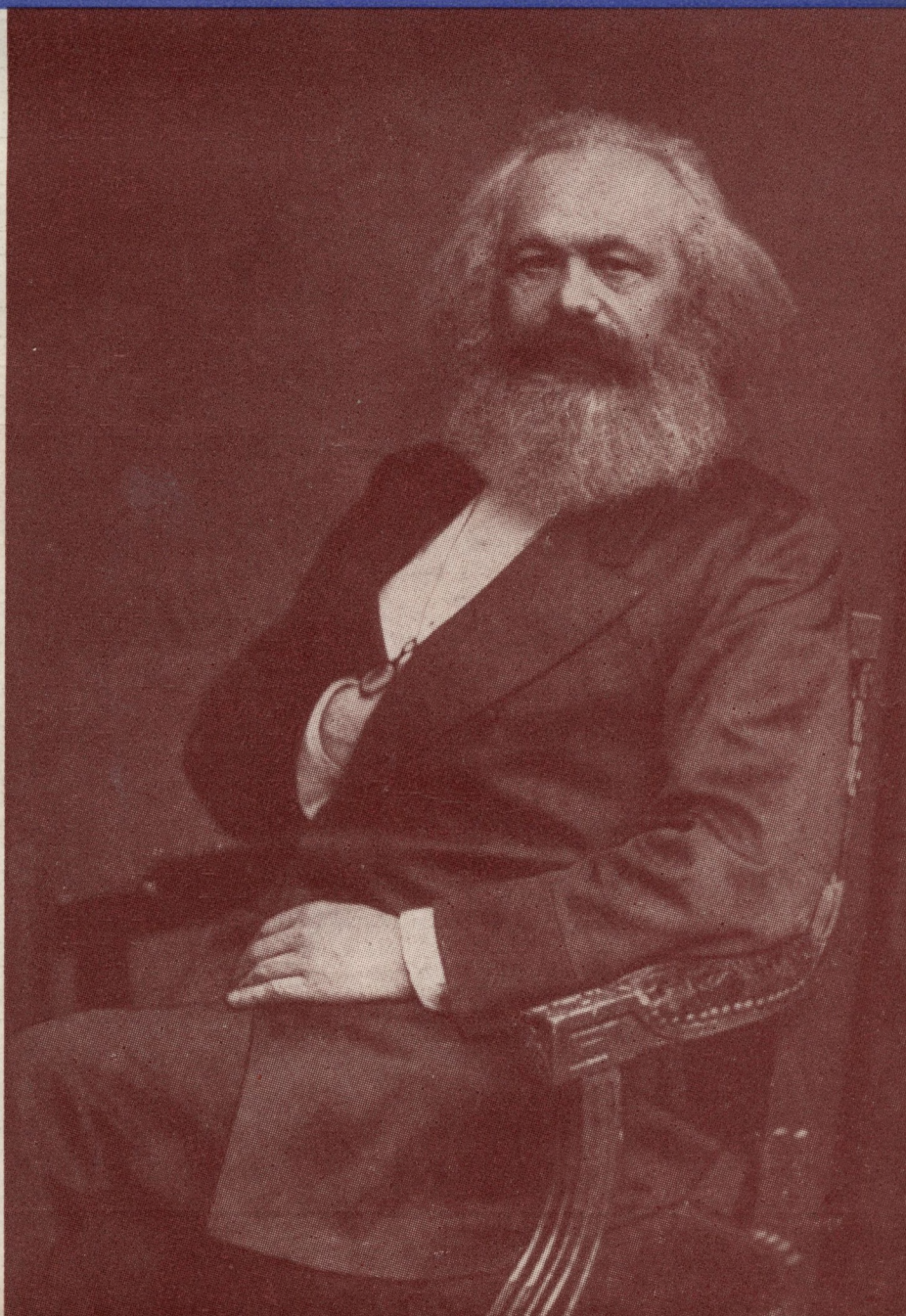

AKÖNYVTÁROS

1953. FEBRUÁR • III. ÉVFOLYAM • 2. SZÁM

*70 éve halt meg
Marx Károly*

TARTALOM

	Oldal
VARJAS BÉLA: Az SZKP XIX. kongresszusa és könyvtáraink feladatai	1
B. SZILÁGYI JÁNOS: Könyvtárellátás Marx emlékére	3
SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAIBÓL — N. SZERIKOV: A kol-	
hozkönyvtárak munkájáról	6
SALLAI ISTVAN: Hogyan segítsük mezőgazdaságunk fejlődését?	8
LAKATOS ÉVA: Járuljanak hozzá a könyvtárak a Nemzetközi Nőnap	
megünnepléséhez	11
PAP JÁNOS: Szovjet műszaki könyvek propagandája az üzemekben	13
FÖLDES MIHÁLY: A hazafiság néhány példája a szovjet irodalomban	15
Új kölcsönzési eljárás	17
BÁRÁNY TAMÁS: Könyvtárosiskolán	19
DEZSÉNYI BÉLA: Hogyan foglalkozunk a sajtóval a könyvtárban	21
MURÁNYI-KOVÁCS ENDRE: A Magyar-Szovjet Társaság Központi	
Könyvtára	24
Előrenyomott katalóguslapok és kölcsönzőkártyák	25
KELLNER BERNÁT: A kaposvári Megyei Könyvtár propagandamunkája	26
PELLENGÉR	27
BIBLIOGRÁFIAK	28
LEVELEZŐINK IRJAK	29
KÖNYVISMERTETÉSEK JEGYZEKE	31
ÉVFORDULÓK	32

Irodalmi tájékoztató

Lenin Műveinek 28. kötete (F. J.)	33
A szovjet hazafiságról (Remsey Sándorné)	34
József Attila népszerűsítéséért (Varga Kálmán)	35
Mikszáth Kálmán: Két választás Magyarországon (Katona Jenő)	37
Alexej Tolsztoj: Emigránsok (Lékai Oltó)	38
Siskov: Zord folyó (Szücs Andor)	38
A. Tvardovszkij: Vaszilij Tyorkin (I. J.)	39
Berjozko: Békés város (Kürti László)	39
Liksztanov: Egy kis tengerész kalandjai (Geréb Béláné)	40
Männik: Szívek próbája (Görög Livia)	40
Szokolov—Nikitov: Ebredő földeken (Gergely Béláné)	41
Spanov: Az életért (L. O.)	41
Móricz Zsigmond: Rózsa Sándor (Kelemen János)	42
Nagy István: A legmagasabb hőfokon (Gera György)	42
Fehér Klára: Ez az ország a mi országunk (Sz. A.)	43
Hámos György: Harcosok és harcosok (Sz. A.)	43
Zola: Igazság (Pók Lajos)	44
Daszkalov: Az én földem (Rónaszegi Miklós)	44
Homerosz: Ilias, Devecseri Gábor fordítása (K. J.)	45
Ma Feng-Hszü Zsung: A lüliangl hegyekben (Varga Domokos)	45
B. Silová: Papírfigura (F. K.)	46
JÓL DOLGOZÓ KÖNYVTÁROSNÓK	47
HIREK	48

A KÖNYVTÁROS

KÖNYVTÁROSOK HAVI TÁJÉKOZTATÓJA

1953. Február

III. évfolyam

2. szám

Az SZKP XIX. kongresszusa és könyvtáraink feladatai

A Szovjetunió diadalmasan halad előre a kommunizmus építésének útján. Példát mutatva, bennünket is vezet és segít boldogabb jövőnk felé.

A SzKP. XIX. kongresszusa elénk tárja egyrészt azokat a ragyogó eredményeket, amelyeket a szovjet nép 1939. óta hazája függetlenségének védelmében, a szovjet társadalmi és állami rend megerősítésében, a kommunizmus felépítéséért folytatott harcában elért, másrészt meghatározza az új feladatokat, a további fejlődés nagyszerű távlatait.

Mindnyájan, akik egy emberként dolgozunk szocialista hazánk felvirágoztatásán s harcolunk a békéért, egyik legfőbb kötelességünknek kell, hogy érezzük a XIX. kongresszus anyagának, beszámolóinak, határozatainak megismerését és különös gonddal kell tanulmányoznunk Sztálin elvtársnak »A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban« című zseniális művét, amelyet a kongresszus a párt jövőbeli programjának alapjává tett. Erre szólít fel bennünket a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének 1952. okt. 23-i határozata is.

Könyvtáraink, könyvtárosaink előtt hatalmas kettős feladat áll. Egyfelől, hogy a dolgozó tömegek, az olvasók eszmei-politikai színvonalának emelése érdekében az egyéni agitáció és a tömegpropaganda minden eszközével terjesszék a SzKP. XIX. kongresszusának anyagát és a tanulmányozásához szükséges irodalmat. Másfelől, hogy a könyvtárosok maguk is alaposan tanulmányozzák Sztálin elvtárs említett nagyjelentőségű művét, valamint a kongresszusi előadásokat és határozatokat. Nemcsak azért, hogy az olvasóknak meg tudják magyarázni azokat, hanem azért is, hogy a belőlük sugárzó tanításokat, irányelveket — saját viszonyainkhoz alkalmazva — a könyvtári munkában is felhasználhassák.

Az ideológiai nevelés és képzés fokozását a XIX. kongresszus egyik fő feladatul tűzte ki. S ennek fontosságát Rákosi elvtárs legutóbbi országgyűlési beszédében (1952. dec. 15.) is hangsúlyozta.

Nekünk, könyvtárosoknak kötelességünk, hogy pártunk politikai-nevelő munkáját alátámasszuk. Könyvtáraink aktív, kezdeményező módon ebbe még alig kapcsolódtak bele. Különösen tömegkönyvtáraink (főleg a falusiak) nem segítik kellőképpen a helyi párt-szervezeteket. Igaz, hogy a legtöbb helyen a párt-szervezetek sem igényelték a könyvtárosok segítségét. A szovjet könyvtárosok azonban maguk keresik fel a párt-szervezeteket. Megállapítják, hogy olvasóik közül kik vesznek részt pártoktatásban és azokat rendszeresen ellátják a tanulásukhoz szükséges könyvekkel, tanulmányokkal, szemléltető albumokkal, térképekkel és magyarázó adatokkal. De nemcsak a pártoktatásban részesülőket segítik, hanem olvasóik közül is mind többet igyekeznek meggyőző agitációval ideológiai művek olvasására szoktatni.

Kívánatos, hogy a fejlettebb olvasók között falun és az üzemekben nálunk is intenzívebben propagáljuk az ideológiai művek, a XIX. kongresszus anyagának olvasását. Az egyéni agitáción kívül használják fel erre könyvtáraink a tömegpropaganda eszközeit is: rendezzenek a könyvekből, cikkekből és a kommunizmus építésének eredményeit ábrázoló képekből kiállításokat, tartsanak könyvismertetések. Tudományos könyvtárainknak viszont megfelelő ajánlóbibliográfiák, olvasótervek készítésével kell segíteniük tömegkönyvtáraink munkáját.

Szükségesnek látjuk a társadalmi-politikai művek propagandája terén szerzett hasznos tapasztalatoknak összegyűjtését és terjesztését, hogy azokat minden könyvtáros felhasználhassa.

A SzKP. XIX. kongresszusának programtetelei nemcsak a szovjet könyvtárosok számára iránymutatók, hanem nekünk is sok tanulsággal szolgálnak. Noha a mi könyv-

tárügyünk és könyvtári hálózatunk még korántsem eléggé fejlett s nyilván nem tűzhetünk közeli célul magunk elé olyan arányú feladatokat, mint a Szovjetunió könyvtárosai, de igenis el kell indulnunk azon az úton, amelyet Sztálin elvtárs új műve és a kongresszus kijelöl. S ezt annál inkább meg kell tennünk, mert problémáink rokontermészetűek a jövő fejlődésünk azonos irányban halad.

Mindenekelőtt fel kell figyelnünk arra, hogy a pártkongresszus felvetette az olvasószolgálat megjavításának kérdését. A szovjet könyvtárosok erre feladatul tűzték ki, hogy a könyvet eljuttatják minden dolgozóhoz. Az olvasók könyvellátását úgy szervezik meg, hogy minden lakott területet, üzemet, szovhoz és kolhozot állandó- vagy mozgókönyvtár, kölcsönzőállomás lásson el könyvvel. Az olvasók számának növelését tehát mindennél fontosabb feladatnak tartják.

A szovjet könyvtárosoknak ezt a törekvését nekünk is szívügyünkévé kell tennünk. Könyvtárosaink egyrésze igen dicséretre méltóan megtesz minden, hogy olvasóinak számát folytonosan szaporítsa, de még sokan vannak, akik félvállról veszik ezt a kérdést, vagy egyáltalán nem törődnek vele s azt hiszik, hogy megtették a kötelességüket, ha a kölcsönzés idő alatt »várják« az olvasókat. Elhanyagolják a könyv- és könyvtárpropagandát; nem gondoskodnak könyvtári munkába aktívák bevonásáról s nem törekszenek arra, hogy nagyobb kiterjedésű községekben, városokban, távolabb fekvő tszcs-ben, állami gazdaságokban, gépállomásokon fiók-kölcsönzőket állítsanak fel. Pedig mindezt szükségünk van, mert a mi célunk is az, hogy minél előbb minden dolgozót olvasó, művelődni vágyó, és művelt emberré neveljünk. Eppen ezért a könyvtáros jó munkájának egyik legfőbb fokmérője, ha olvasóinak számát állandóan szaporítja.

A számszerűség növelése mellett azonban nem hanyagolhatók el az olvasókkal való munkában a minőségi követelmények sem.

Sztálin elvtárs a kommunizmusba való átmenet három alapfeltétele között, harmadikként a következőket jelölte meg: »Harmadszor az szükséges, hogy elérjük a társadalom kultúrájának olyan növekedését, amely a társadalom minden tagja számára biztosítja fizikai és szellemi képességeinek mindenoldali fejlesztését, hogy a társadalom tagjai olyan képzettséget szerezhessenek, amely elegendő ahhoz, hogy a társadalmi fejlődés aktív tényezőivé váljanak, hogy szabadon választhassanak foglalkozást és ne legyenek a fennálló munkamegosztás folytán egész életükre egy bizonyos foglalkozáshoz láncolva.« (A szocializmus közigazdasági problémái a Szovjetunióban. Bp. 1952, Szikra. 68. lap.)

Sztálin elvtársnak e programmtétele értelmében nekünk is követnünk kell a szovjet könyvtárosok példáját. Könyvtáraink állományát fokozatosan úgy kell kiépítenünk, hogy ennek a sokoldalú feladatuknak meg is felelhessenek. Az olvasókkal való foglalkozást pedig egyre intenzívebbé tételre kell értnünk, hogy az valóban elősegítse a dolgozók mindenirányú fejlődését. Ennek legeredményesebb módja az olvasás céltudatos irányítása s ezen keresztül a dolgozók látóköriének, ismereteinek kiszélesítése.

A XIX. kongresszus a szakkaderképzés ügyével is foglalkozott. Hazai viszonylatban ugyanerre a problémára hívta fel a figyelmet és jelölte meg a tennivalókat Gerő elvtárs beszámolójában (1952. nov. 29.) és Rákosi elvtárs országgyűlési beszédében.

Könyvtáraink, hogy a népgazdaság és a kulturális intézmények minden ága számára a szakkaderképzést előmozdítsák, igen nagy feladat előtt állnak: ki kell, hogy elégték a felső- és középfokú iskolák tanulóinak könyvigényét. E tekintetben a munka nagyobbik fele az egyetemi, főiskolai és egyéb tanintézeti könyvtárakra hárul. Tanintézeti könyvtáraink jórészenek azonban sürgősen meg kell javítania munkáját, mert a tanulókat a szükséges olvasmányanyaggal csak igen kis részben tudják ellátni s ehhez a nyilvános könyvtárak sem tudnak elégséges segítséget nyújtani.

Különösen növekedni fog a könyvtárak igénybevétele nálunk is a mind nagyobb arányban kibontakozó levelező oktatás következtében. A levelező hallgatói könyvtári könyvellátása lényegében még megoldatlan problémánk. E hallgatók és általában az olvasók jobb könyvellátása érdekében feltétlenül ki kell építenünk a könyvtárközi kölcsönzés valamennyi könyvtárra kiterjedő szervezetét, hogy a legkisebb faluban is hozzájuthassanak a szükséges könyvekhez.

A XIX. kongresszus határozatai kiemelik a tudományos felfedezések ismertetésének és gyakorlati alkalmazásának szükségességét és megkövetelik a tudósok segítségét abban, hogy az olvasók a tudomány minden területén tanulmányozhassák az elméleti problémákat.

A mi könyvtáraink is fokozottan kell, hogy propagálják az új tudományos felfedezéseket népszerűsítő irodalmat. A tudományos dolgozók kutatómunkájának támogatására pedig meg kell javítaniok a tudományos felvilágosítást, növelniök kell a szakkönyvtárak számát és differenciáltabbá kell tenniök azokat; megfelelő repertoriumok, témakatalógusok szerkesztésével el kell érniök, hogy a kutatók a témájukhoz szükséges irodalomról lehetőleg teljes és gyors tájékoztatást kapjanak.

A kongresszus útmutatásai a könyvtárszervezés terén is jónéhány feladatot állítanak elénk. A termelési és kulturális célkitűzések megvalósításához elengedhetetlenül szük-

séges az is, hogy könyvtárhálózatunkat tovább szélesítsük, hogy egyetlen falu se maradjon könyvtár nélkül. Fokozottan gondoskodnunk kell a mezőgazdaság szocialista szektorában az állami gazdaságok, teszcs-ek, gépállomások könyvtári ellátásáról.

Javítanunk kell a könyvvállomány országos megoszlásának aránytalanságain is. Az ország könyvvállományának több mint a fele Budapest könyvtáraiban van, de a vidéki könyvvállomány sem a megyék, sem a községek viszonylatában sem oszlik meg eléggé arányosan. Nyilvánvaló, hogy vidéki könyvtáraink állományát több tervszerűséggel és erőteljes mértékben kell növelnünk.

Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy jó könyvtártelepítési munka mellett is könyvtáraink csak akkor fogják sikeresen ellátni a szocializmus építésében rájuk háruló feladatokat, ha biztosítjuk könyvtárosaink kellő politikai-szakmai képzését. De ezen túlmenően is szükségük van támogatásra, hiszen tömegkönyvtárosaink elenyésző kivétellel ma még társadalmi munkában látják el felelősségteljes munkájukat. Eppen ezért tudományos könyvtáraink érezzék kötelességüknek a tömegkönyvtárak segítését, tegyék szervezett és rendszeressé patronáló tevékenységüket.

Különös súlyt kell helyeznünk a módszertani munka kiszélesítésére. Az Országos Széchényi Könyvtáron kívül más tudományos könyvtárakban is módszertani csoportokat kell szerveznünk, s fokozatosan el kell érünk, hogy minden megyei és járási könyvtárban legyen módszertani munkatárs. Ez által biztosíthatjuk, hogy a Módszertani Kabinet segítségével, támogatását a megyei és járási könyvtárakon keresztül minden falusi és üzemi könyvtáros érezhesse és munkájában hasznosíthassa.

Ha minden erőnket ezekre a feladatokra összpontosítjuk, akkor a nehézségekre sikeresen meg fogunk birkózni, s a XIX. pártkongresszus által kijelölt úton győzelemre segíthetjük népünket szocialista országépítő munkájában.

VARJAS BÉLA

Könyvkiállítás Marx emlékére

Hetven évvel ezelőtt, 1883. március 14-én halt meg Marx Károly, a tudományos szocializmus megteremtője, az első nemzetközi munkásmozgalom nagy szervezője. Emlékét megőrizték, tanításait magukévá tették a világ dolgozói, s különös szeretettel és tisztelettel fordulnak felé halálának évfordulóján. Könyvtárainknak megtisztelő kötelessége, hogy könyvkiállításokkal emlékezzenek és emlékeztessenek Marx Károly életművére, tanításaira.

Az alábbiakban módszert adunk a könyvkiállítások megrendezéséhez. Nem kész tervet, nem kész sémát, hiszen ez akadályozná könyvtárosaink alkotó kezdeményezését, s mechanikus munkává tenné a könyvkiállítás igényes és érdekes munkáját. Másrészt: a kész terv legtöbb helyütt nem lenne alkalmazható, hiszen más és más terv szerint kell megrendezni a könyvkiállításokat a tudományos könyvtárakban, az üzemi könyvtárakban és a falusi könyvtárakban — a rendelkezésre álló könyvanyagtól és az olvasók jellegétől, összetételétől, életkorától függően. Ugyanakkor a Marx-könyvkiállítás egyes kérdéseit úgy igyekszünk felvetni, hogy a megoldás alkalmazható legyen máskor, más könyvkiállításoknál is.

A »Könyvbarát« 1952. novemberi számában ismertettük a könyvkiállítás-rendezés nevelő munkamenetét.

Ugyanitt szó volt arról, hogy jó kiállítások rendezése lelkesedést, benső meggyőződést kíván meg. Különösen igaz ez a Marx-kiállítás esetében: a nagy forradalmár emlékének megbecsülése és szeretete, Marx tanainak megértése nélkül nem lehet jó munkát végezni. A kiállítás munkáját úgy kezdjük meg tehát, hogy megismerkedünk Marx életével, tevékenységével, tanításával. E téren a »Marx Károlyról« c. kötet és Leninnek Marxról írott cikkei (megtekinthetők a »Marx, Engels, marxizmus« c. kötetben) szolgálnak segítségül.

A kiállítás előzetes tervének elkészítésénél (s az egész kiállítás megrendezésénél) szem előtt kell tartani, hogy az alapvető feladat: az eszméi mondanivaló kifejezése, a marxizmus tanításainak az olvasóhoz való közvetítése, az olvasó meggyőzése arról, hogy a kiállítás mondanivalója igaz és helyes. A kiállításnak *pártosnak* kell lennie, meg kell mutatnia, Marx tanításai, harcai hogyan függenek össze napjaink kérdéseivel. A Marx-kiállítás esetében a könyvkiállítás megtekintése után az olvasóban határozott véleménynek kell kialakulni Marx lángelméje, forradalmi tanításának igaz volta felől. A kiállításnak meggyőzően kell bemutatnia, hogy a proletariátus igazáért, a világ népeinek sorsáért folyó harcban Marxnak örököse, tanításainak továbbfejlesztője Lenin

— és napjaink Lenin-je: Sztálin. Marxnak a világ dolgozóira, a szocializmusért vívott harcát össze kell kapcsolni napjaink harcaival, melyek a szocializmus és a kommunizmus építéséért és a béke megvédéséért folynak.

A Marx-könyvkiállítás tervének elkészítésénél a logikai, az elvi témák szerinti összefüggés a célavezető. Ennek alapján a könyvekből, képekből, feliratokból és az egyéb rendelkezésre álló anyagból a következő csoportokat lehet létrehozni:

- I. Marx élete és forradalmi tevékenysége. Marx és Engels kapcsolata,
- II. A marxi politikai gazdaságtan,
- III. A dialektikus és történelmi materializmus,
- IV. Lenin és Sztálin — Marx tanainak megvalósítói és továbbfejlesztői (a szocializmus és kommunizmus építése, békeharc).

Az előzetes terv elkészítésénél, az egész kiállítás megrendezésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy a könyvtár olvasói és látogatói zömükben milyen foglalkozásúak, milyen érdeklődési körűek, milyen kulturális színvonalon állnak, milyen életkoraik. A tudományos könyvtáraknak a Marx-kiállítás keretében ki kell térniük arra, hogy a gyűjtőkörüknek megfelelő szaktudomány számára Marx munkásságának mi a jelentősége. Így pl. a Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának nyilván a marxi politikai gazdaságtan eredményeit kell fokozottabban kidomborítani, a Pedagógiai Könyvtárnak ki kell térnie (ha másképp nem, feliratokban) Marxnak a neveléssel kapcsolatos álláspontjára. Az ifjúsági könyvtárak Marx-kiállításainak (ha másképp nem, feliratokban) ki kell fejezniük, hogy Marx mennyire szerette és becsülte a fiatalokat, s milyen sokat várt tőlük. A néphadsereg könyvtáraiban rendezett kiállítások mutassanak rá Marxnak a hazafisággal, a háborúval és a békével kapcsolatos álláspontjára. A falusi könyvtárak kiállításai foglalkozzanak azzal a kérdéssel is, hogy mit köszönhet a parasztság Marxnak, s hogy e nagy forradalmár milyen behatóan foglalkozott a parasztság problémáival. Ugyanígy az üzemi könyvtárakban, a kiállításokon a munkásosztály sajátos helyzetének és feladatainak kell kidomborodnia — Marx tevékenységének és tanításainak tükrében. E néhány példa is világossá teszi, hogy a helyi sajátosságokat ki lehet (és ki kell) domborítani. Itt csupán egy veszélyt fenyegtet: hogy egy-egy részprobléma kidomborítása elhomályosítja, háttérbe szorítja a kiállítás alapvető mondanivalóját. Ennek nem szabad megtörténnie. Biztosítani kell, hogy a kiállítás fő mondanivalója megmaradjon: Marx elsősorban forradalmár, a munkásosztály harcosa és vezetője, a tudományos szocializmus megteremtője volt.

Miután elkészítettük a kiállítás tervét, hozzáfoghatunk az anyaggyűjtéshez. A könyvtárak kiállításainak alapvető anyaga természetesen a könyv, de gondoskodnunk kell képek, rajzok, grafikonok, térképek, versek, stb. összegyűjtéséről is. A Marx-kiállítás anyagának összegyűjtésénél elsősorban Marx művei és a róla szóló művek jönnek számításba. Ezek a következők:

MARX: Válogatott művek; Bér, ár, haszon; Bér munka és tőke; Bevezetés a politikai gazdaságtanba; A filozófia nyomora; Louis Bonaparte Brumaire tizennyolcadikája; Osztályharcok Franciaországban, 1848—1850; A tőke I. és III. köt.; MARX—ENGELS: Válogatott művek I—II. köt.; Válogatott levelek; A kommunista kiáltvány; Művészeti-íróadalomról; A német ideológia; A »Tőke« első kötetéről; A történelmi materializmusról; MARX—ENGELS—LENIN—SZTALIN: Proletárnemzetköziség és hazafiság; Marx Károlyról, Engels, Lafargue, Liebknecht és mások emlékezései, cikkei levelei; ENGELS: Marx Károlyról; LENIN: Marx, Engels, marxizmus; Marx Károly—Engels Frigyes.

(A könyvanyag összegyűjtésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy 1948 előtti Népszava kiadású kötetek ne kerüljenek a kiállított könyvek közé, mert ezek többnyire elavult fordításúak, vagy jobboldali szociáldemokrata ideológiát terjesztő előszót tartalmaznak.)

A további feladat: az összegyűjtött kiállítási anyag csoportosítása és elrendezése. A Marx-kiállítás csoportosításáról már az eddigiekben szó volt, még csak annyit kell megjegyezni, hogy a II. csoport (Marx politikai gazdaságtani művei) középpontjába a *Tőke* két kötetét tegyük, a III. csoportból (dialektikus és történelmi materializmus kérdéseit tárgyaló művek) a *Kommunista Kiáltvány* emelkedjék ki. A IV. csoport könyvanyagát kiegészíthetjük Sztálin elvtárs új művével (*»A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban«*), s egy-két, a kommunizmus építésével és a békeharcokkal foglalkozó könyvvel.

Az anyag elrendezésében törekedjünk egyszerűsége, világosságra, logikus csoportosításra. A feliratok kiválasztásában és megfogalmazásában is a könyvtár olvasóinak összetétele és kulturális színvonala legyen az irányadó. Ügyeljünk arra, hogy a feliratok szövege a kiállított anyaggal összefüggő, fogalmazásában könnyen érthető

legyen. A Marx-kiállítás feliratai elsősorban Marx, Engels, Lenin és Sztálin fontos és idevágó mondatait idézzék.

Néhány ilyen felirat:

»Marx tanítása mindenható erejű, mert igaz. Teljes és jó! felépített tanítás ez, amely az embereknek egységes világnézetet ad, olyat, mely nem egyeztethető össze semmiféle babonával, semmiféle reakcióval, a burzsoa járom semmiféle védelmezésével. Jogos örököse ez a tanítás a legjobbnak, amit az emberiség a XIX. században a német filozófia, az angol politikai gazdaságtan és a francia szocializmus képében alkotott.« (Lenin)

Az üzemi könyvkiállítások, feliratai között okvetlenül ilyeneknek is kell szerepelniük:

»Marx tanításában a legfontosabb az, hogy felderítette a proletariátusnak, mint a szocialista társadalom megteremtőjének, világtörténelmi szerepét.« (Lenin)

»A marxizmus a munkásosztály életbevágó érdekeinek tudományos kifejezése.« (Sztálin)

A kiállítás IV. részében (Lenin és Sztálin Marx tanainak megvalósítói és továbbfejlesztői) ilyen feliratokat alkalmazhatunk:

»Sikereinket annak köszönhetjük, hogy Marx, Engels, Lenin zászlaja alatt dolgoztunk és harcoltunk.« (Sztálin)

A tanulás, a könyvek és a könyvtár népszerűsítését szolgálhatják az ilyen feliratok:

»A tudomány nem ismer széles országot s csak azok remélik, hogy napsütötte ormaik elérik, akik nem riadnak vissza attól, hogy meredek ösvényei megmászása fáradságos.« (Marx)

Természetesen magunk is fogalmazhatunk feliratokat, vigyázzunk azonban az olvi tisztaságra és a szabatos, érthető stílusra. A feliratokat tussal, vagy tintával írva is elkészíthetjük, fontos az egyszerű, tiszta írásmód, a jól olvashatóság.

A kiállítást érdekesebbé, változatosabbá, szemléletesebbé tesszük, ha fényképeket, képzőművészeti alkotások reprodukcióit, grafikákat, térképeket, a nagy emberek kézíratainak faximiliéit (hasonmásait) és vers-idézeteket is felhasználunk. A Marx-kiállítás esetében keretezzük be és fűgesszük ki központi helyen Marx arcképét. Fényképeket és faximiliéket a »Marx Károlyról« c. kötetben is találhatunk. Marxról verset többek közt Malisko szovjet költő írt, a címe: *Marx emlékszobra*

(A vers teljes szövege megtalálható a »Szovjet költészet antológiája« c. kötetben, 391. old.)

Ha a kiállítás megnyitása előtt, vagy tartama alatt a könyvtárba a Marx-évfordulóval foglalkozó újságok és folyóiratok érkeznek, ezek akár a kiállításba szervesen beilleszthetők, akár — kis asztalkára kiteve — az olvasók rendelkezésére bocsáthatók.

A könyvkiállítást a könyvtáros használja fel a könyvtár és a szocialista kultúra propagálására. A kiállítás megnyitóról faliújságon, hirdetésményeken, hangosan-beszéltőn, a könyvtár aktivistái, tanárok, tanítók útján (és sok más módon) adhat hírt az üzem, a falu, a környék dolgozóinak.

Mindezzel azonban a könyvtáros még nem tett eleget minden, a kiállítással kapcsolatos teendőjének. Helyes, ha odaáll a kiállítás mellé és magyaráz, elbeszélget az olvasóival, a kiállítás látogatóival, Marx életéről és tanításairól, rámutat érdemeire: a tudományos szocializmus alapjait ő rakta le, a felnövő proletariátus első nagy tanító-mestere volt. A könyvtáros állítsa *példaképpül* Marxtól az olvasó elé, beszéljen arról, hogy Marx egész életét a munkásosztály, a dolgozó nép érdekeinek szolgálatába állította. Beszéljen a könyvtáros Marx törhetetlen akaraterejéről, hatalmas tudásáról. Emelje ki magyarázatában, hogy tanainak örökösei, továbbfejlesztői: Lenin és Sztálin. Arra kell törekednie, hogy dolgozó népünk ne csak csodálja, becsülje, tisztelje Marxtól, hanem értse is meg és szeresse — jobban fogja szeretni ezáltal a szocializmus ügyét, a béke ügyét is.

Befejezésül: a kiállítás bezárása után feltétlenül meg kell beszélni a kiállítás megrendezésének tanulságait, le kell szűrni a hibákat és az eredményeket. Fel kell tenni a kérdést: vajjon a kiállítás elérte-e a kívánt hatást, ha nem, mi volt ennek az oka?

Ha a Marx-kiállítást felkészülten és lelkesedéssel tervezzük meg, elmondhatjuk, hogy segítettük dolgozó népünk ügyét és hozzájárultunk Engels szavainak beteljesüléséhez: *Marx »neve és műve is élni fog századokon át!«*

B. SZILAGYI JÁNOS

SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAIBÓL

A kolhozkönyvtárak munkájáról

Bibliotekar 1952. 10. számából.

(Rövidített szöveg.)

Az utolsó években országunkban nagyszerű mozgalom indult meg annak érdekében, hogy minden termelőszövetkezet létesítsen saját kolhozkönyvtárát. Ez a mozgalom meggyőzően bizonyítja a szovjet parasztság széles tömegeinek növekvő kulturális igényeit.

A rosztovi SZK(b)P területi bizottsága 1952. februárjában határozatot fogadott el könyvtár létesítéséről minden kolhozban. Ezután megindult a munka a nagy feladat megvalósítása érdekében. A könyvtárak megnyitásának kérdését megtárgyalták a kolhoztagok gyűlésein. A pártszervezet irányítása mellett foglalkoztak ezzel a kérdéssel a kolhozok összes tömegszervezetei, a komsszomolisták, a falu értelmisége. A kolhozkönyvtárak szervezésében aktívan részt vettek a terület városi dolgozói is. Ahhoz, hogy fogalmunk legyen erről a munkáról, elég annyit tudnunk, hogy Rosztovban 75 ezer, Sahtában 13 ezer, Taganrogban 17 ezer, Novocserkaszkban 13 ezer, a terület összes városaiban 130 ezer könyvet gyűjtöttek a lakosság körében.

Jelenleg a Don-területnek mind a 876 kolhozában van könyvtár, ezeknek összallománya 410.000 kötet. *A terület 713 kolhoza szerződést kötött a terület könyvtárellátójával. A kolhozok kultúralapjából július 1-ig könyvvásárlásra kb. 400 ezer rubelt utaltak ki.*

Sok kolhozkönyvtár az aktívák segítségével érdekes és sokoldalú munkát végez: segíti a kolhoztagokat a minél nagyobb műveltség elsajátításában és szakmai tudásuk fejlesztésében, mozgósítja a tömegeket a népünk előtt álló fontos feladatok teljesítésére.

A paszcsanokonszki járás egyesített Lenin-kolhozának könyvtára nagy gondot fordít a gyapot megművelésével és ápolásával foglalkozó irodalom terjesztésére. Nemrégiben olvasóankétot is tartottak Jakovlev »Fehér arany« című könyvéből. A könyvtárnak sikerült elérnie, hogy több mint 400 kolhoztag ismerkedett meg ezzel a könyvvel. Az ankét munkájában 165-en vettek részt, többek között a kolhoz vezetőiségének tagjai, a brigádvezetők, a gyapottermelő munkacsoportok vezetői, egyszerű gyapottermelők, valamint az agronómusok. Az ankét részvevői nemcsak Jakovlev könyvének érdemeiről és hibáiról beszéltek, de kicserélték a gyapotcserje természetével kapcsolatos tapasztalataikat és rámutattak a hibákra, melyeket ki kell küszöbölniök, hogy magasabb termésátlagot tudjanak elérni.

A veszeovszki körzet »Iszakra« kolhozkönyvtára Kozsevnyikov Sztálin-díjjal jutalmazott »Elo víz« c. könyvének megvitatására rendezett ankétot. Az öntözött földéken a magas termésért harcoló kolhoztagok különös érdeklődést tanúsítottak a könyv iránt. Nagy figyelemmel nézegették a könyvtár által rendezett »Hogyan valósul meg a természet átalakításának sztálini terve« c. könyvkiállítást. A kiállítás egyik részlete megmutatta, mit ad az öntözés az »Iszakra« kolhozoknak. Az ankéton 340 kolhoztag vett részt. A felszólalók kiemelték Kozsevnyikov könyvének hatalmas nevelőértékét, a kérdések gyakorlati jelentőségét, melyekkel a könyv foglalkozik.

Ma már elég nagy számban vannak azok a jól dolgozó kolhozkönyvtárak, ahol állandóan gondoskodnak az új olvasók szervezéséről, a könyvforgalom növeléséről.

A nykolajevi járás Kaganovics nevű mezőgazdasági szövetkezetének könyvtára aránylag rövid idő alatt nagy népszerűsége tett szert. Olvasói köre a szövetkezet több mint 200 tagjából áll. Sokan közülük rendkívül nagy érdeklődést mutatnak a könyvek iránt.

A tavaszi vetési kampány kezdetéig a könyvtár helyiségében rendszeresen tartottak felolvasásokat. *Alighogy megkezdődtek a mezei munkák, mind az öt brigádban mozgó könyvtárat szerveztek, a könyvtári munka színhelyét közvetlenül a mezőre tették át.*

A Kaganovics-kolhoz vezetősége nagy gondot fordít a könyvtárra. Jó helyiséget jelölt ki számára, beszerezte és elkészítette a szükséges felszerelést és a könyvtár állománya is mindjobban bővül.

1952. március—áprilisában a terület összes járosaiban 6—7 napos tanfolyamokat rendeztek a kolhozkönyvtárosok részére, itt megismerkedtek az aktuális irodalommal, a könyvpropaganda különböző módszereivel, a könyvtári technika kérdéseivel.

Érdekes RosztoV város könyvtári dolgozóinak kezdeményezése, akik patronálást álláltak a terület 17 járásának kolhozkönyvtárai föött. Így a Központi Gorkij Könyvtár állandó segítséget nyújt a peszcssanokopszki járás kolhozkönyvtárainak, a Puskin-könyvtár az orlovi járás kolhozkönyvtárait patronálja, az Osztrovszkij-könyvtár a verszkij járáséit sib. Nemrégen RosztoV könyvtárosai 42 kolhozkönyvtárat látogattak meg és nyújtottak nekik lényeges segítséget.

A zverzi járás »Kalinin«, »Győzelem« és »Vörös partizánok munkája« kolhozaiban a városi könyvtárosok segítettek a könyvek kiválogatásában, feldolgozásában és raktározásában és beszélgetéseket folytattak a kolhoztagokkal. Ennek eredménye, hogy a »Kalinin«-kolhoz könyvtárába 60 ember iratkozott be, a »Győzelem« és a »Vörös partizánok munkája«-kolhozokba pedig mozgókönyvtárakat küldtek a traktorbrigádok részére.

A celinszki körzet »Ut a szocializmushoz«-kolhozban a városi könyvtárosok a középiskola felsősztályos tanulóinak segítségével dolgozták és rendezték az összes ottlevő könyveket, könyvkiállítást rendeztek a békeharcról, a földműves brigádok részére pedig mozgókönyvtárat szerveztek. A rosztovi »Decemberi felkelés« könyvtár egyik dolgozója pedig az általa patronált razdori járásban a kolhozkönyvtárosok részére tapasztalatsere-értekezletet tartott. Az értekezleten megbeszélték a kolhoztagok irodalommal való ellátásának módját a nyári mezei munkák idején.

A rosztovi városi könyvtáraknak a kolhozok patronálásában szerzett tapasztalatait átvették a taganrogi, sahti és más városok könyvtárai is. *A patroná ó könyvtárak leveleznek a kolhozkönyvtárosokkal, módszertani anyagot és egyéb segédeszközöket küldenek nekik.*

A SZKP területi bizottsága határozatára RosztoVban megtartották a kolhozkönyvtárak dolgozóinak területi értekezletét. Az értekezlet munkájában részt vettek a népművelési osztályok, járási és városi könyvtárak vezetői, a területi kiadók, a könyvtárelátó dolgozói és még sokan mások. Ez az értekezlet jelenlény esemény volt a terület kulturális és társadalmi életében. Az értekezletet a SZKP területi bizottságának titkára, Szamoszudov elvtárs nyitotta meg és vezette. A SZKP területi bizottsága propaganda és agitációs osztálya vezetőjének, Filonov elvtársnak beszámolójához 16-an szóltak hozzá.

Érdekes tapasztalatai vannak az orlovi járás Andrejev-kolhoz könyvtárosának, Onucskin elvtársnak. Ezt a könyvtárat még 1949-ben nyitották meg, jelenleg több, mint másfétezer könyve és 280 olvasója van.

A földművelő- és traktorbrigádok mellett öt mozgókönyvtár dolgozik. Rendszeres felolvasásokat, megbeszéléseket tartanak a kommunizmus nagy építkezéseiről, az orosz irodalom klasszikusairól, a Sztálin-díjas szovjet írókról.

A razdori járás Sztálin-kolhozának könyvtárosa, Szmolenszkij elvtárs elmondta, mennyire érdeklődnek a kolhoztagok a könyvek iránt, hogyan áhítózzák a tudományt. A kölcsonzések száma 1952. júniusában elérte a háromezer kötetet. A kolhoztagok százai vettek részt Nyikolajeva »Az aratás« című könyvének megvitatásában. Az olvasók párhuzamot vontak a könyv története és járásuk élete, kolhozok feladatai között.

Az értekezleten felszólalók kérdéseket tettek fel a könyvtárosoknak a kétnapos járás: szemináriummal kapcsolatos tapasztalataikra vonatkozóan, valamint a kolhozkönyvtáraknak a járási népművelési osztályok által történő irányításáról. Beszéltek még a munka hiányosságairól és nehézségeiről, jogos követelésekkel léptek fel a könyvtárelátóval és más területi szervezeteikkel, többek között a népművelési osztállyal szemben is.

A »Minden kolhozban könyvtár«-mozgalom mind nagyobb lendületet vesz, szélesedik és fejlődik. A Szovjetunióban vannak már olyan területek és járások, ahol minden kolhoznak megvan a maga könyvtára. Ugy gondoljuk, itt az ideje, hogy összeállítsuk a kolhozkönyvtárak szabályzatát, amely pontosan meghatározza feladatait, felállításának feltételeit és a sorrendet, mely szerint meg kell nyílniok.

Leghelyesebbnek tartjuk, ha a Népművelési Intézmények Bizottságának Könyvtárügyi Főosztálya készíti elő és adja ki a kolhozkönyvtárak munkáját elősegítő anyaggyűjteményt, a kolhozkönyvtárak munkájának rövid vezérfonalát.

A Lenin Könyvtár tudományos módszertani osztályának kell elkészítenie és kiadnia a legjobb kolhozkönyvtárak tapasztalatairól szóló brosrásorozatot, rendszeresen össze kell állítani kisebb annotált ajánló jegyzékeket a legaktuálisabb társadalom-politikai, természettudományi és szépirodalmi művekről, melyeket az olvasóknak ajánlani kell.

Nagy és felelősségteljes feladat háru a kolhozkönyvtárakra: a falu dolgozóinak kommunista nevelése. Nekünk arra kell törekednünk, hogy minden kolhozkönyvtár meg tudja oldani ezeket a feladatokat és hogy a könyvtár falu a szocialista kultúra valódi központjává váljék.

N. SZERIKOV

Hogyan segítsük mezőgazdaságunk fejlődését?

A jászberényi járási könyvtár kirakatában (a könyvtár üzlethelyiségében van elhelyezve) egy nagy szemléltető kép vonja magára a figyelmet. A kép egy szarvasmarhát ábrázol metszetben és ez a felírása: *Hogyan lesz a tej?* A kép alatt mezőgazdasági könyvek vannak a szarvasmarha tenyésztéséről, takarmányozásáról, a helyes tejkezelésről és a mesterséges (ítatásos) borjúnevelésről. Ezzel a kis kiállítással a könyvtár elég nagy érdeklődést keltett az említett könyvek iránt.

A legutóbbi időben mindig több és több könyvtár kezd törődni a mezőgazdasági könyvek komolyabb propagandájával. Sajnos az eddigi kezdeményezések ellenére is meg kell állapítanunk, hogy mezőgazdasági könyvpropagandánk igen elhanyagolt, kezdetleges. Eppen ezért nem csoda, hogy falusi könyvtáraink legkevesebbé olvasott könyvei éppen a mezőgazdasági könyvek.

Rákosi elvtárs december 15-i parlamenti beszédében ismertette az elmúlt év rendkívüli időjárása következtében előállott kedvezőtlen gazdasági eredményeket, kijeölte a legsürgősebb teendőket. Megállapította, hogy *a fagykár és az aszály mellett is sokkal több lehetett volna az idei termésünk, ha a korszerű földmívelés, a modern agrotechnika szabályait betartottuk volna.*

Gerő elvtárs — még ezt megelőzően — a Központi Vezetőség ülésén részletesen ismertette mezőgazdaságunk helyzetét is és megjelölte az előttünk álló feladatokat.

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa február 1-én az 1953. évi tavaszi mezőgazdaság munkák előkészítéséről és végrehajtásáról határozatot hozott, amely a mezőgazdaság legsürgősebb feladatait jelöli meg.

A falusi könyvtárnak mindig fontos feladata a mezőgazdasági könyvek olvastatása, de ma kimondhatjuk, hogy nincs fontosabb feladat számára, mint a tavaszi munka előkészítésének és az állatállomány átteleltetésének alátámasztása könyvtári munkával.

A Szovjetunió Kommunista Pártja XIX. Kongresszusán hangzott el: *»Akadnak kommunisták, akik szavakban egyetértenek a párthatározatokkal, a valóságban azonban porosodni hagyják őket. Az ilyen funkcionáriusokat nem nyugtalanítja, hogy a párt és a kormány határozatait a rájuk bízott területen nem teljesítik kielégítően!«*

Nem dolgozik jól a könyvtáros sem, bármennyi könyvet kölcsönöz is ki, ha nem tartja szem előtt a párt és a kormány határozatait és nem azok megvalósítását tekinti főfeladatának.

A szovjet falusi és kolhoz-könyvtárosok igen nagy gondot fordítanak a mezőgazdasági könyvek propagandájára. Könyvtárosaink igen sokat tanulhatnak a szovjet könyvtári irodalomból. N. Ártjemjev: *Egy falusi könyvtáros feljegyzései* című könyv is sok jó példát, útmutatást nyújt.

Hogyan végezzük a mezőgazdasági könyvek propagandájának munkáját?

Mindenekelőtt könyvanyagunk gondos tanulmányozásával. Falusi könyvtáraink nincsenek még jól ellátva mezőgazdasági könyvekkel, a legfontosabb mezőgazdasági könyvek azonban megvannak ma már a legtöbb faluban. A járási és megyei könyvtárak különösen a legutóbbi időben sok mezőgazdasági könyvet kaptak. Sürgős feladatuk a könyvek megfelelő szétosztása, a falusi könyvtárakban meglévő anyag figyelembevételével.

A falusi könyvtárak kísérjék figyelemmel a mezőgazdaságban mutatkozó időszakos teendőket és ennek alapján tanulmányozzák könyvanyagukat.

Nézzük meg, melyek most a legsürgősebb feladatok és melyek azok a könyvek és folyóirataikkak, amelyeket most kell propagálni.

A cikk keretei nem engedik meg, hogy részletes felsorolást adjunk. Inkább csak példákat nyújtunk, amelyek alapján a könyvtáros maga választhatja ki anyagát.

A minisztertanács határozata kimondja, hogy legelső feladat az őszi szántás-vetés mulasztásainak pótlása és a tavaszi talajmunkák, a korai növények vetésének megkezdése. Egyetlen talpalatnyi föld sem maradhat vetetlenül, műveletlenül. Népszerűsíteni, alkalmazni kell a szovjet agrotechnikai módszereket: a fagosolást, simítózást stb. E munkákhoz az alábbi könyveket ajánlhatjuk:

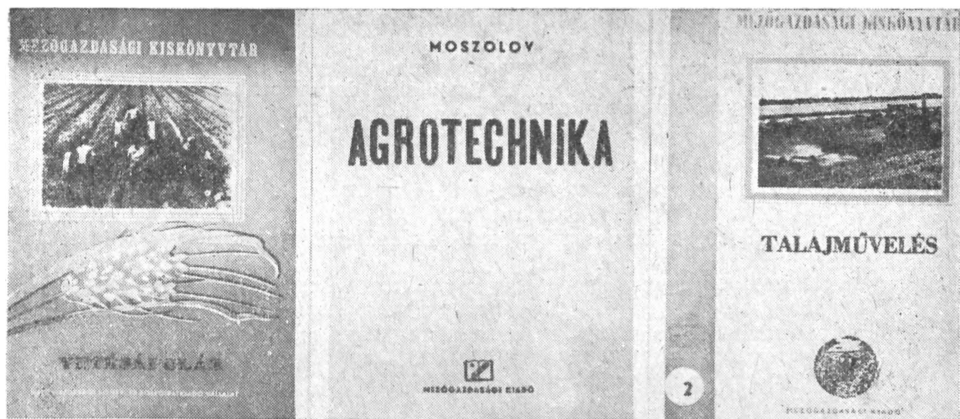
VETÉSAPOLÁS. Bp. 1950. Mezőgazd. kiadó. 29 lap. (*Mezőgazdasági kiskönyvtár.*)

TALAJMŰVELÉS. Bp. 1951. (*Mezőgazd. Kiskönyvtár.*) Mezőgazd. kiadó. 40 lap.

Virág L.: A TAVASZI VETÉSEK TALAJELŐKÉSZÍTÉSE. Bp. 1952. Népszava. 28 lap.

Falusi könyvtárainkban nincs minden mezőgazdasági eljárásra külön könyv. Ezért fel kell használnunk az összefoglaló mezőgazdasági munkákat is. Ilyenek pl.:

Moszolov: AGROTECHNIKA. Bp. 1952. Mezőgazdasági Kiadó. 426 lap. Az ilyen kézikönyveket sohasem általában ajánljuk, mindig egy-egy aktuális részre hívjuk fel a

figyelmet. Az említett könyvnek most pl. »Az őszi vetések ápolása« című fejezetét kell ajánlanunk. (180. l.)

Ugyanígy pl. Virág István: NÖVÉNYTERMESZTÉSI ALAPISMERETEK (Bp. 1952 Mezőgazd. kiadó) című könyvének 64. lapján a »Tavaszi talajmunkák« című részt.

Figyelemmel kell kísérrnünk és ajánlanunk kell a mezőgazdasági folyóiratok aktuális cikkeit is. Igen fontos pl. a MAGYAR MEZŐGAZDASÁG 1953. január 16-i számában közölt »Téli munkák a nagy termésért« című cikk.

Falusi könyvtárainknak különösen ott, ahol már olvasóterem is van, feltétlen járatiok kell ezt a lapot. A mezőgazdasági folyóirat egyes cikkeinek népszerűsítése azért is szükséges, hogy lassan rászoktassa falusi dolgozóinkat a mezőgazdasági szaklapok olvasására.

A minisztertanácsi határozat kimondja, hogy a termésátlag fokozása érdekében fel kell használni minden rendelkezésre álló istálló- és egyéb szerves trágyát. A gyengén telett és a későőszi vetéseket fejtrágyázni kell.

A kérdés nagy fontosságát mutatja, hogy Rákosi elvtárs beszédében is nyomatékoosan felhívta erre a figyelmet.

A trágyázási ismereteket tartalmazó önálló könyveken kívül Moszolóv: AGROTECHNIKA 79—92. lapján lévő részt ajánljuk, a NÖVÉNYTERMELESI ALAPISMERETEK című könyvből pedig a »Talajerő fenntartása« című fejezetet (23—39. lap).

Igen fontos feladat a vetőmag gondos előkészítése. Erre pl. a »VETŐMAG-VETÉS« című könyvet ajánljuk (Bp. 1950. Mezőgazd. Kiadó.) (Mezőgazd. Kiskönyvtár. 46 lap.)

Az összefoglaló kézikönyvekből különösen a jarovizálással foglalkozó részeket kell ajánlanunk.

Külön is foglalkozni kell legfontosabb tavaszi növényeink: burgonya, kukorica, napraforgó stb. helyes vetésével és ápolásával. Az összefoglaló munkák megfelelő fejezetein kívül, főleg ezeket a könyveket ajánljuk:

A KUKORICA TERMESZTÉSE, A BURGONYA TERMESZTÉSE, NAPRAFORGÓ TERMESZTÉS (Mezőgazdasági Kiskönyvtár füzetek).

A fejlett szovjet agrotechnikai eljárásokra külön fel kell hívni a figyelmet. A minisztertanácsi határozat azt is kimondja, hogy az egyes gazdaságok milyen mértékben vessenek keresztsoroson, illetve a kukoricát négyzetesen.

A keresztsoros vetésre pl.: Moszolóv: AGROTECHNIKA 114. lap, a négyzetesvetésre 259. lap és a NÖVÉNYTANI ALAPISMERETEK 88. lap ad útmutatást.

Az elmúlt évben sokat szenvedtünk a fagykártól és az aszálytól. Már előre fel kell készülnünk a védekezésre. Propagáljuk tehát: Mazsarov: HARC AZ ASZÁLY ELLEN (Bp. 1950. Athenaeum, 277. lap) és J. M. Jaroszlavcev: TALAJMENTI FAGY (Bp. 1950. Szikra, 27 lap) című füzetet. (Természettud. Kiskönyvtár 34. szám.) Homokos vidékeken pedig: Vestsik Vilmos: LAZA HOMOKTALAJOK OKSZERU MŰVELESE című könyvet (Bp. 1951. Mezőgazdasági Kiadó).

A másik sürgős és igen fontos feladat mezőgazdaságunkban az állatállomány vesztéségmentes átteleltetése.

Az egyes állatok tenyésztésével foglalkozó Mezőgazdasági Kiskönyvtár füzetek megfelelő részein kívül ajánljuk pl.: TAKARMANYOZÁSI ISMERETEK (Bp. 1951. Mezőgazdasági Kiskönyvtár, 112. l.) című füzetet. Igen fontosak a Magyar Mezőgazdaság című folyóirat idevonatkozó cikkei: december 16-i számban pl. az »Égyedi takarmányo-

zás» és a »Szalmafeltárás« című cikk, a január 16-i számban pedig a »Termelés-csökkenés nélkül, veszteségmentesen teletessünk át« című cikk.

A könyvek, folyóiratcikkek alapos ismeretén kívül meg kell ismernünk, össze kell gyűjtenünk a legfontosabb rendeleteket, határozatokat és azokat az olvasók figyelmébe kell ajánlanunk.

Ilyenek pl.:

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa és a MDP Közp. Vezetősége határozata az állattenyésztésről és a takarmányfejlesztésről. (Szabad Nép, 1952. szeptember 14-i és 15-i szám.) Gerő és Rákosi elvtársak beszédei (Szabad Nép, 1952. november 30. és december 16. szám). A minisztertanács fent említett határozata (Szabad Nép, 1953. február 1.).

A mezőgazdasági propagandának egyik fontos eszköze a sajtó. A Szabad Nép, vagy Magyar Mezőgazdaság jelentős cikkeket bekeretezve függesszük ki a könyvtárban. Az olvasók figyelmét hívjuk fel a megjelent cikke és egyidejűleg készítsük elő a cikkel kapcsolatos mezőgazdasági irodalmat. Azoknak, akiket érdekel a cikk, ajánlhatjuk a kérdéssel részletesebben foglalkozó szakkönyvet.

Pl. a »Szabad Nép« január 26-i »A tavaszi munka jó előkészítéséért« című cikkhez kapcsolódva az említett könyvek egész sorát lehet ajánlani.

Ki kell emelni azokat a cikkeket, amelyek az új növénytermesztési vagy állattenyésztési eljárásokat alkalmazó éleljáró dolgozók módszereit ismertetik. A Magyar Mezőgazdaság állandóan hozza ezek fényképeit is. Ezt a cikket együtt tegyük ki a falijújságra. Különösen a helyi sajtót kell felhasználnunk erre a célra.

Propagálja a könyvtár a helyi eredményeket is! A helyi példa mindig igen nagy hatású. Különösen ki kell emelni azokat az éleljáró dolgozókat, akik olvasói a könyvtárnak. Függesszük ki fényképüket, írjuk alá eredményüket és azt is, hogy milyen könyveket olvasnak.

A megyei könyvtárak feltétlenül vegyék igénybe a megyei sajtót bibliográfiák közlésére. A legjobb, ha megkérik a szerkesztőséget, hogy jelentősebb mezőgazdasági cikkek megjelenése előtt értesítsék a könyvtárat. A könyvtár erre megadja a cikkel kapcsolatos mezőgazdasági könyvek bibliográfiáját, amit a lap egyidejűleg közöl. A bibliográfia végén közölik néhány szóval, hogy a könyvek megtalálhatók a könyvtárban.

SZEMLÉLTETŐ PROPAGANDA

Használjuk fel a szemléltető propaganda eszközt is, elsősorban a kiállítást.

A kiállítások aktuálisak legyenek. Allítsuk a középpontba az éppen megjelent cikket, minisztertanácsi határozatot stb. Ugyeljünk arra, hogy a könyvek egy téma köré csoportosuljanak, a témát agitatív jelmondat, vagy felhívás jelölje meg. Ha a témához kapcsolódó helyi eredmények vannak, azt is fel kell tüntetni, esetleg a nagy eredményt elért dolgozó fényképével. Mostanában pl. ilyen témákról rendezhetünk kiállítást:

Hogyan teletessük át állatainkat?

Jó vetőmag — gazdag termés.

Jó talajmunka legyőzi az aszályt!

Tanuljunk a szovjet példából! (Új agrotechnikai eljárásokat népszerűsítő könyvek.)

A kiállítások ne tartalmazzanak túl sok könyvet. Csak annyit, hogy egy asztalon vagy egyszerű falitáblán elférjenek.

Könyvkiállításokat ne csak a könyvtárban rendezzünk. Vigyük ki mezőgazdasági előadásokra, a termelőszövetkezet gyűléseire, mezőgazdasági bemutatókra, SZFTE előadásokra. Ha a kultúrotthonban működik mezőgazdasági szakkör, vagy van a faluban, illetve a termelőszövetkezetben szaktanfolyam, rendeztessünk a hallgatókkal is kiállítást. Az ilyen alkalmakat használja fel a könyvtár a könyvek szóbeli propagálására is. Kérjen fel erre egy ügyes agronómust vagy pedagógust.

FELOLVASASOK

Népszerűsítsük a fejlett agrotechnikai eljárásokat könyvismertetésekkel és felolvasásokkal. Mivel kevés a falusi könyvtár könyveinek példányszáma, felolvasásokkal tehetjük közkinccsé azok tartalmát. Sajnos, gyakran előfordul, hogy valamely új eljárás bevezetése csak a rendelkezések mennek ki és gyakran nem törődnek a kelő ismertetéssel és meggyőzéssel. Ilyen esetekben a végrehajtás bürokratikusá válik. Több faluban előfordult az elmúlt évben, hogy kiadták a rendelkezést a silózásra, a földsilók készítésére, de nem gondoskodtak a lakosság felvilágosításáról. Ilyen helyen a munka létezik, mert és most, mikor elő kellene venni a silótakarmányt, látjuk kárát. A helyi tanácsok

igen nagy érdeke tehát, hogy elősegítsék a mezőgazdasági könyvek ismertetését, felhasználását. A tanács a megrendezésben nyújthat segítséget.

Pártunk a DISZ-szervezeteket is mozgósítja a falusi mezőgazdasági munkák előkészítésére. Ahol jól működik a DISZ-szervezet, ott velük is rendezhető a könyvismertetéseket és felolvasásokat. Előadóknak pedagógusokat, agronómusokat kérjünk fel.

A tavaszi mezőgazdasági munkák jó előkészítését szépirodalommal is alá kell támasztanunk. A modern agrotechnikai eljárások meghonosítása nem könnyű feladat. Mezőgazdaságunk eléggé el volt maradva. Parasztágunk jórésze még ma is az elmaradt, régi mezőgazdasági eljárásokat tartja jónak. Egy-egy mezőgazdasági tárgyú szovjet vagy magyar szépirodalmi mű azonban életszerűen, meggyőző erővel mutatja be az újat, a jobbat. Olvastassunk most sok ilyen művet. Vannak közöttük olyanok is, amelyek valamely mezőgazdasági munkát írnak le egy-egy helyen. Beszélgessünk ezekről a részekről, mikor visszahozzák a könyvet és ezzel kapcsolatban ajánljuk olvasásra a mezőgazdasági szakkönyvet, vagy cikkeket. Ehhez persze tervszerűség és könyvismeret kell.

A mezőgazdasági könyvek felolvasásakor, vagy ismertetésekor az anyag élénkítésére olvassunk fel regényrészletet. Tanfolyamok, mezőgazdasági szakkörök részére is ajánljunk szépirodalmat.

Solohov—Szinjavszkij: »MEGHÖDÍTOTT FÖLD« című regényének 156—160. lapja pl. a vetéssel foglalkozik és felolvasásra igen alkalmas. Regényrészletet persze mindig úgy kell felolvasni, hogy vázlatosan elmondjuk a regény tartalmát s abba szervesen illesztjük be a felolvasni szánt részletet. Érdekes a regény befejező része (213—217. lap), mely egy magyar parasztküldöttség látogatását írja le.

Nyikolajeva: »AZ ARATÁS« című könyve bővelkedik ilyen részletekben (189—194. fejeés, 235—245. vetés stb.).

Különösen jól mutatják be a társas gazdálkodás fölényét az említettek kivül: *Babajevszkij:* AZ ARANYCSILLAG LOVAGJA, *Maicev:* SZIVVEL LELEKKEKEL, *Szabó Pál:* HÁROM HET A SZOVJETUNIOBAN és *Veres Péter:* UKRAJNA FÖLDJÉN.

A magyar mezőgazdaság most nagy erőpróba előtt áll. Parasztágunk nagy erőtesztítést végez, hogy pótolja az elmúlt év lemaradását és biztosítsa egész népünk számára a jó termést. Ugyanekkor azért is küzd, hogy a múltból származó elmaradottságunkat a szovjet útmutatások alapján megszüntesse. A könyvtáros kezében van a legjobb segédeszköz, a mezőgazdaság: szakkönyv. Parasztágunk között ott van az ellenség is, mely vissza akarja tartani elmaradottságában és a suttyogó propaganda fegyverével minden ellen küzd, amj előre mutat. Ellenük is a felvilágosítás fegyverével küzdhetünk. Vaksággal van megverve minden könyvtárosunk, aki most nem látja, mi a legdöntőbb feladata. Minden megfelelő kézbe adott jó mezőgazdasági könyv gyarapítja ezévi termésünket, erősíti hazánkat, szilárdítja a békét.

SALLAI ISTVAN

Járuljanak hozzá a könyvtárak a Nemzetközi Nőnap megünnepléséhez

Március 8-án ünneplik a világ dolgozóinak békéért és az emberiség boldogabb jövőjéért harcoló asszonyok ünnepét: a NEMZETKÖZI NŐNAPOT.

A világ dolgozó asszonyai egyre világosabban látják, hogy gyermekeik, családjuk boldogabb jövője, a békés építő munka biztosítása az ő kezükben is van és nem egy tanúbizonyságát adták annak, hogy ezt a békét az emberiség jövőjét minden erővel készek megvédeni.

A Nemzetközi Nőnapot ünneplő asszonyok a békeharc olyan kiváló személyiségei köré tömörülnek, mint *Nina Popova*, a termelésben, az államvezetésben, és a háza védelmében önfeláldozó munkát végző szovjet nők egyik vezetője, a Szovjet Nők Antifaszista Bizottságának elnöke. »A

szovjet asszonyok hősiességének győzelmei tehermentek bennüket« írta nemrég az imperialiszták ellen vérukkal küzdő koreai asszonyok nevében *Pak Den Aj*, a Koreai Demokratikus Nőszövetség elnöke, akat Magyarországon is jól ismerünk. Ismerjük *Denis Raymond*-nak, a hős francia lánynek példáját, aki élete kockáztatásával tartóztatta fel az amerikai hadianyagot szállító vonatot. A Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség, élén vezetőjével, *Eugène Cotton* asszonnyal, minden üldözéssel dacolva küzd a béke ügyéért. Ennek a harcnak egyik nagy elismerését jelenti az, hogy a legutóbb nemzetközi Sztálin-díjjal tüntették ki a délamerikai békeharc kimagasló alakját, a brazil *Elisa Brancat*. Hába a háborús agresszorok

minden próbálkozása, hogy gálat vessenek a dolgozó nők békeharcának, az öntudatosodó, a békéért harcolni kész nők tábora egyre nagyobb lesz.

Az öntudatosodó magyar asszonyok is mind nagyobb mértékben vesznek részt a békéért, a szebb, boldogabb életért való harcban. Az ötéves terv munkáshősei között egyre több asszonyt és leányt találunk.

Az Ormai Arpádnék és a Makár Jánosnék példája hat: asszonyok és leányok tízezrei végeznek kiemelkedő jó munkát mind az iparban, mind a mezőgazdaságban. Munkájuk hatalmas erőt jelent a szocialista építés számára, de ugyanolyan erőt jelent a békétábor erősödése szempontjából is. A termelésben dolgozó nők éppen úgy, mint az iskolák, az egyetemek tanulói élő bizonyítékai annak, hogy a női munka igazi megbecsülése, képességeik kibontakozása, a nők igazi felszabadulása csak szocialista társadalomban lehetséges.

Kapcsolódjanak be a március 8-át ünneplő gyűlések, országos és helyi értekezletek munkájába a könyvtárak is.

A nők felvilágosítása és nevelése állandó és folyamatos feladat. Általános tapasztalat, hogy a nőolvasók száma kevesebb a férfiakénál. Például az Országos Műszaki Könyvtár olvasói között 1952-ben csak 6 százalék volt a nőolvasók száma. A falusi könyvtárak olvasói között aránylag nagyon kevés a nő. Különösen keveset olvasnak a parasztasszonyok. Nem sikerült még falun leküzdeni azt a régi előítéletet, hogy az olvasás, a tanulás nem nőknek való. Pedig nem nehéz elképzelni, hogy milyen hatalmas gazdasági és politikai erőt jelent a nők öntudatosodása, műveltségi színvonaluk emelése.

A könyvtáraknak ebben a munkában nagy feladataik és nagy lehetőségeik vannak. Az agitáció minden eszközét fel kell használniuk annak érdekében, hogy a dolgozó nők tömegeit, bevonják olvasóik táborába. Különös gondot kell fordítani az új olvasókra. Olvasmányokat úgy kell ajánlani, hogy megszerettségük az olvasást, a tanulást. Fokozatosan kell érdeklődési körüket fejleszteni, jó szépirodalommal kezdve, folytatva a könnyebb, érdekes ismeretterjesztő könyveken. Nevelje őket a könyvtáros a tervszerű olvasásra, ismereteik rendszeres bővítésére. Különösen nagy hasznát veszi a könyvtáros ebben a munkájában az »olvasótervek«-nek. »A KÖNYVTÁROS« januári számában közölt »olvasóterv« mintájára készítsen a könyvtáros is hasonló terveket. Az »olvasótervek« könyvanyagát az olvasó érdeklődési körének megfelelően válogassa össze. Természetesen nem készítünk olvasótervet minden egyes olvasónk számára, csak olyanoknak, akikkel külön is akar a könyvtáros foglalkozni.

A nőolvasók számának növelése, a velük

való beható foglalkozás folyamatos napi feladat. Ezek mellett azonban vannak a Nemzetközi Nőnap megünneplésével kapcsolatos időszerű feladatok; mint: kiállítások készítése, könyvismertetések, ankétok tartása.

A Nőnap agitációs munkában a következő könyvek felhasználását ajánlhatjuk:

Lenin—Sztálin: A NŐK FELSZABADÍTÁSÁRÓL. Bp. *Szikra*, 1950. 84 l. (A Marxizmus—Leninizmus Kis Könyvtára 75.)

SZOVJET ASSZONYOK. Elbeszélések. MSZT. 1950. 206 l.

UJ FALVAK UJ ASSZONYAI. Bp. *MNDSZ.* 1952. 350 l.

Pálffy Ilona: NŐK A MAGYAR FÜGGETLENSÉGERT. Bp. *Művelt Nép*, 1952. 129 l. (Magyar Történelmi Társulat.)

NŐK VILAGSZÖVETSEGE A BEKÉERT! *MNDSZ.* 1947. 17 l. (Tanulj velünk könyvtár.)

Popova Nina: NŐK HARCBA A BEKÉERT. Bp. *MNDSZ.* 1952. 44 l.

Gagarina Z. N.: A NŐK POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI HELYZETE A KAPITALISTA ORSZÁGOKBAN. Bp. *Szikra*, 1952. 55 l.

A BEKÉERT! MNDSZ olvasókörök 3. könyve. Bp. *MNDSZ.* 200 l.

Hárs László: BERKE ANNUS KÉT NAPJA. Regény. Bp. *Ifjúsági Könyvkiadó*, 1951. 232 l.

Fehér Klára: NYITOTT KÖNYV. Bp. *Szépirodalmi Könyvkiadó*, 1951. 96 l.

Zsigmond—Mezei: FELSZABADULT MAGYAR NŐK! Bp. *Népszava*, 1952. 128 l.

Palotai Boris: PUSKASNE. Regény. Bp. *Szépirodalmi Könyvkiadó*, 1950. 178 l.

Thury Zsuzsa: EGY FEDEL ALATT. Regény. Bp. *Szépirodalmi Könyvkiadó*, 1952. 325 l.

Ezekből rendezzenek a könyvtárak kiállítását »Nők a békéért«, vagy a magyar vonatkozású anyagból »Magyar nők a békéért, a szocializmus építéséért« címmel. A könyvek között állítsák ki a »Nők Lapja« színes példányait. A kiállítást helyi jellegűvé teszi, ha a termelésben vagy a politikai munkában élenjáró környékbeli asszonyok fényképeit is kiállítják néhány soros szöveg kíséretében. Vegye fel a könyvtáros a kapcsolatot az MNDSZ helyi szervezetével és a Nemzetközi Nőnap megünneplésével kapcsolatos terveit az MNDSZ szervezet vezetőségével előzetesen beszélje meg. Ha lehetőség van rá rendezzen könyvismertetést, ankétot és ezt kapcsolják össze az MNDSZ rendezvényével. Ankét-szerű megbeszélésre alkalmasnak tartjuk: *Thury Zsuzsa: Egy fedél alatt c. művét.*

Ez a könyv egy proletáraszony életét ábrázolja a felszabadulás után, aki sikeresen küzd az új fejlődő életért a régi rendszer maradványai ellen. Ugyancsak könyvismertetéshez vagy ankétszerű megbeszélésre ajánljuk Palotai Boris: *Puskásné* c. könyvét. Puskásné életén keresztül a felszabadult magyar nők termelésbe való bekapcsolódását látjuk. Az asszonyok, akik felszabadultak a háztartási munka apró gondjai alól, a termelésben nem egyszer, mint sztahanovisták tűnnek ki.

Kiállítások, ankétok propagálására használja fel a könyvtáros a helyi bemondót, a hirdetőtáblákat és plakátokat. A könyvtárban feliratokkal fejezte ki a Nemzetközi Nőnap jelentőségét. Használja fel ehhez a Szabad Népből közölt, valamint az MNDSZ által kiadott, nőnappal kapcsolatos jelszavakat.

Jó munkájával járuljon hozzá minden könyvtár a maga területén a Nőnap méltó megünnepléséhez.

LAKATOS EVA

Szovjet műszaki könyvek propagandája az üzemekben

»... Az új ötéves terv elő fogja segíteni a Szovjetunió és a népi demokratikus országok gazdasági együttműködésének és testvéri segítségének megszilárdítását.«

(SZABUROV: Beszéd az SZKP XIX. kongresszusán.)

Rákosi Mátyás 1952. december 15-én az 1953. évi költségvetés tárgyalásával kapcsolatban mondott beszédében leszögezte, hogy »hálásan kell megemlékeznünk arról a sokoldalú önzetlen segítségről, amelyet felszabadítónk, a baráti Szovjetunió változatlanul nyújt nekünk. A szovjet tapasztalatok kimeríthetetlen tárháza, szinte korlátlanul rendelkezésünkre áll és felbecsülhetetlen támogatást jelent szocialista építésünkben.«

1953-ban, negyedik tervévünkben 16 százalékkal kell emelnünk az ipari termelést. Ezt a feladatot az üzemek csak akkor tudják sikeresen megoldani, ha az eddigi munka során felmerült hiányosságokat kiküszöbölik és felhasználják a rendelkezésre álló szovjet tapasztalatokat. Nincs népgazdaságunknak olyan területe, ahol a felmerülő nehézségeket ne lehetne jól és gyorsan megoldani a Szovjetunió tapasztalatainak segítségével.

Az Országos Műszaki Könyvtár a Magyar Népköztársaság miniszbertanácsának a könyvtárak fejlesztéséről szóló határozata alapján, fokozott mértékben foglalkozik a szovjet műszaki irodalom széleskörű propagálásával. Az elmúlt év folyamán a könyvtár újonnan szervezett szervezési és propagandaosztálya legfontosabb feladatának a szovjet műszaki irodalomnak az üzemekben való propagálását kezelte: ismertető elő

adásokkal, műszaki könyvkiállításokkal, az üzemi lapokban elhelyezett cikkekkel, bibliográfiákkal. A Könyvtár minden vonalon arra törekedik, hogy a szovjet műszaki irodalmat közelebb vigye az üzemi dolgozókhöz. Ennek érdekében az 1952. év folyamán mintegy 1100 szovjet műszaki cikket fordított le magyar nyelvre az üzemek részére; 39 üzemben rendezett műszaki könyvkiállítást és többszáz üzemben adott irányítást a műszaki könyvtáraknak mind módszertanilag, mind a propaganda terén.

Az üzemek a műszaki irodalom propagandájában a helyi viszonyoknak megfelelően alkalmazták azt a módszert, amely a legjobban megfelelt. Így pl. a *Kismotor és Gépgyár* könyvtárosa a személyi agitációt alkalmazza leginkább és könyvtárnyitást előtt 2—3 órával végigjárja az üzemet, elbeszélget a dolgozókkal és gyakran segíti őket könyvvel a felmerült problémák megoldásában. A *Beoiannisz*-gyárban szintén alkalmazza a könyvtáros a személyi agitációt, de emellett rendszeresen rendez szak-könyvkiállításokat; igen jól alkalmazza a mechanikus propagandát is; az üzem műszaki lapjában gyakran olvashatunk a műszaki irodalomról, de a *Hangos Híradóban*, a műhelyekben elhelyezett plakátokon és falújságon is állandóan szerepel a könyvtár propagandája. A *Diósgyőri Kohászati Üzemek* műszaki könyvtára az előbbieket mellett ankétokkal, könyvismertetésekkel is népszerűsíti a műszaki irodalmat.

A február 18-án kezdődő *Magyar-Szovjet Barátsági Hónap* igen jó alkalom a műszaki irodalom propagandájának továbbfejlesztésére. Az *Országos Műszaki Könyvtár* a *Magyar-Szovjet Társasággal* és az *MSZT helyi-csoportjaival* karöltve házi kiállítást rendez a legjelentősebb szovjet műszaki könyvekből. *Gerő Ernő* elvtárs beszédével kapcsolatban az alapanyag-gyártás legfontosabb kérdéseiben irodalomkutatást végez és négy röplap bibliográfiát készít: »Mit olvassunk a korszerű bányászatról«, »A kohászat termelékenységének emelése«, »Korszerű építkezés«, »Energia-takarékosság« címen. Az *Országos Műszaki Könyvtár* által készített bibliográfiákat a »Barátsági Hónap« alkalmából az MSZT aktíváival terjeszti az üzemekben.

A *Magyar-Szovjet Barátsági Hónapban* a legfontosabb üzemekben, az üzem profiljának megfelelően szovjet műszaki könyvekből és folyóiratokból kiállítást rendez az *Országos Műszaki Könyvtár*; és öt üzem legégetőbb műszaki kérdéseire összeállítja a vonatkozó szovjet szakirodalmat.

Március hónapban megjelenő egyik fontos maganyelvű szovjet műszaki könyv széleskörű megvitatására kerül sor az *Országos Műszaki Könyvtárban*.

A szovjet könyvtárügyi tapasztalatok alapján az *Országos Műszaki Könyvtár* a Barátsági Hónapban tartja meg első olvasói értekezletét, amelyen beszámol az 1952. évi munkájáról és bírálatot, javaslatot kér az olvasóitól arra vonatkozólag, hogyan javítsa meg a munkáját, hogyan terjesztheti legjobban a szovjet műszaki irodalmat.

Az üzemekben is folynak előkészületek, hogy a műszaki könyvtárak is méltóképpen ünnepelhessék a *Magyar-Szovjet Barátságot*. Könyvkiállítás készül szovjet műszaki könyvekből a *Magyar Posztó Gyárban*, a *Csepeli Autógyárban*, ankétot készít elő a *Győri Wilhelm Pieck-gyár* a Gépipari Enciklopédia V. kötetéről, de majd minden üzemében az országnak, folynak előkészületek a szovjet műszaki irodalom propagandájára. Az *Allami Könyvterjesztő Vállalat* is széleskörű propagandát tervez az üzemekben.

A SZOT Elnöksége 1952. július 15-én megvizsgálta az üzemi kultúr munka fejlődését és többi között megállapította: »... még mindig e' maradt az üzemekben a műszaki propaganda, különösen gyenge a népszerű műszaki irodalom ismertetése«. A határozal óta igen sok vonalon már megjavult a műszaki irodalom propagandája. Egyre több és több dolgozó fordul tanácsért a műszaki irodalom, elsősorban a szovjet műszaki irodalom segítségéhez. Számptalan példa bizonyítja, hogy az élenjáró szovjet szakirodalom tanulmányozása magyarmértékben elősegíti a dolgozók munkáját. A *Ganz Vagon-gyár 519-es* műhelyének dolgozója, *Dobos János* sztahanovista fűrés és az *511-es műhely MSZT brigádjá*, komoly eredményeket ért el, a szovjet szakkönyvek tanulmányozása révén. A *Győri Wilhelm Pieck Gyár* »Újszerszám-technológia« elnevezésű brigádjá a szovjet szakirodalom felhasználásával országos jelentőségű újítást valósított meg a több élű gyors acélszerszám előállítására, mintegy 2 millió forint évi megtakarítással. Ahol a műszaki könyvtáros munkájával segíti az üzem műszaki problémáinak megoldását, ahol a feladattervekre ajánló bibliográfiákat készít, ott a dolgozók bőven merítenek a műszaki irodalomból, átveszik az élenjáró szovjet munkamódszereket, és ezzel segítik üzemük tervének határidő előtti teljesítését.

Az *Országos Műszaki Könyvtár* a *Magyar-Szovjet Barátsági hónap* alkalmából fokozza a szovjet műszaki szakirodalom propagandáját és közelebb viszi az üzemi dolgozókat a szovjet szakkönyvekhez és ezzel is elmélyíti a magyar-szovjet barátságot, segíti az üzemeket tervünk határidő előtti túlteljesítésében.

PAP JÁNOS

A hazafiság néhány példája a szovjet irodalomban

Kapitanov írja »A szovjet hazafiságról« szűz gyűjteményes kötetben: »A szovjet hazafiság: a szovjet ember forró szeretete hazája iránt, a bolsevik párt iránt, amelynek tevékenysége a szocialista haza legfőbb érdekeit testesíti meg.«

A szovjet hazaszeretet, természetesen, visszatükröződik a szovjet, szocialista-realista szépirodalom kiváló alkotásaiban is. *Bek*: »A volokalamszki országút« című híres regényében Momys Uli Baurdzsan, a parancsnok, megkérdezi katonáit, mit értenek a haza fogalmán. A sok helyes választ így foglalja össze: »A haza ti vagytok. Pusztítsd el, aki téged akar elpusztítani. Kinek az érdeke ez? A tiéd! A feleségédé, apádé, gyerekedé! Mi a haza? Te magad, a családod, a feleséged, a gyereked.«

A szovjet hazafiság, mint a hazafiasság legmagasabbrendű formája, minőségileg alapvetően különbözik minden más »hazafiasságtól«. Megingathatatlan gazdasági alapja az új, szocialista termelési viszony: a termelőeszközök szocialista tulajdonán alapuló gazdasági rendszer. Politikai alapja a szovjet államrend, a szocialista demokrácia. Eszmei alapja pedig nem más, mint Marx—Engels—Lenin—Sztálin tanításainak összessége. Mindebből az következik, hogy a szovjet hazafiságot szocialista tartalom hatja át.

A szovjet hazafiság lényegét a költészetben *Majakovszkij* halhatatlan sorai a következőképpen fejezik ki:

»Mi —

sohasem látott szárnyalások
energiák,
fények

Edisonjai vagyunk.

De a legfőbb bennünk —
ezt semmi sem
fedheti el —

a legfőbb bennünk

ez a mi
szovjet földünk,

szovjet akaratunk,

szovjet zászlónk,
szovjet napunk.«

A szovjet hazafiság tudatos hazafiság. Tudatos és elpusztíthatatlan, mert az emberiség legnagyobb eszméje, a kommunizmus az alapja. Elpusztíthatatlan azért is, mert cselekvő hazafiság. Ez a hazafi-

ság nem ismer lehetetlenséget, mert az egész nép energiáiból táplálkozik.

A szovjet szépirodalomban a hazafiság legszebb megnyilatkozásai egész sereg műben megtalálhatók. Így, például, a következőkben: *Bubennov*: »Fehér nyírfa«, *Fagyjejev*: »Az ifjú gárda«, *Polevoj*: »Egy igaz ember«, *Azsajev*: »Távol Moszkvától«, *Pavlenko*: »Boldogság«, *Fegyin*: »A diadalmas esztendő«, *Babajevszkij*: »Aranycsillag lovagja«, *Goncsar*: »Zászlóvivők«, *Nyikolajeva*: »Az aratás«, *Gribacsov*: »Győzelem a Tavasz-kolhozban« (verses mű) stb.

Persze, lényegében a szovjet valóságot hűségeen visszatükröző szovjet irodalom minden termékében a hazafiság egyik döntő tényezője az emberek küzdeleinek. A szovjet hazafiságban a szovjet emberek megbonthatatlan egysége fontos jellegzettség. »A szovjet hazafiság legfőbb tartalma a társadalmi közösségnek és a célok közösségének tudata« — írja *Csesznokov*.

A legkiválóbb szovjet hazafiak hazafisága sokféle elemből tevődik össze. Ezek mindegyike fontos és nélkülözhetetlen. Megnyilatkozik a nép iránti szeretetben és odaadásban. Láthatóvá válik a szovjet társadalomért tett cselekedetekben. Napról napra, újra nappal újra lemérhető az egyes emberekből álló kisebb nagyobb közösségek munkatejesítményein. A szovjet hazafiság az emberek tevékenységének minden területére kiterjed. Legfőbb sajátossága az öntudatosság és az aktivitás!

De a szovjet hazafiságra nemcsak a tényezők jellemzőek, amelyek megvannak benne, hanem azok is, amelyek hiányoznak belőle. Megvan benne a nemzeti hagyományok és az anyanyelv tisztelete, szeretete, de nincs meg benne a sovinizmus, a nacionalizmus, más népek és nemzetek lebecsülése. Megvan benne az internacionalizmus, — de nincs meg benne a kozmopolitizmus, ez a kiforgatott nacionalizmus, az imperializmus »nemzetköziségek«, a saját nemzet lebecsülése. Megvan benne a szülőföld szeretete, de nincs meg benne a »lokalpatriotizmus«, a helyi elkülönülés, a »szűkebb haza« érdekeinek az egész haza érdekei elé való helyezése. Megvan benne minden nép megbecsülése és odaadó szeretete, — de nincs meg benne sem szeretet, sem könyörület, sem pedig gyöngeség, ha a haza ellenségeiről, az imperialista rablók támadásairól van szó. Ez esetben a haza önfeláldozásig menő szeretete az ellenség mérhetetlen gyűlöletével párosul. *Kazakevics*: »Tavasz az Oderán« és *Versigora*: »Tiszta lelkiismeretű emberek« című műve gyönyörű példáit nyújtja mindennek.

A szovjet hazafiság a szovjet, szocialista társadalom egyik hajtóereje. Benne van a munkásosztály, a dolgozó parasztság és az új értelmiség szabad, boldog élete, a népek barátsága, a haladás szenvedélyes igénylése. Ez az újfajta, minden eddigit felülmúló hazafiság, ha nem is könnyedén, ha nem is idilli körülmények között, de legyőzi az akadályokat és a párt vezetésével mindig diadalra viszi a nép ügyét.

Maradandó benyomásokat keltő példája ennek *Az aszajev* híres könyve, a »Távol Moszkvától«. Grubszkij mérnök hajbókolva a külföldi mérnökök »szaktudása« előtt, elhiszi, hogy az Adun folyón egy év alatt nem lehet felépíteni a hadifontosságú olajvezetéket. De az új vezetők: Batmanov, Beridze és Kovsov — másfajta emberek: szovjet hazafiak. Ezek a pártnak hisznek, a népben bíznak s bár hallatlan nehézségekkel kell megküzdeniök, a munkát határidőre befejezik. »Tudjuk, hogy legfontosabb és legszebb kötelességünk az, amivel hazánknak tartozunk« — mondja Kovsov mérnök.

Milyen megragadó a szovjet hazafiságban az internacionalizmus számtalan megnyilatkozása. *Nyikolajeva*: »Az aratás« című regényében Vaszilij kolhozelnököt a párttitkár élesen megbírálja. Vaszilij emiatt megsértődik. De aznap este végighallgat egy külpolitikai beszámolót s ebből megérti, milyen veszedelem fenyegeti a haza és az egész emberiség békéjét. Ez a megértés kisöpri belőle a sértődékenységet és szívvel-lélekkel igazat ad az előadónak: »A világbéke záloga a mi erőnk, elvtársak. Ezt az erőt két kezünk munkája teremti meg földjaink és gyárainkban!« Megérti, mélyen megérti, hogy még jobban kell dolgoznia, ha azt akarja, hogy az emberiség ellenségeinek galád terveit ne sikerüljenek.

Babajevszij: »Aranycsillag lovagja« című regénye valóságos példatár a szovjet falu embereinek hazafias tetteiről. A regény főhőse, Szergej Tutarinov, újtó. Olyan ember, akit kemény harcokban a párt nevelt; aki csüggedetlen szívóssággal valósítja meg mindazt, ami a dolgozó életét még szebbé teheti. Miközben harcol a népért, összetartásra, kölcsönös segítségre, a közös haza áldozatos szeretetére nevezi az embereket. A regény legszebb részei azok, amelyekben Tutarinov meggyőzi munkatársait, hogy az *erőmű — noha egy kolhoz akaratereje teremtette meg — az összes többié is...*

Popov: »Acél és salak« című regénye a múltó évekkel nem halványodik, hanem éppen ellenkezőleg: érik, nemesedik. Ez a

mű az új, szovjet értelmiség és a nép testvéri kapcsolatát ábrázolja a fasiszta támadások legnehezebb napjaiban. Az értelmiség és a nép olyan kapcsolatát látjuk itt, amely csak a szovjet hazafiság lüzében edződhetett elpuszthatatlanná. Gajevoj, a párt Központi Bizottságának küldötte a keletre telepített dolgozókhöz így szól: »A front és a háterszág egysége a módszer egységét is jelenti egyúttal, ez pedig ádáz harc, támadás!«

Polevoj: »Egy igaz ember« című regényét a dolgozók nem szűnő érdeklődéssel keresik s újra elolvassák. Ez a regény azt beszél el, miként győzi le a csonkaságát egy hős szovjet katona, hogy visszaküldhessen a haza életét védő harcosok sorába. Megrázó írás. A »Mi szovjet emberek« elbeszélései a német betolakodók elleni hőstetteket mutatják be. Különböző emberekről van szó ezekben az elbeszélésekben, de »a szovjet hazafiság szívből jövő érzése, a proletár nemzetköziség, a magasfokú szocialista öntudat, becsületesség és bátorság, bajtársi egybeforrottság és a munka iránti alkotó magatartás« — egybeforrasztja, egyformán jellemzi ökei.

Fagyjev: »Az ifjú gárda« szerzője a következőképpen jellemzi halhatatlan hőseit: »Látszatra a legösszegegyezte: he: etlenebb vonások: az ábrándozás és a valóság, a fantázia szárnyalása és a gyakorlatiasság, a jó szerelése és a könyörtelenség, a lélek sokoldalúsága és a rideg számítás, a földi örömök szenvedélyes szerelése és az önfeláldozás — ezek a látszatra összegegyeztetetlen vonások adják az új nemzedék arculatát.« Mit jelent mindez? Elsősorban és mindenekelőtt azt, hogy »Az ifjú gárda« hősei nem kivételes lények, nem félistenek, hanem húsból és vérből való *igazi emberek*. Es mert ez így van, éppen azért oly magávalragadó, feledhetetlen és ösztönző minden hőstetük.

Miért érdekli a magyar olvasót a szovjet szépirodalom hőseinek hazafisága? Nyilvánvalóan azért, mert a szovjet példa követésén felépülő magyar valóság egyre inkább kezdi kifejleszteni és általánossá tenni ugyanezt a hazafiságot. A háború és béke harcosai tündöklő és végtelenül vonzó példaként lebegnek egyre több és több magyar dolgozó előtt. E példaképeket követni annyi, mint magasabbrendű, igazabb, boldogabb emberré válni; annyi, mint a szabad hazát még szebbé, még erősebbé tenni; és annyi, mint a nehézségek legyőzése árán a szocializmust építő haza békéjéért győztesen harcolni...

FÖLDES MIHALY

Új kölcsönzési eljárás

Hazánkban ma már majdnem 9 ezer nyilvános könyvtár működik. Közöttük olyan új könyvtártípusok is, amelyek 1–2 évvel ezelőtt még ismeretlenek voltak: A városok különböző pontjain kis könyvtárfiókák, kölcsönzőállomások létesültek, nyaranta a strandokon, parkokban könyvkölcsönzés folyik. Sőt eljutottunk ideig, hogy még maguk a falusi könyvtárak is helyeznek ki a termelőszövetkezetekbe, a tömegszervezeti helyiségekbe, vagy a tanyaakra kisebb könyvtárakat. Az állami gazdaságok, gépállomások pedig az üzemegységekbe és a brigádszállásokra vándorládiákban küldik ki a könyveket.

Nyilvánvaló, hogy ezeknek a kis könyvtáraknak a kezelése más eljárást igényel, mint a nagyobb könyvtáraké. A jelenlegi kezelési utasítás azonban nem veszi figyelembe a kis könyvtárak eltérő sajátosságait. Ennek következtében az élet maga alakított ki itt a nagyobb könyvtáraktól eltérő gyakorlatot. Így sok helyen a meglévő központ: nyomtatványok felhasználásánál hevernek, a kis könyvtárak kezelői inkább a saját módszereikkel, füzetben tartották nyilván olvasóikat.

Eppen ezért szükséges az egyes könyvtárak igényeinek megfelelően a jelenlegi kölcsönzési szabályzat módosítása, figyelembe véve a Szovjetunió hasonló könyvtárainak tapasztalatait.

KÖLCSÖNZÉS 100 OLVASÓ ALATT.

Az egész kölcsönzési eljárás lebonyolítására egyedül a füzet szolgál. Ebben van az olvasók nyilvántartása is. Az egyes olvasókat nem betűrendben, hanem egyszerűen a beiratkozás sorrendjében vezetik be a füzetbe. Minden olvasó kölcsönzései számára két teljes lap van. A füzet rovatai:

A könyvtáros az olvasó személyi adatainak felvétele után még a füzet borítólapjának belső felén levő számsoros mutatót is kitölti. Ez a mutató meggyorsítja az olvasók adatainak kikeresését, segít megállapítani, hogy a kérdéses olvasó személyi adatai és kölcsönzései hányadik lapon vannak.

Olvasók névjegyzéke

Sorszám	Az olvasó neve	Sorszám	Az olvasó neve
1	Kovács Péter	17	Harányi Hanna
2	Antal Győző	18	
3	Keresztes György	19	
4		20	
5		21	

A kölcsönzés úgy történik, hogy a könyvtáros a megfelelő rovatba beírja a kölcsönzés napját, a könyv leltári számát, a könyv íróját és címét. Az olvasó a könyv átvételét aláírásával ismeri el. Amikor az olvasó a könyvet visszahozta, a könyvtáros a könyvet törli, »kipipálja« és az olvasó jelenlétében a visszaadás napját feltünteti az utolsó rovatban. (Helyes, ha a könyvtáros a névbetűjét is beírja a kelet mellé.) A könyvkölcsönzés ezzel az eljárással rendkívül leegyszerűsödik.

A nem állandó jellegű könyvtárakban pedig (strand-, üdülő-, parkkönyvtárak), ahol azonban nagy a forgalom és gyakran cserélődik az olvasótábor (kórházi kölcsönzőállomások), felesleges lenne minden olvasónak két teljes lapot lefoglalni a füzetből. Helyesebb minden egyes kölcsönzést egyszerűen egymás után bejegyezni egy füzetbe, amilyenek a rovatok megegyeznek a fenti nyilvántartással, csak a részletes személyi adatokat tartalmazó rész marad el.

KÖLCSÖNZÉS 100–500 OLVASÓIG

Nagyobb könyvtárakban azonban, ahol az olvasók száma el fogja érni az 500 olvasót, de nem haladja meg, más eljárást kell alkalmazni. Itt továbbra is megmarad a kartoték, a cédularendszer, azonban a nyomtatványok egyes rovatai módosulnak.

Név: Kovács Péter

Sorszám: 1.

Foglalkozás: T. Sz. Cs. dolgozó

A megjelölt életkorú olvasóknak
 Kor: 14 év alatt, 14–18 éves, (18–23 éves) 23 év felett
 Szex: helyzet Munkás, dolg. paraszt értelmiségi, tanuló, egyéb.
 Iskola: végzettség (Elemi iskola) 8altadnos, közép, főiskola.

Lakcím: Somogyvár, Rákóczi 16.

A könyvtár szabályait betartom

Kelt: 1953. év január hó 15. nap

Kovács Péter
(olvasó aláírása)

A kölcsönzés napja	Kölcsönzött könyv leltári száma	A könyv írója és címe	A könyv átvételét igazoló (olvasó aláírása)	A visszaadás napja
1953. jan. 15.	103.	Gorkij: <u>Az anyja</u> ✓	<u>Kovács Péter</u>	febr. 4. Sa
jan. 15.	56.	Mikszáth: <u>Különös hárság</u> ✓	<u>Kovács Péter</u>	jan. 22 Sa

Személyi lap javasolt alakja a 100—500 olvasójú könyvtáraknál a következő:

Név: <u>Regyeri Klóra</u>	236.	
Nyitólap: <u>szövénő</u>		
Alkalmi: <u>Baja, Szarvasg. u. 11.</u>		
Zármasítás: <u>(munkás) dolgozó paraszt értelmiségi tanuló egyéb</u>		
Építettség: <u>elemi iskola, (8 általános) középiskola főiskola</u>		
Munkahely: <u>gyapjúszövőgárda</u>		
Telefon: <u>421.</u>	Születési éve: <u>1928.</u>	
Belépési nyilatkozat		
Alulírott ketelezem magam, hogy a könyvtár szabályait betartom és a könyvtárnak okozott kárt megtérítem.		
Dátum: <u>1952. jan. 20.</u>	<u>Regyeri Klóra</u> (aláírás)	
(14 éven aluli helyett szülő aláírása)		
A könyvtáros feljegyzései		

Ez a személyi lap, amely a régi törzslap rovatait is feltünteti, kétoldalas nyomtatvány, közepén össze lehet hajtani. Hátlapján vannak a kölcsönzés lebonyolításához szükséges rovatok. Ha a hátlap betelik, a könyvtáros egy pótlapot helyez bele a megtelt személyi lapba és azon folytatja a kölcsönzést. A pótlap rovatai megegyeznek a személyi lap hátlapján levő rovatokkal és csakis ezeket tartalmazzák:

Szám	Könyvtári szám	A mű szerzője címe	As olvasó aláírása	Visszatérítési idő
14.	10342	Essayer. Fivól Monksdől	Regyeri Klóra	1952. 12.
1.	8346	Tóth I.: Munkások és parasztok	Regyeri Klóra	1952. 12.

Magán az új nyomtatványon a régihez viszonyítva több jelentős változás is van a formai változtatásokon kívül. Az olvasó aláírása átkerült a könyvkártyáról a személyi lapra. Ezzel a könyvkártya itt nélkülözhető lesz. A másik újítás az, hogy a szovjet könyvtárak mintájára az olvasók igényeit, kívánságait, fejlődését a könyvtáros a személyi lapra feljegyezheti.

Az olvasó belépési nyilatkozata is átkerült a régi törzslapról az új személyi lapra, azonban a jótállási nyilatkozat elmarad. 14 éven aluli olvasó helyett ugyanis a szülő írja alá a nyilatkozatot.

Az olvasókat a kölcsönzés határidejére figyelmeztetni kell. Ennek fontosságát

valamennyi szovjet kézikönyv is hangsúlyozza. Két eljárás lehetséges: vagy a könyvben magában tüntetjük fel a lejárat napját (»lejárati lap« beragasztása után, vagy egyszerűen belebélyegzéssel), vagy az olvasójegyen hívjuk fel az olvasó figyelmét a határidőre. Az olvasójegy egyben könyvtárlátogatási igazolványként is felhasználható, sőt a könyv visszahozását is igazolni lehet vele.

Ha a lejáratot egyszerűen az előzőlapra bélyegezzük, az olvasójegy feleslegessé válik. A könyvtárosokra vár azonban annak eldöntése, hogy a könyvbe ütött bélyegzések gyakorlati haszna milyen mértékben ellensúlyozza a könyv külalakjának hátrányos megváltozását.

Azonban, ha megmaradna is az olvasójegy, a mostaninak a fele ténne csak, és csak a legfontosabb személyi adatokat tartalmazná. Elmaradna tehát a »Kölcsönzés szabályai«-nak a feltüntetése.

(Ezt minden könyvtár úgy hozhatja az olvasó tudomására, hogy a szabályokat a helyi viszonyoknak megfelelően kidolgozza és beiratkozáskor az olvasó kezébe adva megmagyarázza. Ebből a gépelt, vagy nyomtatott szabályzatból még a nagyobb könyvtárakban is elég néhány darabot készíteni. A falusi könyvtárak részére a megyei és a járási könyvtár központilag küldhet ki egy-egy szabályzatot. A bajai járási könyvtár tapasztalata azt mutatja, hogy ez a módszer a beiratkozásnak bizonyos ünnepélyesebb jelleget ad.)

A 100—500 olvasóval rendelkező könyvtárakban a beiratkozás és a kölcsönzés lefolyása a következő:

Az olvasó megismerkedik a szabályzattal, a könyvtáros kitölti a személyi lapot. Az olvasó aláírja a belépési nyilatkozatot.

Az olvasó sorszámának feltüntetésére két üres kocka van. A második kockába csak a következő évi új sorszám kerül, ugyanis az olvasókat minden évben át kell számozni. Az olvasó sorszámát a legkönnyebben úgy állapíthatja meg a könyvtáros, hogy egy füzetet fektet fel, amelybe csak a sorszámok és az olvasó neve kerül.

A kölcsönzéskor a könyvtáros beírja az olvasó személyi lapjára a lejárat napját, a könyv feltárási számát, a könyv szerzőjét és címét. A könyvbe beült a lejárat bélyegzőt, vagy ha az olvasójegy megmarad, ebbe írja be a lejárat napját, vagy napjait. (Ugyanis minden egyes könyvet külön sorban kell jelezni.)

Az olvasó a személyi lapon aláírásával igazolja a könyv átvételét. A könyvtáros a személyi lapokat a lejárat napja szerint rendez, azon belül pedig az olvasó sorszámrendjében.

A könyv visszahozásakor a könyvbe bélyegzett lejárati dátum alapján vagy az olvasójegy alapján a könyvtáros visszakeres: a személyi lapot a határidős nyilvánartásból, rekeszből. (Ha a könyvtár olvasójegyet használ, erről kézzel, vagy »vissza« bélyegzővel írja le a könyvet.)

KÖLCSÖNZÉS 500 OLVASÓ FELETT.

Az 500-nál több olvasóval rendelkező könyvtárakban, valamint az összes megyei és járási könyvtárakban a kölcsönzés a következőképpen történik:

A nyomtatványok ugyanazok, mint az előző könyvtártípusnál (100—500 olvasó), azonban ezek a könyvtárak már *könyvkártyákat* is használnak. Ezeknek a könyvtáraknak már feleletet kell adniuk arra is, hogy egy-egy könyv kinél van és mikor kerül vissza a könyvtárba. Ugyanis a különböző olvasórétegek érdeklődését bizonyos könyvek iránt a könyvek és az olvasók nagy száma miatt másként nem lehet lemérni.

A könyvkártyákra a kezelesen kívül az olvasó számát kell rávezetni és a kártyá-

kat a könyv szerzőjének betűrendjében elhelyezni.

Az olvasók sorszámának megállapításához szükséges folyószámos füzetet betűrendes mutatóval kell kiegészíteni.

Összefoglalva: Az ötszáz olvasóval rendelkező könyvtárakban a kölcsönzés *létkartonos*. Az egyik fajta karton (a személyi lap) határidő szerint rendezve figyelmezteti a könyvtárost a könyvek lejárására, amennyiben a könyvet közben nem hozták vissza.

A másik (a könyvkártya) az írók betűrendjében rendezve szükség esetén megmondja, hogy a szóbanforgó könyv kinél van és mikor kerül vissza. A kölcsönzés részletei megegyeznek a 100—500 olvasójú könyvtárak eljárásával.

Összeállította:

AZ ORSZAGOS SZECHENYI KÖNYVTAR MODSZERTANI OSZTALYA

(Kérjük a könyvtárosokat: próbálják ki gyakorlatban a fenti új kölcsönzési eljárásokat és írják meg róla véleményüket és tapasztalataikat »A Könyvtárosnak.« Szerk.)

Könyvtárosiskolán

Alig néhány nap még és befejeződik a Népművelés: Minisztérium újpesti könyvtáros-iskolájának szeptemberben megindult, öthónapos tanfolyama, s megkezdődik az új. Meglátogattuk az iskolát, hogy elbeszélgessünk a könyvtáros-jelöltekkel a tenni munkájukról, tanulmányaikról s főként arról: mit köszönhetnek az elmúlt öt hónap munkájának, megfeszített erejű tanulásának.

Szabó Margittal, a siklói járási könyvtár munkatársával beszélünk elsőként. Szabó Margit közel két esztendeje dolgozik a könyvtári munka területén. Harmincnyolc esztendő; tizenötől harminc éves koráig, egészen a felszabadulásig háztartási alkalmazott volt — tizenöt éven át hányódott Siklós, Pécs, Budapest cseledszobáiban. Apja, aki világléletemben mezőgazdasági cseled volt, nem is álmódható ennél szebb életet leányának — rajta kívül öt másik gyermeke éhes szájának kellett enni adjon. Szabó Margit a felszabadulás után otthon dolgozott, a falujában, magszámban; s már korán bekapcsolódott az MNDSZ munkájába. 1950-ben a helyi Népből pénztárosává lett, majd a járási közkörházba került inodakezelőként.

— Két esztendeje ismerkedtem meg közelebbről a könyvekkel — mondja elgon-

dolkodva. — Mindig is szerettem olvasni, s kevéske szabadidőmben boldogam faltam a könyveket — ha hozzájuk jutottam. Persze, elképzelheti, elvéárs, micsoda »irodalom« volt az, ami a cseledszobáig elvetődött... Ponyva és megint ponyva... Ünnepe volt, ha néha egy-egy jobb könyv is a kezembe került. A szép könyv akkor is tetszett; csak éppen azt nem tudtam volna elmondani, mi tetszik benne, s miért tetszik...

— Ezerkilencszázötvenegyben, már mint a siklói MNDSZ-szervezet titkára kaptam azt a megtisztelő megbízást, hogy kezelem a helybeli népkönyvtárt. Elhanyagolt könyvtár volt ez, megvallom; amikor átvettem, már hónapok óta szinte nem is volt gazdája. Szívós és kemény munka kellett aztán hozzá, amíg az akkori száz olvasójából ötszáz lett; s amíg a havi kölcsönzések száma 80—90-ről 1300-ra, 1400-ra emelkedett. — Elmosolyodik. — Ezt így elmondani persze eléggé könnyű; de bizony nem volt az maga a munka! Először is rendeznem kellett a kölcsönzési időt; meghatározott órákat kellett kijelölnöm, amikor az olvasók föltétlenül megtalálják; rendeznem kellett a leltárt, s csak aztán láthattam hozzá a könyvtár népszerűsítéséhez. Olvasó-ankétokat rendeztem, sorrajártam az

MNDSZ-szervezet tagjait, könyvet nyomtatás a kezükbe — s még a falu hangos hirdőjét is felhasználtam arra, hogy olvasókat toborozzak...

— 1951. áprilisában háromhetes könyvtáros-iskolára mentem. Ekkor már tudtam, hogy ez az én igazi élethivatásom: a könyvtárosság. Nagy boldogság volt, amikor erre ráébredtem... — Télióván elhalgattam, rámnéz — Hogy mit jelentett ez nekem, harmíchat éves koromban, azt csak az érheti meg igazában, akinek magának is van életcélja, elvtárs...

— Már a háromhetes iskola is sokat segített nekem, bár inkább csak az alapfogalmakkal ismertelt meg: a katalógizálással, a köcsönzés szabályaival. Az igazi iskola csak ezután következett: otthon, a könyvtárban. Ebben az időben már sokat, igen sokat olvastam; mindig a könyveket bújtam. De, bevallom — mosolyodik most el zavartan — minél többet olvastam, annál nagyobb lett a zűrzavar bennem: írók nevének, könyvek címének garmadája kóválygott az agyamban megemésztellenül, s ezen nem segített az sem, hogy ekkor már meglehetősen rendszerességgel olvastam.

— Hogy akkor hát mi segített? — Szabó Margit főlelmei a hangját. — Ez a tanfolyam, elvtárs, ez a tanfolyam! A sok érdekes és értékes tudnivaló mellett számomra legjelentősebb az volt, hogy irodalmi tájékozottságomat rendkívül kibővítette, s elrendezte bennem az írók és könyvek szédítő kavargását. Ma már pontosan tájékozódok a könyvek, írók, irodalmi irányok között; megismerkedtem a kritikai realizmussal, a klasszikusokkal, az orosz, a nyugati és a hazai realizmus klasszikusaival, haladó irodalmi örökségünkkel, a szocialista realista szovjet irodalommal, a haladó nyugati írókkal és az új magyar irodalommal. Nem szívesen élek nagy szavakkal, de úgy érzem: felbecsülhetetlen értékű az a segítség, amit itt kaptam. Magam is másként veszem ezután kézbe a könyveket — de ami ennél sokkal fontosabb: másként emelem le a porcról s másként adom az olvasó kezébe! Hiszen ez a lényeg, tudjuk: amit mi itt tanulunk, azt adjuk tovább a tanulni, művelődni vágyó, új magyar olvasónak!

Csizmazia Ilona, a másik könyvtárosjelölt tizenkilenc esztendő. Őt a Rákosi Mátyás Művek központi könyvtára küldte ide a tanfolyamra. Csizmazia Ilona 1948-ban végezte el a negyedik pozgárit, majd a csepeji »maggyárban« dolgozott, válogatja a vetőmagot, két esztendőig. Közben gyors- és gépirői tanfolyamot végzett, és 1950-ben az RM-művek bognárüzmebe került adminisztrátornak, s itt vállalta a 350 kötetes üzemi könyvtár kezelését, társadalmi munkaként. 1951. nyarán az RM-művek központi könyvtárába helyezték, s

összeel négyhetes könyvtáros-iskolát végzett.

— Már ott elhatároztam — mondja —, hogy amint lehetséges lesz, jelentkezem az öthónapos tanfolyamra is. Megvallom, bizonyos voltam benne, hogy a könyvtári munka terén mindent tudok, s úgy vélekedtem, hogy e tekintetben bizony nem sokat adhat már nekem ez a tanfolyam... — Megrázta fejét. — De már az első napokban látnom kellett, hogy ugyancsak nagyot tévedtem!... Megismerkedtünk a szovjet könyvtár munkamódszereivel — s én ekkor láttam át csak igazán eddigi könyvtárosi munkám hiányosságait. Azelőtt bizony eléggé bürokratikusban bántam az olvasóval; ha éppen bent volt az a könyv, amit kért, kiadám — ha pedig nem állt rendelkezésre, valami mást adtam neki.

— Hogy mit? Hát éppen ez az... Azt a könyvet, amelyikből történetesen sok sorakozott a porcon. Nem törődtem azzal, hogy vajon érdekli-e az olvasót az a könyv, amit találozra kiszedtem neki — már nyomtam is a kezébe, pecsételtem is az olvasójegyt... Ha visszahozta: eszembe sem jutott, hogy megkérdezzem: hogyan tetszett — csak vettem el tőle, s már nyúltam is az új könyvért. Persze, az is igaz, hogy ha megkérdezzek, sem igen tudtam volna fölmérni: kinek mit ajánljak... Inkább csak a könyvek gerincét néztem — s hát innét nézve bizony egyik könyv olyan, akár a másik... Az olvasónak meg csak az olvasójegyt: s az is olyan, hogy éppen tizenkettő tesz ki belőle egy tucatot... Szóval: sem a könyvet, sem az olvasót nem úgy néztem, hogy: mi is van benne?

— Itt, a tanfolyamon tanultam aztán meg, hogy nem mindegy, ki mit olvas. Hogy a könyvtáros egyik legelső kötelessége: az olvasó nevelése, ízlésének, tudásának tervszerű fejlesztése. Ismernie kell az olvasók véleményét egy-egy könyvről; nagyjában tudnia kell, kit mi érdekel, s ki milyen könyvet ért meg, kinek mi tetszhetik. Csak ha mindezt tudja: láthat hozzá ahhoz, hogy az egyes olvasó ismeretkörét, ízlését fejlessze. Ehhez persze az kell, hogy — a szovjet könyvtárosok példájára — elbeszélgessen az olvasókkal, egyénileg foglalkozzék velük; s persze az is kell, hogy a könyveket a laosabban megismerje. A tanfolyam ehhez is hathatós segítséget nyújtott.

— Szabó elvtársnő már beszélt róla, hogy mit jelentett neki ez az öt hónap az irodalmi tájékozottság tekintetében; én is szinte szószerint megismételhetném a szavait. Az iteni munka során alaposan megismerkedtünk a marxizmus-leninizmus tudományával, a világirodalom s a magyar irodalom történetével, a könyv ártannal. Főtárgyunk volt még a történelem; s ezenkívül előadásokat hallgattunk a természet-tudományok köréből, földrajzból — s még plakátraajzólást is tanultunk, hogy agitá-

ciókat színvonalasabbá tessük. Szabadidőnkben sokat olvastunk. A tanfolyam elején az iskola vezetősége mindannyiunknak külön egyéni olvasási tervet állított össze nagy gondal — a kötelező olvasmányok mellett ennek is igen nagy hasznát vettük.

— Hetenként egy délutánt gyakorlati munkával töltöttünk kint egy-egy könyvtárban; én például a MÁVAG ifjúsági könyvtárába jártam. Különösen jó iskola volt ez nekem: a gyermekolvasók mohó olvasási vágyán mérhetem le igazán: milyen hatalmas felelősség nyugszik a könyvtáros vállán tekintetben, hogy miként irányítja »ügyfelei« olvasmányainak gondos megválogatásával az új magyar olvasóközönység szellemi felemelkedését.

— Talán ez a felelősségérzet a legtöbb, amit ennek a tanfolyamnak köszönhetek...

S még egyet! — világn fel a tekintete. — Az új magyar irodalom megismerését! Resztkedve vallom be, hogy csak itt ismerkedtem meg alaposabban az új magyar irodalom műveivel — de büszkén vallom, hogy itt szerettem meg. További könyvtárosi munkám során igyekszem majd ezt a szeretetet az olvasókba is átépíteni.

— További tervek?

Csizmazia Ilona és Szabó Margit egymásra néznek. Aztán — látszik: mindkettejük nevében — Csizmazia Ilona válaszol:

— Mindketten itt határoztuk el, hogy jelentkezünk a Könyvtárosképző Főiskola levelező-tagozatára. Ez az öt hónap csak a kezdet volt: az elkövetkező esztendőben tovább akarunk tanulni!

BÁRANY TAMÁS

Hogyan foglalkozunk a sajtóval a könyvtárban?

Ha a könyvtáros valóban felelősségtudattal akar részt venni a szocialista építésben, akkor nem nélkülözheti a felvilágosító munkának azt a komoly, pótolhatatlan eszközt, amelyet az időszaki sajtó termékei, a hírlapok és folyóiratok képviselnek. Ezeket — írta Lenin »Mivel kezdjük« c. alapvető cikkében — »ahhoz az állványhoz lehet hasonlítani, amelyet az építő ház körül emelnek, s amely megjelöli az építmény körvonalait, megkönyvíti az érintkezést az egyes építőmunkások között, segítségükre van a munka elosztásában és a szervezett munka útján elért közös eredmények áttekintésében«. Sztálin az OK(b)P XII. kongresszusán így határozta meg a sajtó szerepét: »A sajtó nem tömegapparátus, nem tömegszervezet, mindazonáltal megfoghatatlan kapcsolatot létesít a párt és a munkásosztály között — olyan kapcsolatot, amelyet tekintve nem gyengébb, mint bármely tömegjellegű közvetítő apparátus. A sajtó a legerősebb fegyver, amelynek segítségével a párt a maga, neki szükséges nyelven minden nap, minden órában beszél a munkásosztálynal. Más eszköz a párt és az osztály közötti szellemi kapcsolat létesítésére, más ilyen rugalmas apparátus nincsen sehol sem.«

A Szovjetunió nagy vezetőinek figyelemztetését követve a szovjet könyvtárak kiterjedt mértékben foglalkoznak az időszaki sajtóval. Az Orosz Szocialista Szövetséges Szovjetköztársaság minisztertanácsának 1946-ban a körzeti és falusi könyvtárak megerősítését szolgáló intézkedéseiről hozott határozata értelmében a körzeti és falusi könyvtárak gyarapítására ki-

utalt pénzüsszezből 60 százalékot a könyvkollektorral kötött szerződés alapján központi beszerzésre használnak fel, míg a fennmaradó 40 százalék helyi könyvvásárlásra, elsősorban pedig hírlapok és folyóiratok előfizetésére szolgál. A folyóiratok és újságok évi előfizetési díjára rendszerint a könyvtár állományának kiegészítésére felvett összeg 15—20 százaléka jut. A könyvtárak többnyire egész évre adják fel a folyóiratrendeléseiket; az egyes számok pontos beérkezéséről kartotékok vezetnek, ha egyik vagy másik folyóiratszám nem érkezik be vagy késik, azt az illetékes postahivatálnál vagy közvetlenül a kiadónál azonnal megsírgetik.

A sajtóval való foglalkozásban mintául szolgál a Szovjetunió Lenin-renddel kitüntetett moszkvai Allami Lenin-könyvtár. Folyóirattermét állami és pártfunkcionáriusok, szakemberek, diákok és önképzéssel foglalkozó olvasók egyaránt látogatják. A folyóiratteremben a sajtótermékek legújabb számai a polcokra jól láthatóan vannak kitéve és szabadon használhatók. A cikkek közötti tájékozódást annotált cikk-katalógus könnyíti meg. A folyóiratteremben tartják — a gyermek- és ifjúsági osztály meg a ritka könyvek osztálya mellett — a legtöbb előadást. Itt rendeznek találkozót a szerkesztőségek tagjai és a könyvtár olvasói között. 1948-ban 43 előadást tartottak a folyóiratok és újságok anyagából témák szerint: »A világ haadó írói a békeért«, »A népi demokráciák államrendszerei«, »A mai Anglia«, »A szovjet ember ébersége« és más hasonló témák köré csoportosítottak az előadások.

A Szovjetunió városi könyvtáiraiban szintén rendszeres beszámolókat tartanak a folyóiratokról az olvasók számára. A népművelési munkások moszkvai aktív-értekezletén 1950. július 12-én a legjobbként kiemelt kimirű városi könyvtár a legérdekesebb folyóiratcikkek címeiről kis kartonlapokat készít, ezek rekeszekben vannak elhelyezve közös felirattal: »*Olvasóink az újságok és folyóiratok politikai, történelmi, műszaki, természettudományi cikkeit, a szépirodalmi könyvekre vonatkozó ismertetéseket.*« A kartonlapokat a rekeszekben szabályos időközökben cserélik, mindig a legújabb cikkeket ajánlják; a kivett kartonokat elteszik a katalógust készítenek belőlük, amelyet főleg a párt-aktívák használnak munkájukban. Az újságcikkeket kivágyják és egy vírágléknél alatt helyezik el »*A hét eseményei*« címmel.

De nagy gonddal gyűjtik a folyóiratokat a kisebb, falusi könyvtárak is. A moszkvai területhez tartozó rübolovi falusi könyvtár számára a »Borec« kolhoz több mint ezer rubelt utalt ki a folyóiratok beszerzésére; egyedül ennek a falusi könyvtárnak 30 különböző folyóirat és 11 napilap jár. A sztariopoli kerületi könyvtárban minden héten »irodalmi keddeket« rendeznek; ezeken tájékoztatják az olvasókat a bel- és külpolitikai kérdésekről, a legújabb tudományos problémákról, a helyi írók alkotásairól. És még hosszan lehetne beszélni arról, hogy miképpen nevelik az újságok és folyóiratok olvasására a szovjet ifjúságot, a gyermekeket, kiknek számára a szépen illusztrált ifjúsági lapok a gyermekkönyvtárak szabad polcain kínálják legfrissebb számaikat.

MILYEN LAPOKAT GYŰJTÜNK?

A szovjet könyvtárak tapasztalataiból nekünk, magyar könyvtárosoknak is le kell vonnunk a tanulságokat. A folyóiratok és hírlapok gyűjtése nálunk — a tudományos könyvtárakat és a legnagyobb tömegkönyvtárakat, meg néhány megyei és üzemi könyvtárt kivéve — még elhanyagolt terület. Jellemző a mult magyar könyvtárpolitikájára, hogy a felesztabadulás előtt legnagyobb könyvtárunknak, az Országos Széchényi Könyvtárnak sem volt folyóiratolvasó helyisége. Az olvasók vezetésében, a könyvtáros nevelőmunkájában eddig alig-alig juttattunk szerepet a sajtónak. Riaka kivétel az olyan üzemi könyvtár, mint a Beloiannisz-gyáré, amelyben két példányban is megvannak a bel- és külföldi sajtótermékek. Az is előfordul, hogy egyes könyvtárak a folyóiratok régi, bekötött évfolyamait gyűjtik, de újakra nem fizetnek elő. Pedig az időszakai sajtó egyik legfontosabb sajtósága az aktualitás: az olvasó az időszerű, a legfrissebb

eseményeket, a tudomány, a műszaki haladás legújabb eredményeit keresi bennük. Ez persze nem jelenti azt, hogy az ellenkező túlzásba essünk — ami szintén előfordul — és csak az éppen futó évfolyamot járassuk, a befejezetteket pedig engedjük elkallódn.

Hogyan válogassunk a hírlapok és folyóiratok között? A magyar sajtó termékeinek száma félezer, az egész világsajtó, a világ összes lapjainak száma több száz-ezerre rög. Természetes, hogy gyűjtésünk-nél még megközelítőleg sem törekedhetünk teljességre, válogatnunk kell a lapok között. A válogatásban két szempontot kell figyelembe vennünk: a hírlapok és az üzemi lapok közül azokat gyűjtjük, amelyek könyvtárunk székhelyén, annak közlelbi vagy távolabbi körzetében, esetleg járásában vagy megyéjében jelennek meg; a folyóiratok közül azokat, amelyek könyvtárunk profiljának, közönsége összetételének és érdeklődési körének megfelelnek. A párt és az állam, valamint a tömegszervezetek vezető lapjainak — *Szabad Nép, Társadalmi Szemle, Népszava* stb. — lehetőleg minden könyvtárban meg kell lenniök. Ugyanígy az ifjúsági és a női lapoknak, valamint a békeharc vezető folyóiratainak: *Tartós békéért, Népi Demokráciáért!, Béke és Szabadság.*

HOGYAN TARTSUK NYILVAN A FOLYÓIRATOKAT ÉS HIRLAPOKAT?

Erre a kérdésre itt nem tudunk részletesen felelni, csak néhány általános szabályt adunk. A hírlapok és folyóiratok nyilvántartásának megvannak a maga szabályai és ezek sok tekintetben mások, mint a könyvekéi. Azért mások, mert a folyóiratok nem egyszerre, befejezetten jelennek meg, mint a könyvek, hanem időközönként, füzetek, számok formájában. Nagyon lényeges a folyóiratok számonkinti nyilvánlariása: legcélszerűbben használható erre a nemzetközi alakú karton, lehetőleg öfnyomással, amelyen az egyes számok beérkezését egy-egy előnyomott kockán tudjuk megjelölni. Ha egy folyóirat hetenkint jelenik meg, egy évben 52 kockára van szükségünk. Ha egy kocka üresen marad, rögtön látjuk, hogy a szám nem érkezett be, reklamálnunk kell. A leltári naplóba csak az év végén vezetjük be a lezárt és lehetőleg bekötött évfolyamokat.

A leltár nyilvánlartartás kartotékian kívül kell, hogy katalógusunk is legyen a folyóiratokról, éppúgy, mint a könyvekről. A folyóiratot akkor katalogizáljuk, amikor egy évfolyam vagy kötet együtt van. A katalóguscédulának legalább a következő adatokat kell tartalmaznia: 1. Cím. 2. Megjelenési hely. 3. A könyvtárban meg-

levő évfolyamok. 4. Az esetleges címváltozás. Ott, ahol kevés a folyóirat, a folyóiratok katalóguscéduláit a könyvekével egy betűrendbe oszthatjuk be. Nagyobb könyvtárakban azonban, vagy ahol nagy a folyóiratok száma, külön folyóiratkatalógus szükséges.

HOGYAN HASZNÁLJUK FEL A HÍRLAPOKAT ÉS FOLYÓIRATOKAT?

Ez valamennyi kérdés közül a leglényesebb, itt találjuk szemben magunkat a legtöbb feladattal. A könyvtárosnak támogatnia kell a sajtó agitációs és szervező munkáját. A hírlapoknak és folyóiratoknak azonban saját szervezetük van — szerkesztőség, kiadóhivatal, terjesztés — és ezt a szervezetet a könyvtárosnak erősítenie kell, nem keresztezni. A könyvtár nem pótolhatja azt a folyóiratot, amelyet az olvasó a maga számára közvetlenül járát. Egyik első feladatunk tehát éppen az, hogy felhívjuk az olvasó figyelmét arra, milyen folyóiratok is vannak, melyeket érdemes rendszeresen olvasnia. A szocialista állam hírlap- és folyóiratkiadása tervszerű, a dolgozók minden rétege számára olyan sajtótermékeket ad ki, amelyek őt munkájában segítik, a társadalom építő törekvéseiben való helytállásra megtanítják. A könyvtáros első feladata tehát, hogy az olvasót elvezesse az őt érdeklő sajtótermékhez. Fel kell hívnia rá az olvasó figyelmét: az olvasóteremben szabad polcokra, szembetűnő helyre kell kiállítania a folyóiratokat. Ha erre nincs helyük, legalább a kölcsönző helyiségben legyen egy asztal a folyóiratok új számainak. Ezt sok népkönyvtárban már megvalósították: amíg a könyvtáros egy olvasóval foglalkozik, a várakozók kezükbe veszik és olvassák a friss folyóiratokat. A legtöbb helyen azonban ezt az egyszerű módszert sem vezették be. Egyik irodalmi folyóiratunk legutóbbi számában fővárosi üzemek dolgozói írják, hogy a több éve fennálló folyóiratot csak most ismerték meg. Ha az üzemi könyvtárban a folyóirat megvolna és jól látható helyen állna, nem kellene azt a dolgozóknak fáradságos munkával »felfedezniük«.

Második feladat: megtanítani az olvasót, hogyan kell hírlapot vagy folyóiratot olvasni. A folyóiratok cikkeit nem úgy olvassuk, mint a könyveket. Nem az a lényeges, hogy a címtől kezdve a hirdetésekig végigolvassuk a lapot, hanem az, hogy értékelve végiggondoljuk az olvasottakat. A helyes módszer az, ha először a cikkeik címeit nézzük át, azután választjuk ki azt az anyagot, amely bennünket érdekel, vagy amely kitűzött olvasóterünknek megfelel. Ha a mezőgazdaság

gépesítésének kérdéseivel foglalkozunk, vagy a békeharc állásáról akarunk tájékozódni, akkor az újságból elsősorban az erre vonatkozó cikkeket választjuk ki. Azután mélyedünk el egy-egy cikk olvasásába. Olvasás után újra végig gondoljuk a cikk tartalmát, gondolatban kiegészítjük eddigi ismereteinkkel és alkalmazzuk saját helyi viszonyainkra, mindennapi munkánkra.

A harmadik fontos feladat már a tapasztaltabb, gyakorlottabb olvasó segítségét jelenti. Ezek az olvasók rendszeresen olvasnak és maguk is jártnak folyóiratokat. Nem általános tájékoztatást és vezetést kívánnak, hanem elsősorban felvilágosítást olyan cikkekről, amelyek más folyóiratokban jelentek meg, mint amelyet rendszeresen olvasnak. Az ilyen olvasók eligazítását szolgálja a cikk-katalógus: ebben az olvasó tárgykörök vagy szerzők szerint csoportosítva találja meg az őt érdeklő cikkeik címét. A cikk-katalógus alapjául szolgálhat az Országos Széchényi Könyvtár által közrebocsátott Magyar Folyóiratok Repertórium a című havi kiadvány. De célszerű, ha a könyvtáros maga válogatja ki a folyóiratokból és egyesíti katalógusban azokat a cikkeket, amelyek olvasóit előreláthatólag érdekelni fogják, elsősorban az irodalmi művekről megjelent ismertetéseket. Ezen a téren hasznos kezdeményezés a Szabó Ervin Könyvtár egyik fiókjában megkezdett »*kritikák bibliográfiája*« — csak helyesebb volna a »*könyvismertetések katalógusának*« nevezni.

Végül használjunk fel minden más rendelkezésünkre álló eszközt a folyóiratok és hírlapok propagálására. Sokszor a folyóiratok vezetik el az olvasót a könyvekhez is. Az Országos Széchényi Könyvtár folyóirattermében a fiatal olvasók gyakran kérik ki az élclapokat. A kérést nem tagadjuk meg, de figyelmeztetjük őket arra, hogy szórakoztató formában megírt tudományos folyóiratok is vannak (pl. *Élet és Tudomány*). Az olvasó lassan megbarátkozik ezekkel is, végül áttér a hasonló tárgyú könyvek olvasására.

Kívánatos, hogy a folyóirat- és újságcikkekről is tartsunk előadásokat, ankétokat, mint a Szovjetunióban. Helyes, ha az ilyen ankétot egy-egy összefoglaló téma köré csoportosítjuk és nem egy-egy folyóiratot ismertetünk. Előre ki kell választani a témát — pl. egy-egy helyi termelési kérdést, a tavaszi mezőgazdasági munkákat, a békekongresszus megvitatását, a szocialista és kapitalista államszervezetek közti különbséget, a szocialista választójog, vagy a dolgozóknak az alkotmányban feleltetett más jogainak kérdését — és ismertetni egy-két cikket, amely legújabbban a témáról megjelent. A megbeszélés lezá-

rásánál azután ki kell térnünk arra, hogy mely újság vagy folyóirat segít különösen az illető kérdés tanulmányozásában. Az előadások legyenek rövidke és merítsék anyagukat mindig a hírlapok és folyóiratok legfrissebb számaiból.

A hírlapok és a folyóiratok a könyvtáros

hú segítőtársai felvilágosító és nevelő munkájában. Ha jól használjuk fel őket, közelebb jutunk ahhoz a célhoz, hogy a nemzet minél több »kiművelt emberfője« egyesítsen és hogy kulturális munkánk színvonala egyre magasabb legyen.

DEZSENYI BELA

A Magyar-Szovjet Társaság Központi Könyvtára

A Magyar-Szovjet Társaság II. Kongresszusa és az ezt követő Barátsági Hónap előreláthatóan újabb hitvallás lesz a szovjet és magyar nép megtörhetetlen barátsága mellett. Hogyan készül erre a Magyar-Szovjet Társaság Központi Könyvtára? Miként propagálja a szovjet könyvet, a békeharc és páratlan fegyverét? Milyen eredményeket ért el eddig munkájával és milyen eredmények kivívására tör a Barátsági Hónap alkalmából?

A Magyar-Szovjet Társaság központi székházának első emeletén, díszes, szép teremben helyezték el ezt a könyvtárat, mely több mint 30.000 kötetével méltó részese a magyar kultúrradalomnak, buzgó segítője hazánkban a tudás terjesztésének, a szocializmus építésének. Naponta 70—75 olvasó látogatja az olvasótermet, használja a katalógusokat, gyarapítja itt ismereteit. Tudományos kutatók és írók, szakmunkások és fordítók egyaránt bőséges anyagot találnak a maguk kutatási területein. És szorgalmas látogatói az olvasóteremnek az egyetemi hallgatók is.

A tájékoztató szolgálat naponta számos, néha igen részletes felvilágosítást ad a hozzá fordulóknak, és időnként bibliográfiákat szerkeszt és sokszorosít. A könyvtár egyaránt nyújt segítséget színházi dramaturgoknak, rendezőknek, akik a szovjet színdarabok magyar előadásait készítik elő és műszakiaknak, kiváló szakmunkásoknak. Szlipcsevics István, az ismert sztálinvárosi sztahanovista újjító példát ebben a könyvtárban találta megfelelő anyagot — szovjet módszerek ismertetését — a maga újjító vakolási módszerének a kidolgozásához. Es most legutóbb ismét tucatnyi könyvet küldött le neki a könyvtár Sztálinvárosba.

Ebből a példából is láthatjuk, hogy a könyvtár igen jó szolgálatot tesz a szovjet műszaki ismeretek terjesztése terén.

A Barátsági Hónapban nyitja meg a Központi Könyvtár 10.000 kötet szovjet könyvvél különálló kölcsönző osztályát. Beer Margit elvtársnő, a könyvtár vezetője, ki munkálatsaival együtt szorgosan dolgozik azért, hogy a kölcsönzés az új osztályban az ünnepléses alkalommal zavár-

tanul megindulhasson, arról számol be, hogy e kölcsönző osztályt, helyesebben külön kölcsönkönyvtárat össze akarják kapcsolni a városzerte folyó orosz tanfolyamokkal, melyeknek hallgatói olvasólapokat fognak kapni az új könyvtárba. A könyvtár a budapesti iskolákban is folytat propaganda munkát, mert az orosz tanuló ifjúságot minél nagyobb számban szeretnék bekapcsolni a kölcsönző forgalmába.

Igen helyesen, a Magyar-Szovjet Társaság Központi Könyvtára másként is magához vonzza az ifjúságot. A kölcsönzőben, a tervek szerint, még a Barátsági Hónapban szovjet mintára helybeni *gyermek-olvasót* létesítenek és a sokszínű képeslapok, illusztrált könyvek és albumok szabad lapozgatása, nézegetése kétségtelenül még jobban meg fogja kedveltetni a gyermekekkel az orosz nyelvű szovjet irodalmat.

A Barátsági Hónap keretében a könyvtár szovjet kapcsolatait is kimélyíti. Az újonnan összeállított bibliográfiák segítségével két moszkvai könyvtárral lépnek csereviszonyba. A dokumentációs, bibliográfiai és rövid biográfia-készítő munka különben is egyik főerőssége, vonzó ereje a Magyar-Szovjet Társaság Központi Könyvtárának, amely tájékoztató szolgálatával épp úgy, mint gazdag anyagával kitaró harcosa a szovjet kultúra magyarországi terjesztésének és így módon a magyar kultúra fejlesztésének.

A Magyar-Szovjet Társaság egyik legutóbbi küldött-értekezletén mondtotta Beregszászi Károlyné, az Egyesült Izzó dolgozója: »A békéért folyó hatalmas nemzetközi harcban méltó helyet foglal el a szovjetbarátok tábora, s köztük a Magyar-Szovjet Társaság. Tagjai tudják, hogy a békéért folyó harc elválaszthatatlan a Szovjetuniótól.«

A Magyar-Szovjet Társaság Központi Könyvtárának minden dolgozója mélyen átérzi ezt és a könyvtárosok munkájukkal, könyvtáruk állandó fejlesztésével határozottan hozzájárulnak a Szovjetunió népének és kultúrájának magyarországi ismertetéséhez, és ezzel tesznek hitet a béke ügye mellett.

MURANYI KOVÁCS ENDRE

Előnyomott katalóguslapok és kölcsönzőkártyák

Könyvtárügyünk fejlődésének fontos kérdése az egységes könyvtártechnika megvalósítása is.

Ennek a feladatnak a megoldását kívánja elősegíteni a *Könyvtárellátó* azzal, hogy 1953. január 1-től valamennyi megjelenő műről az Országos Széchényi Könyvtár címfelvételezése alapján nyomdai úton sokszorosítja a katalóguskartont és a kölcsönzőlapokat (könyvkártyákat).

Katalóguskartont a könyvtár annyi példányban rendelhet, a könyvvel együtt, annyi katalógusrendszeréhez szükséges.

A kisebb könyvtárnak is legalább kétféle katalógusra van szüksége: egy betűrendes és egy szakkatalógusra.

A betűrendes katalógus készítése az előnyomott kartonból nem okoz különösebb munkát, ha a könyvtáros a névsorozás könyvtári szabályait ismeri.

A főlapokon kívül a melléklapok készítésének kérdése merülhet fel, erre a nyomtatott katalóguscédulák felhasználhatók a megfelelő rendsző áhúzásával. Ha a könyvtáros nem rendelt megfelelő számú kartont, a melléklapokat a nyomtatott példányról maga is szakszerűleg elkészítheti.

A szakkatalógus összeállításához a kartonon levő jelzetek (Cutter jelzet, a decimális számok) segítenek. A könyvtáros a jelzetek alapján elkészítheti a szakkatalógust a könyvtár nagysága, gyűjtőköre stb. szempontjának megfelelő szakrendszer szerint.

A könyvtárosnak rá kell nevelnie az olvasót a katalógus használatára, ennek érdekében igénybe kell vennie mind a szóbeli, mind az írásbeli propaganda eszközeit.

Az előnyomott kölcsönzőkártyák meggyorsítják a könyvtári feldolgozást, a könyv rövidebb időn belül jut el az olvasóhoz.

A *Könyvtárellátó* a központilag elkészített katalóguskartonok és könyvkártyák a könyvvel egyidőben történő megküldésével jelentősen megkönnyíti a könyvtárosok munkáját, felmenti a címfelvétel elkészítésétől, több időt biztosít az olvasókkal való foglalkozásra.

A munka megtakarítása mellett nagyjelentőségű az, hogy a címfelvételek szakszerűek (az egyes könyvtárak cím-

300

T 49

Thälmann, Ernst, a német forradalmi tömegpárti szervezője. [MATERN Hermann: Ernst Thälmann szerepe a munkáosztyály forradalmi tömegpártjának megteremtésében. Die Rolle Ernst Thälmanns bei der Schaffung der revolutionären Massenpartei der Arbeiterklasse. — THÄLMANN, Ernst: Válasz egy bautzeni fogolytársam leveleire, 1944 jan. Antwort auf Briefe eines Kerkenossen in Bautzen, Jan. 1944. Ford. Nánási György.] Bp. 1953. Szikra. 87 l. — 19 cm. 3.— —.— Ft

3 K P (45) 1, 92 Thälmann

felvételei között nem lehet eltérés, az olvasó bármely könyvtárban azonos címfelvételel találkozik). Minden bizonnyal

B 66

BRANDYS, Marian

Az elbűszülés kérdete. [Poczetek opowieści.] [Regény.] [Ford. Sebők Éva.] [Bp.] 1952. Szépirod. Kiadó 223 l. — 21 cm. — 15.— Ft

884—51

A lentli könyvet kölcsönöztem:

az olvasók is örömmel fogják látni, hogy a könyvtárakban azonos címfelvételel találkoznak és így könnyebben tájékozódhatnak.

A KÖNYVTÁR PROPAGANDAMUNKÁJÁRÓL

A Horthy-fasizmus idején Kiskunhalason a kalendariumon kívül dolgozóink úgyszólván semilyen könyvhöz nem jutottak hozzá. Városunkban csak az urak és a polgári osztály részére volt könyvtár. A felszabadulás után, csak akkor változott meg a helyzet, amikor 1949-ben megalakult a városi könyvtár. Ez a könyvtár már a dolgozóké lett. Propagandamunkám során igyekeztem itt, a könyvtárunkban minél több könyvismertetést és ankétot rendezni. Később rendszeresen tartottam könyvismeretéseket és ankétokat a különböző tömegszervezetek gyűlésein. A könyvismeretés, vagy vita vége minden alkalommal az lett, hogy a tömegszervezet gyűlésére magunkkal vitt könyvet mind kikölcsönöztük.

Később felhasználtam előadásaink színesebb tételére a diáfilmeket is. Kísérletemet az irodalmi estékre járó dolgozók a legnagyobb örömmel fogadták. Egyelőre sokan a film kedvéért jöttek el. Ma már nincs olyan hét, hogy egyik-másik tömegszervezet megbízottja ne keresné fel könyvtárunkat azzal, hogy tartsunk náluk irodalmi estét. Mi természetesen minden alkalommal eleget teszünk kérésüknek.

Minden lehető alkalmat és ötletet fel kell használni arra, hogy dolgozóinkkal megszeretessük a könyvet és a könyvtárat.

Martonosi Pál

a kiskunhalasi Járási Könyvtár vezetője

A kaposvári Megyei Könyvtár propaganda munkája

Megyei Könyvtárunk 1952. augusztus 20-án, Alkotmányunk ünnepén nyílt meg. Még egyelőre módszertani munkával foglalkozó dolgozónk nincs ugyan, de azért már folyik a kollektív módszertani és propagandamunka. A szovjet példa nyomán megtanultuk, hogy ez a munka a könyvtár minden dolgozójának, aktívájának és általában kollektívájának kötelessége. Többek között, a könyvtár megnyitásakor ötletkönyvet fektettünk fel, melybe kollektív elbírálás alapján elhelyezzük a megvalósításra érdemes ötleteket és célul tűzzük ki azok mieelőbbi valóra váltását.

A Megyei Könyvtár egyelőre hármast adatot tűzött maga elé:

Először is ki kell terjesztenünk és el kell mélyítenünk a megyeszékhely olvasómozgalmát. Ezzel kapcsolatban legfontosabb teendőnk volt tudtára adni a város lakosságának létezésünket. E célból igénybevéttük a Városi Tanács hangos bemondóját, mindkét moziban szünet közben is bemondattuk, ezenkívül a mozik előcsarnokában könyves vitrineket helyeztünk el. Az SZTK folyosóin feliratok hirdették, hogy: »A jó könyv szórakoztat, tanít, elősegíti gyógyulást.« Kollektív könyvtárlátogatásokat is szerveztünk. Mindezek a módszerek meghozták a maguk eredményét.

Az azonban korántsem elég, hogy tudtul adjuk létezésünket és felhívjuk az olvasók figyelmét a könyvekre. Nagyon fontos feladatnak tartjuk az ideológiai, szakmai és ismeretterjesztő irodalom terjesztését. Ehhez segítségünk volt és van a tömegszervezetek segítségére, de elsősorban a pártiskolával, propagandista tanfolyammal, az Irodalomtörténelmi, Történelmi és Természettudományi Társulattal is. Ezekről előadókat kapunk, akik sokszor propagandistáink, sőt olvasóink is. A Megyei Pártbizottság, Megyei Tanács és Városi Tanács a jó gazda készségével segíti a könyvtár munkáját.

Igen lényeges eszköze a propagandamunkának az udvariasság. Pl.: ha egyik olvasónk szakkönyv igényét a mű hiányában nem tudjuk kielégíteni, igyekszünk a könyvet rövid időn belül beszerezni és telefonon értesítjük az illetőt, hogy megvan a könyv. Az is előfordul, hogy az olvasó igényét feljegyezzük és mikor legközelebb bejön, kérés nélkül odakészítjük neki a kívánt művet.

A megyei pártsajtó is támogat bennünket cikkeivel, melyeket munkánkról ír.

Természettudományos, mezőgazdasági és szakmai könyveinket úgy népszerűsítjük, hogy azokat egy kis asztalon helyezzük el (*természetesen csak 20—25 darabot). Így

forgalmunk ezekből a könyvekből napok alatt jelentősen fellendült.

Második feladatunk, melyet magunk elé tűztünk: a megye területén új könyvtárak létesítése, a már működők szakmai, politikai és módszertani irányítása. Ez a feladat még egyelőre komoly problémánk. A Megyei Könyvtár létrehozásának szervezeti és gazdasági feladatai, a könyvtári statisztika elkészítése, a kezdet és a gyors növekedés nehézségei meglazították népkönyvtárainkkal való kapcsolatunkat. Egyelőre még nincsenek meg a feltételeink ahhoz, hogy rövid időn belül felkeressük népkönyvtárosainkat, de arra ügyelünk, hogy a már meglévő kapcsolatunkat meg is tartsuk. Beküldött havijelentéseikre megtesszük észrevételeinket, amit ők szívesen és a tördés jeleivel fogadnak.

Harmadik feladatunk az üzemi, tömegszervezeti könyvtárak munkájának elvtársias szellemű támogatása. Nemrégben az építőipari szakszervezet könyvtárosainak egynapos értekezletet szerveztünk a szakszervezettel karöltve. Az értekezleten a könyvtárosmunka elvi és gyakorlati problémáit tárgyaltuk meg és bemutattuk könyvtárunk gyakorlati munkáját is. A Kaposvári Fonóda függetlenített könyvtárosa egynapos szakmai oktatásban részesült a Megyei Könyvtárban. Ezt a munkánkat távolról sem tartjuk kielégítőnek, a jövőben az üzemi könyvtárakkal való foglalkozást a szakszervezettel együttműködve rendszeressé, tervszerűvé kívánjuk tenni. Sok a javítani való a mezőgazdaság szocialista szektorában működő könyvtáraink munkájában is. Ezért hívtuk egybe néhány járásunk területéről a gépállomások, erdőgazdaságok és állami gazdaságok könyvtárosait tapasztalatcsereértekezletre. Ennek eredménye, hogy a nagybajomi Állami Erdőgazdaság könyvtára, mely korábban csak papíron működött, üzemegységként vándorkönyvtárat szervezett és igen jól dolgozik.

Tervünk a többi megyei könyvtárakkal való kapcsolat megteremtése és egymás tapasztalatainak átvétele.

Meg kell még említenem befejezésül, hogy a népkönyvtárakkal való kapcsolat szorosabbá tétele érdekében a Megyei Könyvtár egyik szobáját minta-népkönyvtárrá rendezzük be. Így a látogató, vagy meghívott falusi és üzemi könyvtárosok tanulmányozhatják munkájuk megjavításának, minőségi emelésének módszereit és eszközeit.

KELLNER BERNAT

a kaposvári Megyei Könyvtár
dolgozója.

SIKER, AMINEK NEM ÖRÜLÜNK

Múlt havi számunkban közöltük a soproni Erdőmérnöki Főiskola könyvtárvezetőjének a Posta Központi Hír:ap Irodához címzett nyílt levelét. A levél arról szólt, hogy a könyvtárak nem kapják meg azokat a lapokat, folyóiratokat, amelyekre a címettnél előfizettek. Lapok helyett jobbra csak a Hír:ap Irodának a reklamációkra írt válaszleveleit helyezhetik el a könyvtárban, köszönözhetik ki az olvasóknak.

Nos, ilyen sikere közleményünknek még nem volt. Levelekben, élő szóval, telefonon egyre-másra érkeznek a nyílt levélhez a hozzászólások. A könyvtárosok, mintha »összebeszéltek« volna, ugyanazt írják: az előfizetett lapok, bár a posta állítólag »ellenőrzés mellett« kézbesíti őket, nem jutnak el a könyvtárba. Nagy József, az Ozdi Vasas szakszervezeti könyvtár vezetője arról panaszkodik, hogy a műhelykönyvtárosok részére előfizetett 45 példány *Könyvtárból* 1952. novemberében egyet sem kapott meg, Huszár Rezső, gyomai járási könyvtáros az 1953. januárjában előfizetett *Béke és Szabadság, Új Világ*, stb. lapokat nem kapja, Bárdi József, a szegedi Al:ami Erdőgazdaság könyvtárvezetője az *Elet és Tudomány* című lapot nem kapja és így tovább, és így tovább...

Egyszerőval a »nyílt levélre« sok válasz érkezett, a közleménynek komoly sikere volt. Csak éppen egy válasz — amire a legjobban vártunk — maradt el: a Posta Központi Hír:ap Irodáé. Hogy van az a közmondás? »Az kiabál, akinek a háza ég.« És a folytatása? »Az hallgat, aki felgyújtotta.«

MENNYI TÜZELŐ KELL EGY NEMLETEZŐ KÁLYHABA?

A kérdés meglepő, de ami mögötte rejlik, még sokkal inkább az. De kezdjük az elején.

Tavaly májusban a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa határozatot hozott a könyvtárügy fejlesztéséről. Ebben a határozatban kötelezte a helyi tanácsokat: gondoskodjanak illetékességi területükön lévő könyvtárak anyagi szükségleteiről, megfelelő helyiségről, berendezésről, fűtésről és minden egyébről. Sajnos igen sok tanács nemlétezőnek tekintette ezt a határozatot és sem megfelelő helyiségről, sem berendezésről, sem fűtésről, sem semmi egyébről nem gondoskodott. Ez önmagában is szomorú. Dehát mit lehetett tenni? A Népművelési Minisztérium mégsem nézhetle tétlenül, hogy a népkönyvtárosok törött ablakú, fűtetlen és a legelemibb berendezést is nélkülöző helyiségben dolgozzanak. Ezért a legjobban rászoruló népkönyvtárak részére a helyi tanácsoknak szétküldött egy bizonyos összeget. Így a számboki tanács is kapott a népkönyvtár céljára 500 forintot. Hogy mi lett a pénzzel, erről Dávid Etelka könyvtáros tudósított bennünket:

A pénzt a népművelési ügyvezető elvtárs vette át. Vett belőle 1 liter tintát (persze elég lett volna egy kis üveggel is), továbbá 5 füzetet, ebből 4-et a könyvtárnak juttatott, 2 tollszárat, ebből is kapott egyet a könyvtáros, a 2 villanykörtéből is kapott egyet. Még öt ceruzát és 4 méter molinót is vásárolt, hogy ebből mennyi jutott a könyvtárnak, a levélből nem derül ki. Végül 4 mázsa fát is vett, ebből a könyvtár 3 és fél mázsát kapott. Ezt a könyvtáros berakta a könyvtárba. Mászt nem igen tehetett vele, mert bár a tanácsnak van egy felesleges kályhája, amit nem használnak és oda is ígértek — ezt mégsem adták oda.

Több kérdés merül fel: 1. Honnan tudta az ügyvezető, mire van szüksége a könyvtárnak, amikor ezt a könyvtárostól meg sem kérdezte? 2. Mi lett a népkönyvtárnak számt pénzből vásárolt, de oda nem adott füzettel, tollszárral, villanykörtével, fél mázsa tüzelővel? 3. A liter tintából miért nem tartott vissza a népművelési ügyvezető egy deci sem? 4. Hogyan számította ki a népművelési ügyvezető elvtárs azt, hogy a nemlétező kályhába pontosan 3 és fél mázsa tüzelő szükséges?

Utolsó kérdésünk már pusztán szónoki, melyre — úgy véljük — csak egyértelmű lehet a felelet: helyesen járt-e el a számboki tanács?

»MEGLESZ JANCSIKÁM«, avagy a »FÜSTBE MENT TERV«

Ujjkigyós villanyfényben ragyog, villany világít ott már mindenütt: hivatalokban, lakásokban, utcán. Már csak egy sötét pontja van a községnek: a népkönyvtár. Itt azt mondhatnánk, hogy középkori állapotok uralkodnak (legalábbis a világítás tekintetében). Csakhogy ez nem volna igaz, mert a világító eszköz ókori: olajmécses.

Amikor Kunsági János népkönyvtáros átvette a könyvtárat, még a tél elején, szép terveket szőtt: a könyvtárat a község kultúrközpontjává akarta varázsolni. Es persze, hogy beszélt terveiről mindenkinek, a falu népe elé felvázolta a könyvtár jövőjét: kelemesen fűtött, szépen berendezett, tágas, villanyvilágításos könyvtárról ábrándozott. Es az emberek hittek is neki, ehittek, hogy mindez meglesz. Ma már Kunsági János alig mer az utcára menni, úgy röstelli magát. Legszívesebben a föld alá bújna a csúfolódó nyelvek elől. Lépten-nyomon csak azt hallja: *»van ugyan könyvtárad, de olyan helyiségben, ahová nem érdemes belépni, mert kicsi és hideg, nincs villanyod, nincs még egy asztalod sem, csak az a nagy tulakodás van ott a könyvekért«*. Nem kapott volna a tanácsot, semmit? Dehogynem. Igéretet kapott, azt, hogy *»meglesz Jancsikám, meglesz...«* De mivel ezzel se a helyiséget berendezni, se fűteni, se világítani nem lehet, szép terveit füstbe mentek. Az olajméceses füstjébe.

Bibliográfiák

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a *»Mit olvassunk a testvéri népi demokratikus országokról«* sorozatban megjelentette CSEHSZLOVAKIA-ról szóló ajánló bibliográfiáját. Az ajánló bibliográfia politikai és szépirodalmi műveket ismertet röviden. A politikai művek Csehszlovákiának 1918-tól 1951-ig terjedő időre vonatkozó történetével, politikai harcával, a jelen gazdasági építésével, a népművelésügy fejlődésével, alkotmányával, közoktatási rendszerével stb. foglalkoznak. A szépirodalmi rész négy szakaszra tagolódik. A Habsburg-elynyomás, a burzsoá köztársaság, a fasiszta megszállás és a szocializmus építésének idején játszó művekre. A bibliográfia alkalmas arra, hogy segítségével a könyvtárosok és olvasók kiválasszák azokat a műveket, amelyekből Csehszlovákiát, a Csehszlovák Köztársaság egyes problémáit megismerhetik.

*

Közzétette a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasóterveinek második sorozatát. A sorozat 12 olvasótervet tartalmaz: (Ady Endre, József Attila, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, Nemzetközi kérdések, Az ifjúság és a kommunista erkölcs, Hazafiság és honvédelem, a Takarékoság, Harc a jobboldali szociáldemokácia ellen, Szülőknek a gyermeknevelésről, Hogyan dolgozik az emberi szervezet, Példaképeink, Termelőszövetkezetek). Az olvasótervek az egyes kérdésekről azt az irodalmat sorolják föl, amely a szóbanforgó kérdésekben általános tájékozódást nyújt. A terv az olvasót rendszeres olvasásra nevei.

*

Az Országos Műszaki Könyvtár két ajánló bibliográfiát bocsátott közre. Az egyik *»Mit olvasson a szövíipari dolgozó?«*, felsorolja és röviden ismerteti azokat a műveket, amelyekből a szövíók megismerhetik a szocialista termelésben előttük álló feladataikat és amelyek alkalmasak szaktudásuk emelésére. Szükséges, hogy az ajánló bibliográfiát minden szövíipari üzem könyvtára beszerezze és segítségével olvasóit irányítsa.

A másik ajánló bibliográfia *»Az öntömunkás olvasmányai«* összeállításánál ugyanaz az elv vezette az Országos Műszaki Könyvtárat, ami a szövíiparínál. Ez az ajánló bibliográfia öntödei könyvtárak számára nélkülözhetetlen.

Mindkét bibliográfia a politikai és szakmai könyveken kívül szépirodalmi műveket is ajánl.

Az Állami Könyvterjesztő Vállalat kiadta a *»Politikai könyvsorozatok jegyzékét«*. A szakbibliográfia a legfontosabb politikai sorozatokat háromféle csoportosításban tartalmazza: először sorozatok szerint, majd szakok szerint, végül egyesített név- és címmutatóban összefoglalva az egész anyagot. A bibliográfia könyvtárosok számára igen hasznos segédeszköz. Segítségével könyvrendeléseiknél könnyen tájékozódhatnak a politikai sorozatokban megjelent művek között és megrendelhetik azokat a műveket, amelyek a könyvtárban már meglévő sorozatokból esetleg hiányoznak, vagy elvesztek. Ezenkívül az olvasók tájékoztatásánál is jól felhasználhatják a jegyzéket, mivel az szakok szerint is csoportosítja az anyagot és így az egyes kérdésekre vonatkozó irodalmat egy helyen megtalálhatják.

LEVELEZŐINK ÍRJÁK

Elsőrangú feladatommak tekintem a politikai és ismeretterjesztő művek propagálását: Igen eredményes módszert vezettem be. Az említett műveket a kölcsönzöasztrala helyezem és ezzel fellívom rájuk az olvasók figyelmét. Másik ilyen szintén jól bevált módszerem lényege, hogy alaposan kihasználom a könyvtárhelyiség üresen maradt falrészelt. A fal mentén vörös anyagból drapériát vontam, kifeszítettem előtte egy bevont huzalt, amelyre brosrúrákat és hasonló vastagságú könyveket akasztottam fel jól álcázott ruhaszártó csipesszel. Így erősen szembeűnővé tettem őket és könnyen megtekinthetők.

Hogy megismerjem olvasóim beíratkozásának körűmnyeit, megfogadtam a Megyei Könyvtár tanácsát. Amikor új olvasó jön a könyvtárba, a kölcsönzés lebonyolítása közben megkérdezem, hogyan került ide. Rendszerint az utcákon és tereken kiragasztott plakátok és könyvcimlapok hívják fel az emberek figyelmét a könyvtárra, de igen sok esetben maguk az olvasók küldik el rokonalkat, ismerőseiket, barátalkat.

A helyi és Járásí tanácsok a könyvtári munka segítőt, de akadályozót is lehetnek. Bizony még sokhelyűtt szívós, meggyőző harcot kell folytatnunk a tanáccsal, hogy elismerjék a könyvtárat. Ezt a harcot pedig nekűnk, könyvtárosoknak kell megvívnnunk.

Huszár Rezső

a gyomaí Járásí Könyvtár vezetője

Műlt év május 1-én 226 kötetből álló nép-könyvtárat kapott közűségűnk és ezzel sok olvasni vágyó dolgozónk régi óhajja teljesűtt. A tanáccsal egyűtt mindjárt neki is láttunk az olvasók megszervezéséhez. A többször rendezett könyvkilállításokkal, a különbözű kulturális rendezvényeken való propagálással és egyéni agitációval elérűtt, hogy ma már körülbelűl 100 olvasónk van és könyvállományunk mintegy 70 százaléka állandóan kölcsönzés alatt áll. A tanács nemcsak az olvasók számának növelésében volt segítségemre, hanem szép bútorokat is vásárolt és berendezett egy olvasótermet.

Olvasóim szívesen viszik a különbözű mezőgazdasági szakkönyveket. Jelenleg méhészeti, növénytermelési és gyűmölcsfaápolási, valamint a pocelángyártásról szűlű könyvekre van szűkségűnk, melyeket remélhetőleg hamarosan megkapunk a Járásí Könyvtártól.

Bérczi István

hollóházai népkönyvtáros.

Könyvtárunkat a reggeli és délutáni órákban tartjuk nyitva, hogy mindhárom műszakban dolgozók hozzájuthassanak a könyvekhez. A könyvtár népszerűsítésére igénybe vesszűk az üzemi hangos híradót, azonkűlű a könyvtáros elvtársnű üzemrűl üzemre járva személyesen is elbeszélget a dolgozókkal. Ennek eredménye, hogy műlt év decemberében 5 százalékkal emelkedett az olvasók száma. Most tervevetűtt, hogy a csendesebb üzemrűszakban műhelykönyvtárat létesítűnk, remélhetőleg ez hamarosan sikerűl is.

Az Állami Könyvesbolttal kötött szerződésben biztosítottuk a folyamatos könyveszerzést és amennyiben az általuk leszállított könyvek értéke nem merűl ki keretűnket, úgy a fennmaradó összegből a helyi könyvesboltokban vásárolunk.

Kűlűn műszaki könyvtárunk is van, mely azonban nem örvend nagy látogatottságnak, ezért el-

határoztuk, hogy jobban fogjuk propagálni. Ezenkűl a beérkezű szakfolyóiratokat és könyveket a könyvtáros átadja a kijelölt felelősöknek, akik azokat továbbítják a műszaki dolgozókhoz. Borbely Mihály sztahanovista főmérnök havonta konferenciát tart, melyen majd beszámolnak az anyagról és a kevésbbé érthetű részeket megbeszélük.

Neu Sándor

a Gyűri Textilművek dolgozója.

Dolgozónkat szívós nevelű munka árán tudtuk csak a könyvtárraknak megnyerni, mert egy részűk az idűsebb korosztályhoz tartozik, akiket már nehezebb volt meggyőzűm az olvasás fontosságáról. Ennek ellenére elég szépek eredményeink. Sajnos, azonban, egyes vállalati könyvtárosaink még nem elég képzetek ahhoz, hogy a dolgozókat meghódítsák a könyvtár számára, nem látják át ennek fontosságát.

Gábor Gyuláné

a Keresk. és Pénzűgyi Dolg. Szakszervezete
»József Attília Kultúrothonának könyvtárosa«.

Mint azt már közöltűk az elvtársakkal, Sztálin elvtárs szűletésnapja alkalmából versenyre hívtuk ki a kecskeméti Megyei Könyvtár városi részlegét, mely azonban nem fogadta el a kihívást. Mi a magunk részéről mégis teljesítettűk annak pontjait:

1. A kölcsönzések számát 6500 helyett 7015-re emeltűk.

2. Ot nagy kiállítás helyet hatot rendeztűnk.

3. Egy Tűto-ellenes könyvankét helyett kettűt rendeztűnk.

4. Olvasótervet készítettűnk öt olvasónkkal egyűtt.

5. Hetenként egyórás szakmai és politikai megbeszélést tartunk, valamint a könyvtár vezetője heti 15 óra helyett 22 órára emelte tanulási idejét.

Fenyvessiné, Góhér Anna

a bajai Járásí Könyvtár vezetője.

Az örvendetesen megnövekedett könyvtári munka bizony nehéz feladatok elé állítana bennűnket, ha nem lenne segítségűnkre négy állandó aktívánk mellett még hat idűnként segítő aktiva. Ezenkűlű a Rákosi Mátyas Gimnázium tanulói szűnnapokon örömmel jönnek a könyvtárba, hogy munkánkat kissé megkönnyítsék. A diákok nemcsak maguk szeretnek olvasni, de szűleiket is rábeszélük a beíratkozásra. Hogy még jobban fejlesszűk olvasómozgalmunkat, újabban a könyvtár dolgozót elmennek a kultúrothonokban rendezett előadásokra és ott pár szóval ismertetik a Megyei Könyvtár munkáját. Például a Rákosi Mátyas Gimnázium szűlű munkaközűségének előadása után 12 új olvasó íratkozott be.

Továbbra is megtartjuk előadásainkat a Bányászrádióban, ahol idűszerű irodalmi kérdésekkel (legutóbb pl. Adivyal, a Sztálini Alkotmánnyal stb.), könyvismeretűsekkel foglalkozunk, vala mint válaszolunk az olvasók által felvetett problémákra.

Bárdos László

a tatabányai Megyei Könyvtár dolgozója.

Kistelek községben, még a felszabadulás után azt a megbízást kaptam az akkori előljárástól, hogy a használható könyveket egy mindenki által hozzáférhető könyvtárba gyűjtsen. Bizony legnagyobb részüket a dolgozók adták össze. Így sikerült 2300 köteles népkönyvtárat létrehoznom, melyet 1949. óta rendszeresen ellát a Körszeti Könyvtár.

A könyvek propagálására minden alkalmat felhasználok. Tömegszervezetekben a Szabad Föld Téli Estéken felhívom a hallgatók figyelmét a könyvekre, de különösen a mezőgazdasági szak-könyvekre. A különböző szemináriumok hallgatóinak politikai irodalmat ajánlok, stb.

Az olvasók számát főleg személyes agitációval növelem, és arra törekszem, hogy a kevésbbé olvasottak is rövidesen már határozott kívánsággal jöjjenek a könyvtárba.

Hevesi Ernő

kisteleki népkönyvtáros.

*

Sztálin elvtárs születésnapjára tett felajánlást sikerült túlteljesítenem. Még hozzá 50 új olvasó helyett 150-et szereztem, négy könyvismer-tetés helyett 10-et tartottam és egy fiókkönyvtár helyett hármat létesítettem.

Varga Antal

a jászberényi Járási Könyvtár vezetője.

Könyvtárunk felvette a kapcsolatot a XVIII. kerületi házkezelőszéggel és megbeszéltük, hogy minden fiókjunknak juttatunk 20–30 darab könyvet, melyeket havonta cserélünk. A házkezelőség fiókjai ezeket a könyveket a lakóknak is kikölcsönzik, így eljérjük, hogy a könyv eljut az otthon dolgozó háziasszonyokhoz is. Így kívánjuk felhívni az emberek figyelmét a könyvtárra, hogy minél több olvasónk legyen.

Solt Andorné,

a Főv. Szabó Ervin Könyvtár 21. sz. fiókjának vezetője.

*

Múlt év decemberében sikerült 27 új olvasót szereznem és a kölcsönzések száma is 260-ról 325-re emelkedett. Két szabad Föld Téli Estén rendeztem könyvkiállítást, ezek igen eredményesek voltak.

Pintér Dezső

sámodi népkönyvtáros

*

Hetenként kétszer tartok kölcsönzést, másfél havonként pedig könyvkiállítást. A kiállítások előtt mintegy 20 perces ismertetést tartok a könyvekről. Van egy vitrinem, ahol a legújabbban megjelent műveket helyezem el, ezeket rendszerint már az első kölcsönzés: napon elviszik az olvasók. Így még azt is könnyebben meg tudom állapítani, hogy az illető hónapban melyik újonnan megjelent könyv volt a legnépszerűbb.

Karácsony János

mátránovádi üzemi könyvtáros

*

A kikölcsönzött könyvek számát 1071-ről sikerült 1370-re emelnem egy hónap alatt. Olvasóimat minden alkalommal kikérdeztem; hogyan tetszett és miről szól a könyv, melyet olvastak. Ez azért is jó, mert így én magam is megtudok egyel-mást tartalmáról, sajnos, nincs időm arra, hogy minden könyvet elolvassak.

Első negyedévi munkatervemben szerepel az olvasók számának 10 százalékos, a könyvek olvasottságának pedig 20 százalékkal való emelése, hat könyvkiállítás rendezése és három könyv-ankét.

Hegedüs Gábor

ökörítőfűlpösi népkönyvtáros

*

Sztálin elvtárs születésnapjára tett felajánlást, hogy a dolgozók 60 százalékát olvasóimmá teszem, sikerült túlteljesítenem. Naponta kijáratam az üzemszékbe, beszéltem a dolgozókkal, megmutattam nekik a magammal hozott könyveket. Természetesen a műhelykönyvtárosok is segítettek munkámban, például van olyan műhelyünk is, ahol 104 dolgozó közül 80 olvasónk. Most felajánlottuk, hogy Rákosi elvtárs születésnapjára 70 százalékra emeljük az olvasók számát.

Várady Miklósné,

az almásfűzitői MASZOBAL Timföldgyár könyvtárosa.

*

Új ifjúsági könyvtárunk és olvasótermünk igen nagy látogatottságnak örvend. A pártások meg szerették és szívesen jönnek el. Az olvasóterem-ben a pártás aktívák ügyének a csendre és a rendre, melyet bizony nehezen szoktak meg az ifjú olvasók.

Nemrégiben igen érdekes esetünk volt, melyből azt a következtetést vontuk le, hogy bizony a könyvtárosnak igen ébernek kell lennie. Már hó napok óta megfigyeltük, hogy sok olvasónk nap mint nap »best-sellereket, »irodalmi« ponyvát kér. A címeiket papírlapra gépelve hozták, mert az író nevét, mely legtöbbször angol volt, nem tudták kiejteni. Általában ugyanazt az 5–6 könyvet kérték. Lassan gyanítani kezdtük, hogy valahol a környéken zugkönyvtár működik. Gyanúnk alapos volt, jelentettük a pártbizottságnak és a kerületi rendőrkapitányságnak is. A házkutatás az illető lakásán, aki a zugkönyvtárat fenntartotta, könyvtárosaink részvételével történt. A rekamiéből százával kerültek elő az ú. n. világvárosi regények, detektív- és kémhistóriák. A rendőrség természetesen elkobozta a könyveket.

Tordai György,

a Főv. Szabó Ervin Könyvtár XI. ker. fiókjának vezetője.

»A KÖNYVTÁROS« ELINTÉZTE

Gábor Gyuláné, a debreceni Pénzügyi és Kereskedelmi Dolgozók Szakszervezete »József Attila« kultúrothonának könyvtárosa hozzánk írott levelében panaszkodott arról, hogy munkáját nem ellenőrzik megfelelően. Miután csak négyhetes tanfolyamot végzett, igen nagy szüksége lenne segítségre, jótanácsra.

Panaszát továbbítottuk a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztályához, amely azonnal utasította a debreceni Megyei Könyvtárat, hogy foglalkozzék vele és támogassa a József Attila kultúrothon könyvtárat.

*

A sátoraljújhelyi Járási Könyvtár igen hiányos berendezése már szinte gátolta a jó munkát. A bútorokat a gyár hónapok óta ígérte, de nem küldte el.

A Könyvtáros közbenjárásának eredménye, hogy a sátoraljújhelyi Járási Könyvtár ma már megfelelő bútorokkal rendelkezik és barátságos teremben fogadja az olvasókat, akik szívesen látogatják.

KÜLÖNBÖZŐ NAPILAPOKBAN ÉS FOLYÓIRATOKBAN MEGJELENT KÖNYVISMERTETÉSEK JEGYZÉKE

LENIN MŰVEI 21. KÖTETE. Társadalmi Szemle, január (Réti László).

LENIN MŰVEI 28. KÖTETE. Szabad Nép, jan. 21. (Fedor János).

Anszerov—Guscšin: FÜROKÉSZÜLÉKEK: Ujítók Lapja, jan. 20.

Fehér Klára: EZ AZ ORSZÁG A MI ORSZÁGUNK. Szabad Ifjúság, jan. 23. (Maár Gyula).

Fekete Gyula: MAJUSFA. Uj Hang, január (Tóth László).

Fekete Gyula: ESZMÉLET. Szabad Nép, január 31. (Bodnár György).

Feledy Béla: GARAZS ÉS SZERVISZ. Ujítók Lapja, január 20.

VILLAMOS FOGYASZTASMÉROK. Ujítók Lapja, január 20.

Jáky—Meister—Stris: NOVÉNYI OLAJOK ES ALLATI ZSIROK GYARTASIMÉRETE. Ujítók Lapja, január 5.

Jar, Alekszandru: A 203-AS HATARKÓ. Uj Hang, január (Puruczki Béla).

Jermilov: CSEHOV. Csillag, január. (Hubay Miklós); Magyar Nemzet, január 25. (Gyergyal Albert).

Kálmár István: ÉLELMISZEREK HUTÓIPARI FELDOLGOZASA. Ujítók Lapja, január 5.

Kasirin: FÉMFORGÁCSOLÁS GYORSACELLAL. Ujítók Lapja, január 20.

Kasirin: A GÉPGYARTAS TECHNOLOGIAJA. Ujítók Lapja, január 20.

Keszi Imre: ALAPKÓ. Irodalmi Ujság, január 15. (Hubay Miklós).

A SZOVJET KÖLTESZET ANTOLOGIAJA. — A MÁGYAR KÖLTESZET ANTOLOGIAJA. Két antológia. Csillag, január (Benjámín László).

Király István: MIKSZATH KALMAN. Magyar Nemzet, január 18. (Sós Endre).

Koródi—Peregi—Szakó—Varga: MEZŐGAZDASÁGI ENCIKLÓPEDIA. Ujítók Lapja, január 5.

A KÖSZÉN KÉPZŐDÉSE, KÉMIAJA ES BANYASZATA. Ujítók Lapja, január 5.

KOSSUTH EMLÉKKÖNYV. Szabad Ifjúság, jan. 15. (Zrinszky László).

Kraszavcev—Osztrouhov: A KORSZERU KOHO MESTERENEK KÉZIKÖNYVE. Ujítók Lapja, január 5.

Maltz, Albert: EMBEREK AZ ORSZÁGUTON. Irodalmi Ujság, január 29. (Geréb Béláné).

Manyevics: A MUNKABÉR ES FORMAI A SZOVJETUNIO IPARABAN. Ujítók Lapja, január 20.

MAO CE-TUNG: VALOGATOTT MŰVEI I. KÖTETE. Szabad Nép, január 23. Társadalmi Szemle, január (Sik Endre).

Mesterházi Lajos: HÜSEG. Irodalmi Ujság, január 29. (Szabolcsi Miklós).

Mórlcz Zsigmond: VALOGATOTT IRODALMI TANULMANYOK. Uj Hang, január (Földes Anna).

Murányi—Kovács Endre: A BARIKADOK FIAI. Csillag, január (Vajda Miklós).

Nagy István: A LEGMAGASABB HÖFOKON. Magyar Nemzet, január 25. (Varga Imre).

Andics Erzsébet: A NAGYBIRTOKOS ARISZTOKRACIA ELLENFORRADALMI SZEREPE 1848—49-BEN. Magyar Nemzet, január 29. (Révész Imre).

Nyikolajev: HEGESZTES. Ujítók Lapja, január (Gyertyán Ervin).

REPOLÓGÉPBERENDEZÉSEK. Ujítók Lapja, január 5.

Riokín: NAGYTELJESITMÉNYU ARAMATALAKITO BERENDEZÉSEK. Ujítók Lapja, január 5.

Saposnyikov: FEMEK MECHANIKAI VIZSGALATA. Ujítók Lapja, január 5.

Siskov: A ZORD FOLYO. Szovjet Kultúra, január 5.

A SZOVJET KÖLTESZET ANTOLOGIAJA. Uj Hang, január (Lányi Sarolta).

T. Szerémi Borbála: SCHÖNHERZ ZOLTAN. Szabad Ifjúság, január 7.

Taraba István: TÁVBESZÉLŐ ES JELZŐBERENDEZÉSEK. Ujítók Lapja, január 5.

Tardos Tibor: ELMONDTA HUDA MIHALY. Csillag, január (Földes Anna).

Tolsztoj, A.: GOLGOTHA. Irodalmi Ujság, jan. 15. (Mesterházi Lajos).

Tolsztoj, A.: EMIGRANSOK. Népszava, február 7. (Vészi Endre).

Tompa Károly—Baranyai József: ERDÖMŰVELÉS. Ujítók Lapja, január 20.

»URAK, PAPOK DOLYFET, IM ELEGET TURTOK...« Társadalmi Szemle, január. (Bokor László).

Urbanek János: BEVEZETES A MUSZAKI ELMÉLETI VILLAMOSSAGTANBA. Ujítók Lapja, január 20.

Urbán Ernő: CSETE ISTVAN IGAZSAGA. Magyar Nemzet, január 18. (Barabás Tamás).

Varga Lajos—Bokshorn Imre: VILLAMOS VEDELMEK. Ujítók Lapja, január 5.

Veres Péter: SZÉGENYEK SZERELME. Magyar Nemzet, január 11. (Sebestyén György).

»A KÖNYVTÁROS« MEGJUTALMAZOTT LEVELEZŐI

Huszár Rezső, Bérczi István, Neu Sándor, Gábor Gyuláné, Fenyvessiné Góhér Anna, Bárdos László, Hevesi Ernő, Varga Antal, Zsiga Pál, Solt Andorné, Bodrogi János, Kecskés Gizella, Karácsony János, Nagy Attiláné, Tordai György, Hegedüs Gábor, Kunsági János, Várady Miklósné, Mérsáros Géza, Illés József levelezőink között kiosztottuk a következő könyveket:

Illyés Gyula válogatott versei, Uj kínai elbeszélők, A szovjet hazafiságról, Richard Squires: A háború gyújtogatói, Zrinyi Miklós válogatott művei, Tvardovszkij: Vaszilij Tyorkin, Sztálin a békéért, Sztrokovszkij: Gyár épül az őserdőben, Aczél Tamás: A szabadság árnyékában, Zola: Igazság, Vajda János válogatott művei, Gorbátov: Donyeci bányászok, Arany János válogatott művei I., Sejnman: A Vatikán a második világháborúban, Ady válogatott versei, Illyés Gyula: Petőfi.

Évfordulók

(A fontosabb, kerek évfordulókat közöljük. Megadjuk az eseményhez kapcsolódó lényegesebb irodalmat. Ezt a könyvtárosok többféleképpen is felhasználhatják. Az egyes események, jelentős történelmi személyek, írók iránt érdeklődőket tájékoztatják, hogy melyek azok a művek, amelyekből megismerhetik őket. Alkalmi könyvkiallításokat rendezhetnek a felsorolt művekből. Esetleg e kis bibliográfiákat külön lapokra kigépelve kiűggeszthetik a könyvtárban.)

1888. MÁRCIUS 1.-ÉN, 65 évvel ezelőtt született **MAKARENKO A.** orosz pedagógus.

MAKARENKO A.: *Válogatott pedagógiai tanulmányok.* E. Medinszkij bevezetésével. Várkonyi H. Dezső előszavával. Ford. Szőlősy Klára. Bp. 1950. UMK. 322 l.; — —: *Szülők könyve.* Ford. Lányi Sarolta. Bp. 1950. UMK. 272 l.; — —: *Igor és társai.* Ford. Lányi Sarolta. Bp. 1950. UMK. 449 l.; — —: *Az új ember kovácsa.* Pedagógiai hőskötemény. Darvas József bevezető tanulmányával. Ford. Lányi Sarolta. Bp. 1951. UMK. 607 l.;

MEDINSZKIJ E. N.: *Makarenko élete és pedagógiája.* G. Sz. Makarenko előszavával. Ford. Balogh Jenő. Bp. 1950. Hungária, 135 l.

1933. MÁRCIUS 3.-ÁN, 20 évvel ezelőtt **ERNST THÄLMANNT,** a Német Kommunista Párt főtitkárát letartóztatja a fasiszta rendőrség.

BREDEL W.: *Ernst Thälmann.* Politikai életrajz. Ford. Schiller Dénesné. Bp. 1950. Szikra. 186 l.; PIECK WILHELM: *A Német Kommunista Párt 30 éves harca.* Bp. 1950. Szikra. 80 l.

MÁRCIUS 15. az 1848-as forradalom és szabadságharc ünnepe.

Forradalom és szabadságharc 1848—49. Bp. 1948. Szikra 574 l.; KOSSUTH LAJOS: *Fel mindnyájan a hon védelmére.* Válogatott cikkek, beszédek és egyéb iratok 1848—49. Összeállította és sajtó alá rendezte Barta István és Spira György. Bp. 1951. MN. 147 l.; FEKETE SANDOR: *A márciusi fiatalok.* Bp. 1951. Szikra. 245 l.; *A forradalom és szabadságharc levelesládája.* Összeállította, jegyzeteket és bevezetéssel ellátta: V. Waldapfel Eszter. Bp. 1951. I—II. kötet. Közokt. Kvk. 438, 460 l.; LUKÁCS LAJOS, MEREI GYULA és SPIRA GYÖRGY: *Kossuth Lajos rövid életrajza.* Bp. 1952. M. N. 235 l.; ANDICS ERZSÉBET: *A nagybirtokos arisztokrácia ellenforradalmi szerepe 1848—49-ben.* Bp. 1952. Akadémia. 559 l.

1868. MÁRCIUS 28-án, 85 évvel ezelőtt született **GORKIJ MAXIM,** a legnagyobb szovjet író.

GORKIJ: *Gyorgyejev Foma.* Ford. Kiss Dezső. Bp. 1948. Franklin. 373 l.; — —: *Az áruló.* Ford. Kálnoky László. Bp. 1947. Révai. 160 l.; — —: *Ember születik.* Ford. Makai Imre. Bp. 1948. Szikra. 266 l.; — —: *Klim Számgin élete.* Ford. Gergely V., Raics I., Gellért Gy. Bp. 1948—49. I—IV. kötet. Szikra; — —: *Vergődés. Matvejev Kozsemjakin élete.* Ford. Gellért György. Bp. 1949. Szikra. 520 l.; — —: *Az Artamonovok.* Ford. Gellért Hugó. Bp. 1950. Szikra, 317 l.; — —: *Az anya.* Ford. Görög Imre. Bp. 1951. Szikra 317 l.; — —: *Az élet forgatagában.* Ford. Havas A. Bp. 1952. UMK. 298 l.; — —: *Az én egyetemeim. — A mester.* Ford. Gellért Gy., Görög I., G. Beke M. Bp. 1952. UMK. 220 l.; — —: *Válogatott művei I. Elbeszélések.* Ford. Gáspár E., Gyöngyi L., Makai I. 1952. UMK. 363 l.; — —: *Válogatott művei II. Elbeszélések.* Ford. Ambrozovics D., Gáspár E., stb. Bp. 1952. 347 l.; — —: *Az igazi kultúra.* Bp. 1950. Szikra. 410 l.; — —: *Irodalmi tanulmányok.* Ford. Lukács Györgyné. Bp. 1950. Szikra. 448 l.; — —: *Ahogy én tanultam.* Ifjúsági elbeszélés. Ford. Lányi Sarolta. Bp. 1949. Szikra. 46 l.; — —: *Válogatott művei X. Színművek.* Bp. UMK. 1952. 561 l.

GRUZGYEV: *Gorkij élete.* Bp. 1950. MN. 122 l.

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

Lenin Műveinek 28. kötete

Azok a munkák, amelyeket Lenin Műveinek 28. kötete tartalmaz, az 1918. július és 1919. március közötti időszakból származnak, tehát éppen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom egy hősi korszakának, a fiatal szovjet hatalom megvédéséért folytatott legendás harcok első szakaszának viszonyait tükrözik. A világ imperialista hatalmai, előbb a német, majd az amerikai és angol imperialisták vezetésével dühös fenevadak módjára támadtak a Szovjetunióra. Trockijék, Zinovjevék meg Buharinék közvetlenül közreműködtek a fegyveres intervenció előkészítésénél. A munkásáruelő szociáldemokrácia ideológiailag támogatta. Ilyenformán a nép ellenségeinek széles reakciós egységfrontja jött létre, amelynek visszaverése és szétzúzása a szovjet ország népétől ereje végső megfeszítését követelte.

Lenin mindenekelől a szovjet népre támadt egyesült belső és külső összreakció ideológiáját zúzta szét. Mint manapság általában a béke és demokrácia táborát, akkor a világ első igazi demokráciáját, a szovjet demokráciát a demokratikus szabadságjogok megsemmisítésével vádolták. Lenin: *»A proletárforradalom és a renegát Kautsky«* c. alapvető művében, *»A demokráciáról és a diktatúráról«*, *»Levél Európa és Amerika munkásaihoz«*, *»Amit kiívtunk és írásba foglaltunk«* című cikkeiben és sok beszédében halomra döntötte ezeket a vádakot. Nagyszabású elméleti fejtegetések keretében lerántotta a leplet a burzsoa demokráciáról. Kimutatta egész rothadtságát, hazugságát, népelenségét. Látnoki erővel vázolta fel a burzsoa demokrácia fokozatos átnövését a nyílt diktatúrába az osztályharc kiéleződése idején, amit a történelem Németországban és Olaszországban olyan tragikusán igazolt, ma pedig az Egyesült Államok és más burzsoa országok fokozatos fasizálása oly meggyőzően igazol. Bebizonyította, hogy a proletárdemokrácia, amely a legteljesebb szabadságot biztosítja a dolgozók számára — *»milliószor demokratikusabb a legdemokratikusabb burzsoa köztársaságnál«*.

Ugyanakkor Lenin ismételten kipellengérezte a jobboldali szociáldemokráciát, ezt *»a burzsoázia szolgálatában álló, megvételre méltó árulóká vált«* bandát, s ugyan-csak felvázolta egész további *»fejlődését«* a burzsoa érdekek nyílt kiszolgálójának, minden haladó gondolat nyílt ellenségének aljas szerepéig. Ma, amikor a szociáldemokrácia az imperialista háborús gyújtogatók élosahosává vált, Lenin e fejtegetései különösen eleven erővel hatnak.

Lenin Művei 28. kötetében számos olyan munkát találunk, amelyekben igazi mi-voltában mutatja be az amerikai imperialistákat, e *»modern rabszolgatartókat«*. *»Levél az amerikai munkásokhoz«* c. írásában és más munkákban, mintha csak ma írta volna, rámutat arra, hogyan igazza le az amerikai monopóliók azokat az országokat, amelyekbe gazdasági segítség ürügyén behatol. Egyben azt is megjósolja, hogy az amerikai imperialisták, esztelen hatalmi örületükben *»ugyanolyan gyorsan, sőt, talán még gyorsabban közelednek ahhoz a véghez, amelyhez olyan sikeresen eljutott a német imperializmus«*.

Lenin az imperializmusnak és szociáldemokrata csatlósainak teleplezésével párhuzamosan ériasi munkát fejtett ki a proletár államhatalom erősítése, a Vörös Hadsereg kiépítése, a milliós tömegek harcra mozgósítása érdekében.

Lenin bölcsen gondoskodott a munkás-paraszt szövetség további megszilárdításáról és kiegészítéséről is. *»Pityirin Szorokin értékes beismerései«* c. cikkében először vetette fel azt a gondolatot, hogy *»megegyezésre kell jutni a középparaszttal — egyetlen pillanatra sem mondvá le a kulák elleni harcról és szilárdan csak a szegényparasztságra támaszkodva«*. Mint tudjuk, ez a hármas jelszó a mi országunkban is biztos vezérfonalat jelentett a munkás-paraszt szövetségnek, a proletárdiktatúra alapjának megszilárdításához.

A kötetben található több dokumentumból megkapó erővel domborodik ki Lenin és Sztálin szoros fegyverbarátsága a Szovjetunió harcának ebben az időszakában. Más munkák Leninnek a kommunista világmozgalom érdekében kifejtett nagyarányú tevékenységére világítanak rá. Egész sor munka foglalkozik a szocialista építés, a földtársas megművelésére való áttérés előkészítését szolgáló rendszabályok, a szervezetek, a saakszervezetek, az új munkafegyelem stb. kérdésével.

Egészben véve a 28. kötet, ugyanúgy, mint Lenin Művei minden kötete, a marxista-leninista ismeretek valóságos enciklopédiája. Elmélyült tanulmányozása fontos eszköze elméleti színvonalunk további emelésének.

F. J.

A szovjet hazafiságról

Szikra

Fenti címen a Szikra kiadásában most megjelent tíz cikkből álló gyűjtemény igen sokoldalúan világítja meg a szovjet hazafiság fogalmát.

A kötetből átfogó képet nyerünk a szovjet hazafiság fejlődéséről a Nagy Októberi Forradalomtól egészen napjainkig. Látnuk belőle, hogy a szovjet hazafiság lényegénél fogva más, magasabb típusú hazafiság, mint amelyet a népek az eddigi történelem folyamán valaha is ismertek. A szovjet hazafiság kifejezi azt az odaadást és szeretetet, amelyet a szovjet emberek a nagy bolsevik párt és saját szocialista államuk iránt éreznek. Ez a szeretet forrasztotta szoros közösségbe a Szovjetunió munkásait, parasztjait és értelmiségét.

»És éppen ennek a közösségnek alapján — írja Sztálin elvtárs — bontakoznak ki olyan hajtóerők, amelynek: a szovjet társadalom erköcsi-politikai egysége, a Szovjetunió népeinek barátsága, a szovjet hazafiság.

Ezek az új hajtóerők, amelyek csak kizsákmányolástól mentes társadalomban bontakoznak ki, kölcsönösen feltételezik és kiegészítik egymást.

A könyv érdeme éppen az, hogy az egyes cikkeken más-más szempontból mutatja be, milyen szerepe volt a szovjet hazafiságnak — e fontos hajtóerőnek — a szocializmus országa történelmének egyes döntő szakaszaiban, így az intervenciók harcok idején, a szocializmus építése során, a Nagy Honvédő Háborúban stb. Megmutatja egyben azt is, hogy mi a szovjet hazafiság legfőbb tartalma ma: a béke megvédése és a kommunizmus építése.

D. J. Csesznokov cikke: »A marxizmus-leninizmus a hazáról és a hazafiságról«, színes példákkal teszi érthetővé Marx, Engels, Lenin és Sztálin tanításait a hazafiságról. »A múltban nem volt hazánk — tanítja Sztálin elvtárs — és nem is lehetett, De most, hogy megdöntöttük a kapitalizmust és a hatalom a mi kezünkben, a nép kezében van, most van hazánk és védeni fogjuk függetlenségét.«

G. E. Glezerman cikke: »A bolsevik párt a szovjet hazafiság lelkesítője és nevelője« címen azzal a hatalmas eszmei munkával ismertet meg, amellyel a párt kialakította a szovjet hazafiak új szellemi arculatát, a szocialista forradalom egyik legfontosabb vívmányát, amelyet Kallinyin elvtárs így jellemez: »Nem p'atonikus szeretetről beszélék, hanem sarkalló, aktív, szenvedélyes, megtörhetetlen szeretetről, amely nem ismer kíméletet az ellenséggel szemben, amely a hazáért nem riad vissza semmiféle áldozattól.«

N. V. Vasziljev »A szovjet hazafiság — a szocialista társadalom fejlődésének hajtóereje« és G. V. Tyerjajev »A szovjet hazafiság és a szocialista munkaverseny« című cikkeiben a munkához való új viszonyt és azt a hatalmas felszabadult alkotó erőt mutatják be számos gyakorlati példán, amelyek forrása a társadalmi és egyéni érdek megbontathatlan egysége a szocialista társadalomban. Ezek a cikkek igen tanulságosak többi között olyanoknak, akik a munkaverseny szervezésével foglalkoznak.

N. J. Matyuskin cikke »A szovjet hazafiság és a Szovjetunió népeinek barátsága« mindenekelőtt Sztálin elvtársnak a nemzeti kérdésről írt munkáit dolgozza fel és élesen szembeállítja a burzsoa nacionalizmussal és sovinizmussal az igazi hazafiságot és a proletár internacionalizmust.

Értelmiségiek számára különös jelentősége van Sz. M. Kovaljov »A szovjet nemzeti büszkeség és harc a burzsoa külföld előtti hajbókolás ellen«, Sz. I. Vavilov: »A szovjet tudós méltósága és becsületek«, továbbá Sz. L. Tyiltarenko »A szovjet hazafiság a burzsoa kozmopolitizmus ellen« című cikkeknél, amelyek egészen újszerű és harcos módon lepezik le az imperialista ideológiai támadás lényegét. Rámutatnak a tudósok és művészek feladataira, arra, hogy e népegeknek hogyan kell küzdeni az ilyen ellenséges elméletek mindenfajta megnyilvánulása — a nacionalizmus, a sovinizmus, a fajelmélet, a dekadens nyugati művészeti irányzatok stb. — ellen.

Ma, amikor pártunk egyik központi célkitűzése tudatossá tenni a szocialista hazaszeretet mély értelmét, ez a könyv — amelyet a marxizmus-leninizmus klasszikusaiból vett számos idézet tesz különösen értékesé — valóban hézagpótló. Egy-egy cikke, témakör szerint jól megválasztva, fontos oktatási segédanyagul szolgálhat.

Mindenekelőtt azonban nevelő hatását kell hangsúlyozni. Ezeknek a cikkeknél a tanulmányozása nem csak azzal ismertet meg, hogy a szovjet emberek milyen forrón szeretik hazájukat, hanem bennünket is hozzásegít ahhoz, hogy méltókká váljunk az »új rohambrigád« megtisztelő címre. Ennek a könyvnek a tanúságait elmélyítik bennünk a saját hazánk iránti szeretetet és ugyanakkor elméleteinkbe vésik, hogy milyen hálával és szeretettel tartozunk felszabadítóinknak, mindnyájunk nagy szocialista hazájának, a Szovjetunióknak.

REMSEY SANDORNE

József Attila népszerűsítéséért

(KÉT ÚJ JÓZSEF ATTILA-KIADVANY.)

*Rám tekint, pártfogón, te század,
rám gondol, iszántván, a paraszt;
engem sejdít 'a munkás teste
két merev mozdulat között;*

(JÓZSEF ATTILA: Ars Poetica.)

József Attila költészetéből az 1945-ös nagy történelmi vízvázalás előtt vajmi kevés jutott el a dolgozók tömegeihez. Versei kis példányszámú füzetekben jelentek meg, ezekből alig tudott eladni József Attila néhány példányt. Sajtópörei, és elkobzott kötetei bizonyítják, hogy az unalkodó rendszer milyen buzgalommal »óvta« a tömegeket attól, hogy megismerkedjenek József Attila költészetével. »... *Táborokba gyűlt butangok verseim rendjét üldözik*« — vallja a költő Ars Poeticájában.

József Attila szava csak a nagy történelmi forduló óta juthatott el valójában az olvasó tömegekhez. Az elmúlt években nagy példányszámban kiadott József Attila-köteteket rövid idő alatt szétkapkodták az olvasók.

De vajjon megtettünk-e mindent József Attila népszerűsítése érdekében? Aligha. Könyvtárosok és irodalomszakos tanárok vallják, hogy József Attila népszerűsítése, verseinek megkedveltetése nem mindenütt könnyű feladat. Nem egyszer arra hivatkoznak az olvasók, hogy József Attila nehéz olvasmány, nem minden versének értik meg mondanivalóját, sokszor torpannak meg a költő egy-egy szokatlan képét olvasva.

Elsősorban olyan olvasónak ajánljuk József Attilát, aki már jártas valamennyire a versolvasásban, mert József Attila több verse valóban nehéz olvasmány a kezdő számára. József Attila nagyszerű költészetére is rányomta a bélyegét az a tény, hogy tudatosan elszigetelték a tömegektől. Másrészt József Attila, mint minden igazán nagy költő, jelentős mértékben gazdagította és átalakította a magyar költői nyelvet. Első köteteiben kora költészetének teljes fegyverzetében lép a nyilvánosság elé. Mint Bóka László József Attila-tanulmánya (József Attila költői eszközei, Irodalomtörténet, 1952. III–IV.) kimutatta, a fiatal József Attila költészetében Ady szimbolizmusa éppúgy megszólal, mint Juhász Gyula vagy Tóth Árpád hangja, mint Kosztolányi és Babits bizar rimzáléka, Kassák szabadverse, vagy Füst Milán ódáinak zsoltáros hangulata. Egyre erősödő politikai tudatossága azonban csakhamar eltéríti az Ady utáni Nyugat költő-iskolájától. A költészetében megszólaló merőben új tartalom egyenértékű formakialakítását követeli. Egyszerre fordul a szabadvers és a népies formák felé. A szabadvers szakítást jelentett számára az előtérjárt nemzedékek verskonvencióival, a gondolat szabad szárnyalását gúzsbakötő formai korlátokkal. A szabadvers azonban csak átmeneti állapotot jelentett számára, költői kísérletet, amely éppen a kötöttformájú verselés megújódását szolgálta költészetében. A népi formák ávétele maradandóbb kísérletnek bizonyult. A szabadverssel éppen akkor hagy fel, amikor nagy nemzeti költőnké, kommunista forradalmárrá érik. A népköltészet felé fordulása azonban több volt számára, mint formai útkeresés. A magyar népköltészet egyre mélyebb és ősibb gyökereikhez jut el és ugyanakkor a nép költészetének azt az értelmét adja meg, amit Petőfi adott: a nép jelentkezését az irodalomban. A nép nála már nemcsak a parasztot jelenti, hanem a dolgozó osztályokat és a városi élet szókincse, a munkásmozgalom szókinccse, a technikai fejlődés szavai gazdag és megismételhetetlenül egyéni szintézisben olvadnak össze verseiben, költői pályája csúcspontján. József Attila komoly belső küzdelemmel, költői eszközeinek állandó tisztulásával, állandó tökéletesbedésével jutott el költészeté csúcsára. Éppen ezért nem helyes, ha a József Attila költészetével most ismerkedő olvasó versről versre haladva lát neki József Attila összes verseinek elolvasásához.

Elsősor József Attila legnagyobb verseivel kell az új olvasónak megismerkednie. Ezeket kell a)aposan megértenie és szinte a fület is hozzászoktatni József Attila költői hangjához. Ennek legjobb módja, ha a könyvtárban József Attila-estet rendezünk, amelyen jó versmondóval előadatjuk, vagy felolvastatjuk József Attila néhány nagy versét. Persze a verseket jól kell kiválasztani és jó, ha a könyvtáros segít az előadónak a készüléskben is, mert elsősorban az előadónak kell a verset tökéletesen értenie. Ezeken a József Attila-esteken József Attila élettörténetét is meg kell ismertetnünk az olvasókkal. József Attila életrajzának, küzdelmes életének ismerete fokozza a versek iránti érdeklődést és jobban elmélyíti az olvasóban egy-egy József Attila-költemény, vagy akár csak verssor, vagy kép, igazi jelentését. József Attila több versét megzenésítették már, a megzenésített darabok között több igen értékes alkotás található, kiváló zeneszerzőink munkái. Ha jó énekest tudunk szerezni, egy-két énekszámmal marad-

döbb élményt szerzünk az est hallgatóinak. Az előadás szervezésébe vonjuk be a Magyar Irodalomtörténeti Társaságot is, ahonnan nemcsak hasznos szakmai tanácsokat, de szakképzett irodalomtörténész-előadókat is kaphatunk. Fontos, hogy az előadás és az előadást kísérő műsor József Attila költészetének egész gazdagságát érzékeltesse. Iktassunk a műsorba egy-egy verset József Attila szerelmes verseinek legjavából (*Oda, Mikor az utcán átment a kedves, Flóra-versek* stb.), és az olyanfajta versekről se feledkezzünk meg, mint az *Altató*, *A kanász*, vagy a *Fiatal asszonyok éneke*, stb., stb. Az előadás utaljon a legmagyobb József Attila-versek keletkezésének legfontosabb adataira, pl. a *Lebukott* c. versnél arra, hogy a vers keletkezése kapcsolatban van a kommunista mártírok elítéltetésekor indított mozgalommal, hogy a *Tiszta szívvel* c. versének megjelenése miatt tanácsolták el a szegedi egyetemről stb., stb. Fontos az is, hogy a József Attila-esteken kívül legharcosabb verseinek mozgósító erejét mozgalmi ünnepélyeken, politikai gyűléseken is felhasználjuk.

A jól megszervezett József Attila-előadás után az olvasók fokozott érdeklődéssel fogják keresni a József Attila-könyveket. Első József Attila-könyvként a Magyar Klaszszikusok sorozat most megjelent József Attila-kötetét ajánljuk az olvasóknak. (*József Attila válogatott művei. Sajtó alá rendezte és bevezette Szabolcsi Miklós, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1952.*) A kötet, József Attila költészetéből igen gazdag, bőséges válogatást ad. Az 1927-ig, tehát József Attila 22 éves koráig írt versei közül csak a legjellegzetesebbeket vették föl a kötetbe, így az olvasónak nem kell a könyv elején fárasztó olvasással átrágnia magát a költő fiatalkori zsenjein. József Attila legértékesebb műfordításai is (*Tidman úr, Villon, Rimbaud, Majakovszkij, Jeszenyin, Bezuó, Hora, Wolker, Cosbuc*) megtalálhatók a könyvben. A kötet legérdekesebb újdonsága, hogy József Attila prózájából is bemutat több — az olvasóközönség által eddig alig ismert — értékes darabot. A prózai írások között megtalálható a Csozogi suszterről szóló szép novella, továbbá Pintér Jenő irodalomtörténetéről, Kosztolányi, Kassák, és Mécs László költészetéről szóló polémikus kritikák, egy verstani dolgozattöredék és József Attila megragadó szépségű rövid önéletrajza, a korábbi kötetekből is ismert *Curriculum vitae*. A kötet előszava részletesen ismerteti József Attila pályáját. Ezzel a könyvvel egyidejűleg adhatjuk az olvasó kezébe József Jolánnak József Attiláról írt életrajzát.

Külön fel kell hívni a figyelmet József Attila *Összes műveinek* szintén az elmúlt napokban megjelent nagyszerű kritikai kiadására. (*József Attila összes művei I. Versek 1922—1928., II. Versek 1929—1937. Zsengék, Töredékek, Rögtönzések. — Sajtó alá rendezte Waldapfel József és Szabolcsi Miklós, Akadémiai Kiadó 1952.*) Két vaskos kötetben adták közre a kiadvány sajtó alá rendezői József Attila verseinek a mai napig feltárt legteljesebb gyűjteményét. A kötetben számos eddig teljesen kiadatlan József Attila-vers is található. A kötetek végére gazdag és rendkívül értékes jegyzetanyagot illesztettek, amelyben minden József Attila-vers, minden fellelhető szövegváltozata fel van tüntetve. Pontos adatok tájékoztatnak a versek eredeti forrásáról, a kéziratok, illetve gépiratok, továbbá az első megjelenésük időpontjáról és körülményeiről. A jegyzetek bármennyire is kerülnek minden felesleges szót, a különböző variánsok és a tömör megjegyzések József Attila költészetének a műhelyébe vezetik be az olvasót és sok vonatkozásban egy egész korszak irodalomtörténetéhez is fontos adatokat nyújtanak. Milyen jellemző pl., hogy József Attila verseinek jelentős hányada ismeretlen vidéki lapokban, vagy az első számon túl alig jutó mozgalmi rölapokban és elsüllyedt folyóiratokban jelent meg először. Például a *Megfáradt ember*, a MA ESTE c., a *Tiszta szívvel*, a ZEGED c., a *Munkások*, a SZABADON, a Falu, a KERÉKASZTAL c. lapokban, a *Bellehemi királyok* a LANTOS MAGAZIN-ban, az *Eszmélet* a hódmezővásárhelyi HETIVÁSAR-ban jelent meg először.

Igen nehéz munka volt a versek időrendjének a lehető legpontosabb összeállítása is. A versek új kronologikus sorrendje jelentős mértékben megváltoztatja az eddigi József Attila-kötetektől kikövetkeztethető keletkezési sorrendet. Ez a kötet ad először hű képet József Attila pályájáról, költői fejlődéséről. A szerkesztők a gyűjtés munkájába bevonták József Attila hozzátartozóit, barátait, és ismerőseit és ezek feljegyzéseit, visszaemlékezéseit is felhasználták, mindennél a legpontosabb filológiai hitelességre törekedve. A munkába bekapcsolódtak a József Attila Múzeum munkatársai is. A két kötet képanyaga külön értékes gyűjtemény. József Attila több, eddig ismeretlen fényképén kívül, több nagy József Attila-vers eredeti kéziratának, vagy a költő kézírásával javított gépiratának fényképét is megtaláljuk a kötetekben.

Az új József Attila-kiadvány új irodalomtörténetünk egyik legértékesebb alkotása. Nemcsak József Attila műveinek, hanem egyben a XX. századi magyar költészetünknek is első kritikai kiadása. A két sajtó alá rendező vezetésével egész munkaközösség dolgozott együtt a kötet anyagának összeállításán és tudományosan pontoságú rendezésén: a legkiválóbb magyarszakos tanárjelöltek lelkes csoportja. Ilyen vonatkozásban is úttörő vállalkozás eredménye József Attila műveinek kritikai kiadása.

VARGHA KALMAN

Két választás Magyarországon

Mikszáth Kálmánnak egyik legizgalmasabb könyvét: Katángthy Menyhért két megválasztását, a borontói és körtevesi csinyt most, *mint dokumentációs anyagot vetlük kézbe az egykori magyar választások természetrajzát tanulmányozva.* Milyenek is voltak a magyar »népakarat« egykori megnyilvánulásai, a kiegyezés korának a századvégnek magyar választásai, — erre a kérdésre találunk benne választ. Nem tudós, szociológiai értekezés alakjában, hanem egy nagy elbeszélő, konkrét, átható ábrázolásával.

Igaz, Mikszáth itt is, mint igen sokhelyütt művészetében, annyi mosolyt vegyít a felháborodásba, hogy gogolyi, vagy szaltikov-csedrini maró, átható szatíra helyett megveszteget humorával.

De a liberális illúziók, a feudó-kapitalista Magyarország bűnei, köztük a magyar népre ötvenként, mint erkölcsi jégverés, lezuhogó választások, igazi lényegükben állannak előtte. Mikszáth liberalizmusába jó adag, részben titkolt forradalmi demokratizmus vegyült és ez választotta el kortársaitól: megrendítő pontossággal látta a végzetes bűnököt.

Vannak művei, amelyekben a társadalomkritikai vonások mind erősebben előre törnek. A katángthyádákban azonban, miközben ostromozza a gentry svihákat, a magyar Gascogne, Sáros megye, szélhámos fiát, olykor mélyzón el is gyönyörködik benne. De két választási fortélyának elbeszélése, melyekben a tendenciát mindig a művészetben oldja fel, így is utóérhetetlen virtuozitással megírt dokumentum.

Vádirata a felszabadulásig érvényben lévő választási rendszerünknek, az intézményes nemzet- és néprontásnak, a magyar nép nem is halk lealjai ásának. Leleplezi ezt a választásnck» nevezett tragikomédia-sorozatot. »Választottak« itt etetéssel, itatással, vesztegetéssel, csendőrszuronnal, »választottak« a magyar nép politikai akaratának teljes és tökéletes meghamisításával, sőt meggyilkolásával. S így tartottak fenn egy korrupt, hitvány, feudókapitalista rendszer, melyben sem a mult meghalni, sem a jövő megszüetni nem tudott, s maszlagozták, vonszolták sirja széleire a magyar népet, két világháború szentségtelen tömegmészárlásába.

Már reformkorszakunkban Eötvös József: *A falu jegyzőjé-től Arany János: Elvesztelt alkotmány-án* és hogy egy kisebbet is említsünk, Nagy Ignác: *Olmos botok-ján* át, egész Jókai a forradalom után írt, de a reformkorban játszódó megrázó választási képéig a Kárpáthy Zoltánban több és méltó elődje is van Mikszáth e művének. Mindegyik a maga módján ugyanazt panaszoja.

Mikszáth Jókait kiábrándultabban, a magyar anekdótát epikumná nöftetve íratja. Katángthy Menyhért két megválasztásánál *belülről, a hatalom oldaláról nézve és kívülről, a nép köréből szemlélve egyaránt mesteri megvilágításban látatja a választási rendszert,* melyben a borontói esetben egyetlen ember iránt érzett közületi elegendő, hogy az általa színlag ellenzett jelöltet mandátumhoz segítse. A második esetben pedig a helyi polgármester Minka lányának kezével jár együtt a mandátum, melyet elvesztve, az addig már-már győztes jelölt kénytelen mandátumát Katángthynak átengedni. De igazi ereje a szatirikus vigjátékba illő részletekben van a műnek, ahogy a mandátum sorsa már Budapesten a miniszterelnök előtt, a klubban eldől, ahogy a választási csiny stratégiáját egy szálló külfönszobájában a főispán, a polgármester és Katángthy kifőzi, ahogy először a polgármester újabb jelölési komédiát játszik saját jelöltésével, hogy azután a mandátumot végleg átjátssza Katángthy kezére.

Vakulj magyar! — ha nem is mondják, minden lépésükkel ezt teszik a választásoknál a nép sorsát intéző urak, osztályérdekből, kikkérdekből, pajtasságból. Az urak az előlérben egymásnak adják a labdát és a háttérben ott áll, mint a görög tragédiák kórusa, a nép, s néha csak még megrázóbb hatású sorsának rajza azáltal, hogy nem is érzi annak végzetes sötétségét. Atkozott társadalom, melyben a vakok nyáját egy maroknyi svihák és gazember vezette.

Mikszáthtal népi demokráciánk visszanyúl egyik legnagyobb irodalmi erőtartalkához, a feudókapitalizmus nagy vádlójához és leleplezőjéhez. A magyar haladás pedagógusának és pszichológiájának egyébként is jellemző tulajdonsága, hogy az önvád, korholás, szatíra jelentős szerepet játszik benne. Mikszáth tudta, hogy a dunaparti fényes palotának kapuján hasztalan dörömbölnek a megoldatlan magyar problémák, hogy a millenáris görögötűz mögött ott tátong a nagy sir, a költő rettenetes látomása. A századvég haló fia fülebe már ekkor a *»végzet szél fútyult«,* a végzetes kasza suhogása hallatszott. Ezért járja át Katángthy Menyhért történeteinek és leveleinek derűjét az a gúny, mely *»gyakran csak könnyek árja, a szíbe fojtva s ott mérgegre változ.«* S ezért halnak ma is ránk szívig ható eleven erővel járva át az olvasót ezek a történetek, egy letűnt, s örökre visszahozhatatlan multból.

KATONA JENŐ

Alekszej Tolsztoj:

EMIGRÁNSOK

Uj Magyar Könyvkiadó

»A regény eseményei történelmi tények, a stockholmi gyilkosságok részvevőinek neve valódi... a többi szereplőt és jelenetet a lehetőség szerint okmányok, szóbeli elbeszélések és személyes megfigyelések nyomán alakítottam ki« — írja A. Tolsztoj a könyv rövid bevezetőjében. A regény azonban több, mint riport, több, mint amit az író ígér. Az orosz emigránsok egy csoportjának működését írja le az Októberi Forradalom utáni időkben, attól kezdve, hogy a »Szent Oroszországot« emlegetik, sebeiket mutatják a világnak és elképesztik fényűzésükkel az európai nagyvárosokat, keresztes háborút követően indítani a fiatal szovjet hatalom ellen, a keresztény civilizáció védelmében — miközben elvesztett, kizsákmányolással szerzett vagyonuk visszaszerzésére spekulálnak s ennek érdekében imperialista hatalmak hazaáruló ügynökeivé szegődnek, egészen addig, amíg a forradalom győztes előrehaladása következtében oroszországi részvényeik értéküket veszítik és ők odáig ajgasodnak, hogy gyilkosnak; tettüket politikai gyilkosságnak nevezik, valójában azonban már csak ékszerekért és pénzért ölnek.

Ez a történet nemcsak arra ad alkalmat Tolsztojnak, hogy bemutassa az emigráció és a nemzetközi tőkésérdekeltségek kapcsolatát, hanem a feudális-polgári emigránsnak, mint a legzüllöttebb emberfajtának ábrázolására is. Iszonytató a kép, amelyet azokról fest, akik életüket a forradalom, a nép ügyének bukására tették fel. Iassan kivész belőlük minden emberi érzés, csak bosszúszomj, beteges élvezethajhászás, hatalvágy, ernyedség tölti el őket. Gyűlölik az egész világot, egymást is. Segíteni rajtuk nem lehet, akár Európa legpazarabb szállóiban laknak, akár bordélyházban, mert életük üres, erkölcsi alapja nincs. S ezzel nyújt többet Tolsztoj, mint az emigráció lelkiállapotának, »szellemének« ábrázolását: ez már a polgári életforma halálós betegségének diagnózisa; ez az elkerülhetetlen sorsa annak az osztálynak, amelynek már semmi köze az emberiség nagy ügyeihez, a haladáshoz. Néhány nagyon üres, eleven képen ábrázolja a másikat, épülő új világot, a pétervári forradalmár munkások hősi harcat az ellenség és a kezdeti nehézségek ellen. Egy Oroszországba szökött svéd újságíró sorsában pedig azt mutatja be, hogy az értelmiség számára is van menekülő és a pokolból, ha a nép ügyét magáévá teszi.

Ez az igazság Tolsztoj írásában annát meggyőzőbb, mivel maga az író is ez utóbbi utat választotta, hátat fordítva a haláltáncozó járó burzsoa társadalomnak.

A kitűnő regényt Devecseriné Guthi Erzsébet fordította le igen gondosan.

Lékai Ottó

Siskov:

ZORD-FOLYO

Uj Magyar Könyvkiadó

»A jogfosztottság, erőszak, barbárság, a dolgozók kifosztottsága mindez el van átkozva ebben a regényben« — írja Siskov 1933-ban, mikor befejezte művét.

A »Zord folyó« az orosz kapitalizmus fejlődésének és alkonyának nagy regénye.

A könyv főalakja Prohor Petrovics Gromov, szibériai gyáros, bányatulajdonos és nagykereskedő, a tájja meghódítója. Élet és halál ura, Szibéria gazdája. Nagypapja rablógyilkos, szegény aranyásókat épp úgy megöl néhány uncia aranyukért, mint a kereskedőket ezreseikért. Gromov apja kapzsi és kegyetlen nagykereskedő, ő sem funnyás az eszközökre, amellyel örökségét gyarapítja. Az ifjú Gromov modernizálja és törvényesíti elődeinek pénzszerzési módszereit, hatalmas gyárakat, bányákat létesít, ahol ezerszám dolgoztatja a munkásokat az állaténál is rosszabb körülmények között. Mindent és mindenkit félrelök érvényesülése útjából. Szeretőjét megöli, már-már elítélik, de a gyilkosságot sikerül ráfognia leghűségesebb szolgájára, aki már többször megmentette az életét. Apját örültek közé záraltja. Aranyat mos, vasat, szenet, grafitot bányász, erdőt irt, vasutat épít, gépet gyárt, mindezt persze rabszolgák kezeivel. Nem ismer erkölcsöt, emberességet, félredobja a családját is ez az eszelős hódító. Egy elve van: »a munkásoknak minimumot kell adni, de ők ők a maximumot kell követelnik« Csak így lehet leigázni az egész tajgát, az egész világot. Prohor Gromov a kegyetlen ázsiai gyáros nagyszerűen jellemzett típusa az orosz kapitalizmusnak. Mellette kitűnően sikerült típusok sokaságával mutatja be az író a legsötétebb rendszer, az orosz feudálkapitalizmus gazdasági gépezetét.

A történelem, a társadalom fejlődésének törvényei feltartóztathatatlanok és eljutnak Szibéria vidékeire is. A Gromov-rezidencia végtetekig kiszorított munkásai mozgolódnak kezdenek s az elvakult, de félelemtől remegő gyáros lemeszáróztatja a jogait követelő munkások csapatát. Am Prohor Gromov mégsem hódítja meg a világot. Gyilkosságainak emléke egyre gyakrabban kísérti, morfiummal, kokainnal és vodkával tönkretett idegrendszere felmondja a szolgálatot, elméje elborul. Hátán ugyanaz az

ostor csattog, amellyel ő maga is szerezte vagyonát: a megvesztegetések és cselszövések egyik üzemét a másik után szedik el. A kapitalizmus molochja elnyeli: az erősebb felfalja a gyengébbet.

A könyv első lapján a regény mottójaként Sztálin elvtárs néhány szava áll. 1927-ben a lénai vérfürdő áldozataira emlékezve üzent a szibériai munkásokhoz. Ez üzenetben többek között ez olvasható: »... a bodajói munkások egyetlen csepp vére sem hullott hiába, mert a proletariátus ellenségeit elérte a bosszú karja, a proletariátus pedig kivonta rajtuk győzelmét.«

Siskov könyve, emléket állít a cári abszolutizmus szibériai áldozatainak. A »Zord jolyók« méltán sorolhatjuk a szovjet irodalom legjobb alkotásai közé.

Szólósy Klára egyszerű fordítása jól tolmácsolja az író művészetének legsajátosabb jellemzőit is (az, hogy tizenöt évig írta Siskov ezt a könyvet, észrevehető a könyv második részének csiszolódottabb, egyszerűbb stílusán és mesteribb kompozícióján).

Szücs Andor

A. Tvardovszkij:

VASZILIJ TYORKIN

Új Magyar Könyvkiadó

Kardos László nagyszerű fordításában nemrégien jelent meg Tvardovszkij Sztálin-díjas elbeszélő költeménye. A mű szerzője a szovjet költészet egyik legnagyobb alakja, többszörös Sztálin-díjas. A szovjet kor szak nevelte emberré és költővé, s az új életre kelő szovjet falu adta első élményeit. Első lépéseit Iszakovszkij egyengéi. Költészetében jótékony hatása mindmáig érezhető. Ez a költemény, amely most nálunk is százezrekre nevel majd, a Nagy Honvédő Háború idején folytatásokban jelent meg a szovjet lapokban. Főhőse Vaszilij Tyorkin, egy egyszerű szovjet paraszt, aki nem kiemelkedő történelmi alak, mégis tetteivel, egész egyéniségével, hű képviselője a szovjet embernek. Így jellemzi őt a költő:

Nem mesék víg óriása
Ez a vitéz, szentigaz —
Szürke harcos, bárki lássa,
Mindönk mindennapi mása,
Kinek olykor félsz a társa,
Hogyha józan. És ez az.
De ameddig szíve dobban,
Szó halálról ninosen itt,
Hű a vészben, víg a gondban,
Tyorkin él, a mindehít!

Igazi rokonzenves, népi alak ez a Tyorkin! Humora, jókedéye, sohasem hagyja el, olyan ember ő, aki már pusztá jelen-

létével is kedvre deríti társait Roppant életerő dolgozik benne, s ehhez az élet-erőhöz tudatosság, hősi elszántság járul. Ezért tud bátran, példamutatóan harcolni, s ezért tud bármilyen nehéz helyzetben is helyállni. Amikor a szovjet harcosok folytatásokban olvasták a művet, nem hitték, hogy Vaszilij Tyorkin költött alak. Annyira barátjuknak érezték, hogy leveleikkel, tanácsaikkal, szerencsekívánataikkal halmozták el. Ennek nem lehet más magyarázata, mint az, hogy Vaszilij Tyorkin számukra nem egyszerűen egy érdekes, kalandos, humoros olvasmányt jelentett, hanem élményt, erőadó, jellemnevelő, bátorító példát.

Ma a Szovjetunióban kevés népszerűbb könyv van, mint éppen a Vaszilij Tyorkin. Nagy öröm számunkra, hogy most a magyar dolgozók közkincsévé is válhat.

I. J.

Berjozko:

BÉKES VÁROS

Új Magyar Könyvkiadó

A regénynek a címe után ítélve a békeidők valamilyen nyugodt városát kellene bemutatnia. Pedig éppen ellenkezőleg, a könyv egy élet-halál harcban álló várost ábrázol, s nem a békeidőkbe, hanem a második világháború legtombolóbb szakaszába vezet el az olvasót. A cselekmény 1941 őszén játszódik, tehát akkor, amikor a hitleri hadsereg már előzönlötte a Szovjetunió hatalmas területeit és újabb és újabb dátumokat igérve készül a moszkvai bevonulásra. A város, amelyről Berjozko ír, Moszkva és a német csapatok között fekszik, a szovjet fővárosba rajta keresztül juthatnának csak el a fasiszta csapatok.

A regény tehát nem az emberek békés foglalatosságairól szól, hanem arról, hogyan teljesítik a sztálini parancsot: egyetlen lépéssel sem engedni tovább az ellenséget! Bátor harcosok egész sora jelenik meg az olvasó előtt, kemény férfiakkal és hőselkü asszonyokkal találkozunk, iskolai tanulókat a felderítő munka nehéz mesterségével felcserélő fiatalok és a nyugállományból újra lelkesen munkába álló öregek nagyszerű tettei bizonyítják, hogy ott van az első sorokban, frontvonalba állt az egész város. A harc tüze ragad magával minden becsületes embert. Fegyvert fognak, s aki ezt már nem teheti, az fegyvert készít, aknavetőt a katonáknak. Lövészárkok csúfítják el, ágyúk, tankok járnak az utcáin és mégis — békés város. Békés, mert békészerető emberek, szovjet emberek lakják.

Maga a téma bizonyos mértékig veszélyezteteti a regényszerűséget, hiszen egy egész városról, s azon túl az egész Szovjetunió létéről kell képet adni a könyvben.

A szerző ennek ellenére igazi regényt teremtett azzal, hogy a főszereplőket nemcsak a város védelméhez fűződő viszonyukban ábrázolja, hanem egymáshoz való kapcsolataikban is. Igaz, a regénynek sok a szereplője, s így nincs mód mindegyik alapos jellemzésére. A legfőbb szereplők azonban élően, érdekesen, sokoldalúan mutatkoznak meg. Különösen nagy szeretettel állítja elének a szerző a regényben szereplő fiatalokat.

Az egész könyvön, annak minden lapján végigvonul a győzelem biztos tudata. Ez lelkesíti emberfeletti erőfeszítésekre is a város védőit. Igen sok mulik rajtuk, s ők meg is teszik azt, amit a haza kíván. Ugyan akkor az is világos, hogy nem csupán rajtuk, de ők lelkesedésükön, szilárd hitükön mulik a győzelem, hanem mindenekelőtt a zseniális vezetésen. Sztálin irányító ereje, magávalragadó biztonsága ott van mindenütt. Az erősítés a legjobbkor érkezik ebbe a városkába is. De ez a városka csak egy része a frontnak. A regény mégis érzékelteni tudja ezen az egy helyen is, hogy milyen zseniális haditerv készíti elő a döntő csapást végig az egész arcvonalon.

Érdekes, lenyűgöző, lelkesítő írás a »Békes város«. Izelítőt ad abból a hatalmas erőből, amely a mi számunkra is meghozta a szabadságot.

Kürti László

Liksztanov:

EGY KIS TENGERÉSZ KALANDJAI

Iffjúsági Könyvkiadó

Kronstadt... annyi dicső harc és győzelem színhelye, a szovjet tengerészek hősiességének egyik legnagyobb tanúja, a bátor matrózok iskolája a színhelye Liksztanov regényének. Itt él és nevelődik a nagy példaképek nyomán és nagyszerű tengerészek felügyelete alatt a hősi halált halt aknász tíz éves kislánya, Viktor Leszkov.

Vitya rakoncátlan, pajkos kislegény, minden csínyre tettekes, s ha kíváncsi valamire, nem fél a kockázattól, nekivág a felfedezésnek.

Egy nagy hadgyakorlat során így kerül hajóról hajóra, s barátkozik meg életrehalálra a kis Motyával, hajószakács barátja régen keresett kislával. Amíg Motyáról kiderül, hogy azonos Jona bácsi régen kutatót gyerekeivel, a két kislány sok csínytevésen és bátor kalandon, gyermeki életük sok nagy problémáján megy keresztül.

Vállalni a csínytevést és nem elfogadni a ki nem érdemelt dicsőséget, ezek azok a nagy próbák, amiből Motyának is és Viktor-nak is vizsgáznia kell. Nehéz a tízéveseknek a nagy tetteket végrehajtó felnőttek körében érdemeket szerezni, s ha végül mégis ketten, közösen elérnek valami figyelemre-

méltót, nehéz osztolni a dicsőségben. A két kislány azonban szovjet emberek nevelik, s az ő környezetükben, az igazi emberiség légkörében ők nem viselkedhetnek méltatlanul.

A szovjet pedagógia nagyszerű diadaláról beszél ez a történet tiz-tizenkétéves olvasóinak. Azt példázta, hogy a bátorság és becsület felnőtt megtestesítői között a kis Motyák is bátrak és becsületesek lesznek. A *Honvédő Háború előtt jól megtanulták a haditengerészetet, a kópé gyerekekből állhatatos, fegyelmetest tengerészek lettek és méltó helyet foglaltak el Leningrád védőinek sorában»* — mondja előszavában és bizonyítja, hogy mindegyik minden sorával gyerekeknek, de felnőtteknek is ebben a regényben Liksztanov.

Geréb Béláné

Männik:

SZIVEK PRÓBAJA

Uj Magyar Könyvkiadó

Eduard Männik eszt író könyve hat elbeszélést tartalmaz: mind a hat a nagy Honvédő Háború eseményeiből meríti tárgyát. Nyilván személyes élményeit dolgozta fel Männik e novellákban: hiszen a háborút ő maga is ott harcolta végig az eszt hazafiak sorában, a Szovjet Hadsereg oldalán.

Az első novella: egy eszt zászlóalj hősiessége harca a német túlerővel szemben. A nehéz heizetben, veszedelemben, gyilkos harcban helyállni, méltónak mutatkozni a szovjet ember nevére: ez a szívek igazi próbája.

S az első novella után a második, harmadik: valamennyi erről szól. Männik boldog örömmel, büszkén hirdeti a novellákban: az eszt nép kiállta a nagy próbát, a Honvédő Háború nehéz és dicsőséges napjaiban méltónak bizonyult a Szovjetunióhoz, a szovjet népek nagy családjához.

Helytállásról, hazafiságról szólnak a novellák. Hőseik egyszerű eszt emberek, katonák és nem-katonák. A négy férfi, akik a Paljassar foknál mindhalálig védik a német betolakodók ellen az utolsó, menekültekkel megrakott, megkésített hajót; az Onnelaid hajó kapitánya és matrózai, akik aknázár közepette, német vadászgépek bombatüzében révbe juttatják a sokezer menekültet szállító tehergőzöst; annak az eszt századnak tagjai, akik a hatodik német támadást is visszaverik és megtizedelve, de nem hátrálva várják be a felmentő csapatokat, a neveli országút sofőrjei, akik éjjel-nappal, megállás nélkül, félig megvakultan szállítják a nagy támadás előkészítéséhez a hadianyagot; s a sebesültek is, akiknek életéért oly kétségbe-

esett harcot vív a kórház egész személyzete, a sebesültek, akik alig várják a gyógyulás pillanatát, hogy ismét harcba indulhassanak a gyűlölt ellenség, a fasizmus ellen: mind, mind kiállták a szívek próbáját.

Ez Männik legfőbb mondanivalója és a kölet legfőbb értéke: minden írás a szovjet ember magasrendű erkölcsét, önfeláldozó hazafiságát hirdeti.

Az író lelkesedése és az írások magas erkölcsi feledtetni tudja még a kivitelezés némely fogyatékoságát is: a bizonytalan szerkesztést, az ábrázolás elnagyoltságát.

Görög Livia

Szokolov-Nikitov:

ÉBREDŐ FÖLDEKEN

Művelt Nép Könyvkiadó

Beláthatatlan hómezőket, végtelen füves szteppéket, sűrű erdők ősi rengetegét, maláriás mocsár-vidékeket hódított meg az elmúlt 35 év alatt Lenin és Sztálin népe. A felhasználatlan területek felkutatásairól, meghódításáról és hasznosításáról beszél Szokolov-Nikitov lebilincselően érdekes könyve. A rendkívül gazdag tartalom ismeretése szinte lehetetlen, színes, eleven valóságban tárul az olvasó elé az első szovjet expedíciók hősi erőfeszítése, a »Georgij Szedov« és a »Malign« jégtörőhajók vállalkozása, az Északi Tengeri Út létrehozása. Költői szépségű leírásokból ismerjük meg a Fehér Partok, az Északi Föld és a Sarkvidék tájainak, lakóinak, állat- és növényvilágának jellegzetes vonásait.

A következő fejezet a csodálatos »Kék Tenger«, a Káspi-tenger vidékét mutatja be. Mesebeli tájakról, halásztelepek életéről, izgalmas, vakmerő vadászkalandokról, madarak költözéséről szólnak a történetek. A »Kék Tenger« vidékéről a Kaukázus csodálatos szépségű tájaira vezet az író, innen pedig ismét Északra, a lappföldre és a »hideg« tenger partvidékére.

»Meg kell jegyeznem — írja a szerző —, hogy nem vagyok a földrajzi tudományok szakembere. Egyszerűen csak elmondom élményeimet. Írok az emberekről, akikkel találkoztam és írok a nekem annyira drága természetéről. Ennek a természetnek ma már teljesen ura a szovjet ember, aki új, békés életet épít az ébredő földeken.«

Szokolov-Nikitov könyvének hőse a szovjet ember, aki a haladó szocialista tudomány fegyverével legázza a természet erőit, hogy céljának, terveinek szolgálatába állítsa.

Az író rendkívül közvetlen hangon, érdekes történetek keretében beszéli el megfigyeléseit, élményeit.

Az ifjúságnak, és a felnőtt olvasóknak egyaránt tanulságos és élvezetes olvasmánya lesz ez a mű, melynek — tartalmához méltó — gondos, szép fordítását Terényi István végezte.

Gergely Béláné

Spanov

AZ ELETÉRT

Ifjúsági Könyvkiadó.

Az ismert író ezúttal ifjúsági regénnyel lép az olvasók elé. Ebben a könyvében a szovjet repülők hősiességét ábrázolja, mégpedig a központi szereplő, Nyikolaj Gasztyello életének történetén keresztül bemutatva azt is: hogyan gyökerezik ez a hősiesség a szovjet életformában, hogyan fejlődött, mélyült egyre emberibbé a szovjet társadalom két és fél évtizedes fejlődésével párhuzamosan a Honvédő Háborúig és hogyan lett a győzelem erkölcsi alapja.

Gasztyello élete tipikus és mindvégig az egyéni törekvéseknek a nép érdekeivel való szerves összefonódottsága jellemzi. Gasztyello a Forradalom idején, mint serdülő fiú, gyárban dolgozik. Az intervenciók támadások elgondolkoztatják a háború igazságosságáról, céljairól. Választ a Vörös Hadsereg és a munkásság harcának mély összefüggésében talál: mindkettő a produktív, boldog életért folyik, a frontokon és a gyárakban egyaránt. A kapitalista környezettel szembeni állandó feszültség a szovjetországot haderejének fejlesztésére készíti. Gasztyello repülő lesz. Eszményképe Nyeszterov, az első háború pilótája, aki — löszere elfogyván — gépével rohanja le az ellenséget, de ő maga is hősi halált hal. Gasztyello központi problémája, életének lényege: a kötelességteljesítés, a hazafiság, a hősiesség értelmezése azonban megváltozik: felismeri, hogy a szovjet katona célja nem a halál, hanem a győzelem — a jövő életért. Ez a szovjet hősiesség magasabbrendűsége, erre utal a könyv címe is és ennek szellemében edzi, neveli magát Gasztyello, majd később beosztottjait is

A regény az »egészség« regénye, a józan, észszerű, emberies, tehát egészséges szovjet hazafiság regénye. Ha a feldolgozott anyaghoz viszonyítva kisterjedelmű könyvben nem sok hely jut is a mellékalakok ábrázolásának — ezek meglehetősen vázlatosak, helyenként sablonosak — Spanov nagy érdeme, hogy Gasztyello tiszta, minden egyénieskedéstől mentes, rokonszenves és hősi alakját hitelesen, érdekesítően tudja ábrázolni és fejlődését mindig, erőltettség nélkül össze tudja kapcsolni szovjet társadalom fejlődésével.

L. O.

Móricz Zsigmond:

RÓZSA SÁNDOR

Szépirodalmi Könyvkiadó

Régi ferve volt Móricz Zsigmondnak, hogy egyszer megírja a magyar jobbágyvilág regényét. Azt a történelmi korszakot akarta megeleveníteni, amikor a jobbágyi életforma már felbomlóban van, időszerrűtlenné válik s gazdasági és politikai erők egyként követelik a jobbágyfelszabadítást. E kor ábrázolásához azonban hőst keresett, lázadó hőst, aki kiltör türethetlenné vált jobbágyéletből és bosszút áll a nép szenvedéséért. Így jutott el Rózsa Sándor alakjához, aki a nép képzeletében úgy élt, mint igazságtevő és bosszúálló hős, a szegények pártfogója, a gazdag urak megsarcolója.

Erről a népi hősről írta nagy művét Móricz Zsigmond. Regényéről ezeket mondta: »Nem életrajzot írok, hanem mesét. Nem egy nablót akarok glorifikálni, hanem egy mesehőst. Nem a magánvagyon elleni bűneitkei, de a népdalok gavallérját mutatom be. Különbösen is Rózsa Sándor valószínű szimbólum... Rózsa Sándort, »a nagy parasztot«, a nép a maga barátjának, sőt pártfogójának tekintette, s cimboráit a maga gyermekeinek. Meg is tett mindent a védelmükre, soha ki nem szolgáltatta őket a zsandároknak...«

Rózsa Sándor ebben a regényben valóban úgy kel életre, mint egykor a népdalokban. Az író a jobbágyvilág ábrázolásában megmutatja, mennyire kegyetlen, elviselhetetlen volt már a jobbágyok élete a múlt század első felében. A gyermekek éhesen és meztelenül járnak a falvakban, a jobbágyfiúkat erőszakkal viszik katonának idegen országba, idehaza dül az úri elnyomás, bent Szegeden pedig virágozik az úri panama. Móricz realizmusa a regény első részében (»Rózsa Sándor a lovát ugratja«) éri a művészetének csúcsát. Minden oldalról megmutatja a jobbágyéletet, s festőien elevenednek meg a régi falvak, az alföldi tájak, ahol Rózsa Sándorék minden csínytevése után egy-egy újabb népdal születik. Rózsa Sándorra gondolnak, mint megmentőjükre és védelmezőjükre a jobbágyok, az ő nevére emlékezik a Bécsbe hurcolt magyar jobbágy, Maradék Pál.

Ebbe a mély jobbágyvilágba alig-alig jut el valami hír a külvilágból, a pozsonyi diéta üléséről... Móricz szándékosan hagyta el a regényéből a reformkor ábrázolását. Így akarta megmutatni, hogy mekkora mélységes szakadék választotta el a népet még a nemesség jobbik részétől is.

Ez a hiányosság előnyére szolgál a regénynek, mely így zártabbá, tömörebbé válik: a magyar jobbágyvilág művészi, hiteles képévé. A zárt keretben az író annál eleve- nebben tudja ábrázolni a nép forrongását, szabadságvágyát, mert Móriczot itt is — mint minden művében — a feltörő, az új erők érdeklik s így érzékelteti, hogy az elnyomás ellenére is mily elevenen él mé- pünkben az emberibb élet utáni vágy. Rózsa Sándor alakját is a népi képzelet nyomán min:azza hőssé.

A regény második része (»Rózsa Sándor összevönja a szemöldökét«) hangban és szerkezetben is egészen más. A jobbágyfel- szabadítás kora megérkezett, de a szabad- ságot meg is kell védeni. Rózsa Sándor és csapata ott küzd az idegen betolakodók ellen. Rózsa Sándor az első vonalban harcol, de mindig ügyel arra, hogy puska- lövése csak tisztet találjon el... A regény szer- kezeteleg nem olyan egységes, mint az első. Megírására nagyon kevés időt — egy hónapot — engedélyezett Móricznak a kiadó... Így inkább nagyszerű epizódok sorozata, ahol azonban főleg Kossuth alakja nem rajzolódik ki ha ározott élességgel s a maga történelmi nagyságában. Móricz a má- sodik részt éppen Kossuth töredékesen ábrá- zolt tör. énelmi szerepe miatt nem tekintette véglegesnek. At akarta dolgozni, már anya- got s gyűjtött hozzá. Halála miatt azonban erre nem kerülhetett sor, sem a tervezett harmadik rész (»Rózsa Sándor kinyitja a szemét«) megírására. A magyar jobbágy- világ regénye azonban — mert így nevezh- hetjük Móricz két nagy művét — kényszerű csonkaságában és hiányai ellenére is a ma- gyar realizmus legnagyobb remekei közé tartozik.

A két kötet Móricz Zsigmond Össze- gyűjtöt Műveinek sorozatában jelent meg Hincz Gyula művészi rajzaival illusztrálva.

Kelemen János

Nagy István:

A LEGMAGASABB HŐFOKON

Szépirodalmi Könyvkiadó

Nagy Istvánt már a felszabadulás előtt megjelent regényei — »A szomszédság nevében« és az »Ol'yának unokái« az élő magyar írók élvonalába állították. A fel- szabadulás után Nagy István töretlenül folytatta azt az utat, amelyen pályafutása kezdeteikor elindult: a munkásszáty író- jának nagyszerű útját. Cikkei, tanulma- nyai és tavaly megjelent kisregénye a munkásság harcát, az új életért vívott küzdelmét ábrázolták igényesen, művészi hitellel.

Legújabb regénye, »A legmagasabb hő- fokon«, azt bizonyítja, hogy Nagy István továbbra is ennek az egységes, igaz pro-

grammnak jegyében munkálkodik. A regény egy kolozsváni vasgyár izgalmas életörténetét meséli el az államosítást megelőző napoktól kezdve egészen addig, amíg a Román Munkáspárt egyéves terve megindul. Alig egy esztendő és milyen távlatok! Mi minden történt ilyen rövid idő alatt! A gyárat államosították, az új munkásigazgató szembetalálta magát a kezdeti nehézségekkel, az ellenség szervezkedett, szabolázsakciókat követett el, a gyár egyik részlegével — a temperrel — baj volt, a főmérnök megsértődött és elhagyta a gyárat, a volt gyártulajdonos öngyilkos lett, a munkásosztály leleplezte az ellenségeit, felszökött a termelés... E néhány kiragadott esemény felsorolása elég ahhoz, hogy kimutassa: Nagy István szándéka nem egyszerű történet elmondása, hanem a történelmi kép egészének megfésése. Ennek megfelelően »A legmagasabb hőfokon« több mint negyven szereplője között megtalálhatók a társadalmi osztályok különböző jellegzetes típusai, lecsúszott grófok és zálogháztulajdonosok, fezőrök és csendőrtisztek, alamuszi és becsületes tisztviselők, a klerikális reakció képviselői és az értelmiségiek régi és új típusai. És munkások, sokféle, sokfajta egyénített munkás.

Nagy István regénye azonban nemcsak témaválasztásában bátor és kezdeményező. »A legmagasabb hőfokon« a tipikus szituációkat olyan érdekesen, a maguk egyedi voltában tudja megragadni, hogy az olvasóban fel sem merül az — ami nem egy új regényünk olvasásakor felvillan benne —, hogy: ezt már olvastam valahol. A történet — néhány apróbb részletet kivéve — végig pergő, érdekfeszítő olvasmány, nehéz letenni.

Meg kell azonban mondani, hogy Nagy István új regényében fellelhető ugyanaz a hiba is, amit kritikussai az »Egy év a harmincból« című kisregénye megjelenésekor jogosan bíráltak. A regény túl sokat markol és ha alakjai élthűek is, nem eléggé kidolgozottak. Ugyancsak csökkenti a regény értékét a tömondatokban patogó, gyakran szintelen, túlon-túl leegyszerűsített nyelv.

Gera György

Fehér Klára:

EZ AZ ORSZAG A MI ORSZAGUNK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Fehér Klára szeret utazni. O az egyik »legmozgókönyv« írónk. A »Szabad Nép« hajdani szemfüles riportere mai írásaiban is megőrizte, sőt, tovább fejlesztette írói kvalitásait és módszereit, amelyre az újságíróskodás alatt tett szert. A közelmúltban megjelent riport- és elbeszélés-gyűjteményének legszembeszökőbb

jellemzője az élet frissesége, elevensége, tarkasága. Ot-hat év írói-újságírói munkájának válogatott termését adja ez a kötet. Lakonikus rövidségű, nyolc-tíz soros karcolatától kezdve, elmélyült és alapos munkával felépített elbeszélésig minden helyet kapott ebben a könyvben, ami a felszabadult Magyarországi hétköznapjaiban és ünnepein megragadhatta egy fürge-figyelmű író pillantását és képzeletét. Irodalmi aprómunka — mondhatnánk a kötet legtöbb írására. De milyen jelentős ez az aprómunka! Az élet egy-egy nagyon jellemző villanását a fényképezőgép objektívjének kérlelhetetlen következetességével ragadja meg s a kommunista író harcossá válásával vonja le a következtetéseket a dolgokból. Mosolykeltő derű, csipő ironia, maró gúny árad történeteiből, aszerint hogy kiről, miről ír.

A kötet anyagát néhány nagyobb gondolatkör fejezetekre osztja, ami egyben kis eltéréssel időrendi beosztást is jelent. 1947-ben születtek a két első fejezet írásai, jórészt riportok. A koalíciós Magyarország »közéle-ének« dzsungeljében vág-nak utat az igaz-látás számára ezek a pompás kis írások, amelyek, tömör szerkezetükkel, jól megint poénjükkal azt bizonyítják, hogy írójuk szorgalmasan tanulmányozta a világ legjobb szatíra- és mo-vel.a-íróit.

Rémhírterjesztést, nyilasmentést, szociáldemokrata választási »előkészületeket«, disszidálni készülőket leplez le Fehér Klára ezekben az írásaiban. A következő fejezetekben már a győztes munkáshatalom Magyarországanak életéről, győzelmeiről, hőseiről beszél. Kibontakozó új, szabad életünk legkisebb rezdüléseiben — mint cseppben a tengert — a biztató jövőt mutatja az író. Lehetően meghatódottság nélkül olvasni egyik-másik írást.

Még egy nagy pozitívuma van Fehér Klára könyvének: a közvetlen hang, egyszerű stílus, a dolgokban részt vevő ember meleg hangja.

Sz. A.

Hámos György:

HARCOK ÉS HARCOSOK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Az irodalmi riport új irodalmunknak egyik leghasznosabb műfaja, a leggyorsabban mozgósítható művészeti harcieszköz. Új életünk példának ajánlkozó hőstettei a munka frontján, egy-egy új ember, akit a szocializmus építésének feladatai emeltek ki a hétköznapokból — a jó irodalmi riportokon keresztül lépnek be azonnal az irodalomba és példájuk ereje azon melegeben érvényesülhet. Ez a tény adja meg Hámos György nemrég megjelent riportgyűjteményének jelentőségét.

Kik a szereplői a könyvben megjelent hosszabb-rövidebb írásoknak? A »Hubert és Sigmund«-gyár ötvenéves, Kossuth-díjjal kitüntetett magkésztető nője, »Miska«, a felszabadult Pálosszentkút környékének ezermester gyermek-szovjetkatonája, akit a Grösz-banda gyilkos papja, Vezér Vizer megöletett, Poczner Józsi bácsi, lakatos, a Kossuth-híd építője, egy nagymagocsi tanyai párttitkár, aki vasszorgalommal a kislánya ábécés könyvéből hetek alatt megtanul írni-olvasni, hogy helyt tudjon állni posztján, Decsov Lajos kiváló-tanító Dömsödről, Vietnámot-járt megtért idegenlégiós magyar fiú, Pak-Csun Vol, 19 éves koreai mozdonyvezető, a »Koreai nép hőse«, vagy egy egész falu, Sárpilis lakói, a karcagi tanyavilág parasztjai, honvédségünk gyakorlatozó alakulatai. Röviden: dolgozó, szocializmust építő, békét akaró magyar népünk. Az író mély emberszeretete teszi meleggé ezeket az írásokat és munkájában át tudja plántálni olvasóiba is hazaszeretétét. »Miska« című elbeszélése — hőse az új magyar irodalom legismertebb alakjai közé került — annak idején nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Grösz-banda aljasságát gyűlölettel ítélje el a közvélemény.

Mintha egy felnőtteknek készült nagy képeskönyvben lapozgatnánk — Hámos riportjait olvasva — amely az új Magyarország egy-egy megváltozott táját, életének egy-egy jellegzetes problémáját festette meg az olvasónak. Am a könyv gyengéje is itt található. Ezek a képek olykor idillizáltak, a líraiság helyenként már-már bizarrá lesz, az író lelkeseése egyik-másik hősének egy-egy mondatában megbicsaklik egy cseppet. Az irodalmi riportokban sincs szükség arra, hogy a valóságot valami megszépítő lencserendszeren keresztül láttassuk az olvasóval.

Égésében véve Hámos György új könyve jó és hasznos munka, fiatal íróink is tanulhatnak belőle: így kell »országot látni«.

Sz. A.

EGYÉB IRODALOM

Zola:

IGAZSÁG

Szépirodalmi Könyvkiadó

»Egy egész népet kell tanítani, ha azt akarjuk, hogy végre megszűlessék az igazság számára. De kicsoda óriási munka ez...« Marc Froment-nak, egy fiatal tanítónak a szájából halljuk ezt a regényben, Zola utolsó nagy művében, amely új fordításban — Benedek Marcell munkája — most jelent meg. Marc az igazság harcosának — az osztálytársadalomban — ve-

szélyes feladatát vállalja. Aljas bűntényre kell fényt derítenie, lelkiismerete parancsára.

Maillebois francia kisvárosban egy beteges hajlamú szerzetes megfojt egy kisfiút. A kiérus — az áruló nyomokat eltüntetve — a gyerek nevelőapjára, Simonra tereli a gyanút. Simon zsidó és a vérvádat hangoztató papok nacionalista, antiszemita indulatok felkavarásával sötét, haladáseellenes céljaik elérésére törnek. Simont ártatlanul elítélik és a papoknak sokáig sikerül elleplezniük az igazságot. Könyvek, feldúlt otthonok, sárbaaposított életek maradnak vérlázítóan aljas eljárásuk nyomán, amíg Marc fáradozásai, harcai győzelemmel végződnek és Simont felmentik.

A nagy francia író, aki Rougon-Macquart c. regényciklusában a második császárság, más műveiben a harmadik köztársaság francia társadalmának viszásságait, belső rothadását ábrázolja, ebből a művéből elsősorban mint a Vatikánnak, a reakciós erők egyik főtámaszának leleplezőjét ismerjük meg. Regényének egyik vezető eszméje, hogy »csak a tudás öheti meg a hazug dogmákat, szétszórva azokat, akik belőlük élnek«. Ezért beszél annyit a regényben a nép felvilágosításáról, az egyházi oktatás veszélyeiről.

Zoláról már egyik első magyar ismertetője Ambrus Zoltán megírta, hogy »... benne az íróval tökéletesen eggyéforrott a cselekvés embere... szokatlan bátorsággal tárgyalta a kort leginkább izgató problémákat...«

Az »Igazság« háttérében a mult század végének egész európai közvéleményét izgalomban tartó Dreyfus-ügy áll, amelyben Zola egyénileg is bizonyságát adta bátorságának, kiállt a francia reakció sötét erőitől igazságtalanul vádolt Dreyfus kapitány mellett.

Az »Igazság« új kiadása jelentős eseménye könyvkiadásunknak. Ki kell emelnünk a regény végén közölt rövid, de tartalmas Zola-tanulmányt is, amely az igényes népszerűsítés jól megtalált hangján hozza közel a mai olvasóhoz Zola harcos életét, műveinek maradandó mondanivalóit.

Pók Lajos

Daszkalov:

AZ ÉN FÖLDEM

Szépirodalmi Könyvkiadó

Daszkalov, a hazánkban is járt bolgár író elbeszéléseiben a bolgár parasztság megváltozott életével, problémáival foglalkozik. Mitő *Az én földem* főhőse még a frontról irt lelvében meghagyja feleségének, hogy lépjen be szövetkezetbe. Hazatérve azonban rátör a talajtalanlás, kiemmizettség hamis érzése, önmagával vi-

vódik, a közösbe adott földtől nem tud elszakadni, a szövetkezet tehenei között mindig fölleli a »saját« teheneit — **egyszóval** szánja-bánja elhatározását. Amikor látja, hogy a dolgot visszacsínálni nem lehet, egyre jobban elkeseredik, családját is előldözi maga mellől, s végül — a nép, a szövetkezet ellenségeinek fölbújtására — visszalopja teheneit.

Mitót elforgják, de a szövetkezet vezetősége nem él a feljelentés jogával. Sőt, földjének egy részét is visszakapja. S a becsületes, de meglehetősen ember most összehasonlíthatja az egyéni és a szövetkezeti gazdálkodás eredményét. Rádöbben arra, hogy az utóbbi az ő számára, az egyes ember számára is felemelkedést jelent. Ott a helye. Amikor a szövetkezet vezetőségébe férközött kulákok és cinkosaik szabotázssal igyekeznek megakadályozni a közös munkát, Mitó a közösség segítségére siet és leleplezi a bűnösöket.

Az én földem c. elbeszélés a mezőgazdaság szocialista átszervezésének kezdeti időszakát ábrázolja. Megmutatja, hogy a dolgozó parasztságnak milyen kemény, becsületes harcban kell leküzdenie magában a múlt oszlokvényét, hogy kikerülve az ellenesség hálóját, elindulhasson a ragyogó jövő felé vezető úton.

A kötet két kisebb elbeszélése a falujáró munkabrigádban csettő-botló, de végül magára talált bibliográfusról, valamint a begyűjtési ellenőr munkájáról szól. Daszkalov ebben az írásban más-más oldaláról mutatja be a bolgár falu arcát. Becsületes, bátor hangján rámutat erényre, hibára egyaránt. Kötete Bulgária irodalmának fejlődését bizonyítja és hozzájárul ahhoz, hogy olvasóink még jobban megismerjék a baráti népi demokráciák életét, kultúráját.

Rónaszegi Miklós

Homeros:

ILIAS

Devecseri Gábor fordítása

Szépirodalmi Könyvkiadó

A *Homerosi Himnuszok* és az *Odyseeia* fordítása után *Devecseri Gábor* az *Ilias* teljes fordításával is elkészült. E soroknak nem lehet feladata részleteiben méltatni a fordítás nagy munkáját, egybevetve azt közvetlen elődeivel, a *Kemenes-Kempfi József*- és *Csengeri János*-féle fordításokkal.

Devecseri eltérőleg több elődjétől — így például Baksay Sándor erősen magyarított Homérosától — az eredeti műhöz minden tekintetben *legszorosabb hűség* elvét követte a fordításánál is. Az *Ilias* vers-

mértéke a daktilus hexameter, a görög és latin nyelv mellett talán leginkább a magyarban érvényesül eredeti természetében. *Erdősi Sylvester János* első magyar hexameterétől kezdve gazdag és régi hagyománya van a magyar költészetben. Devecseri igyekezett a Vergiliushoz és Vörösmartyhoz kötött hexameterrel szemben *egy görögöbbről és homeroszibbról hexameter* megformálni. Arra is sikerrel törekedett, hogy Homerosnak az eddigi fordítóktól csaknem teljesen elhanyagolt költői eszközeit, mint a betűrím, belső rím, összecsendülő sorvégek, a mondanivalót szolgáló és aláfestő hang- és szójátékok, a fordításban is érvényesüljenek.

A kötetet *Trencsényi-Waldapfel Imre*, kitűnő klasszika-filológusunk tanulmánya vezeti be, amely a homerosi kort és társadalmat, a homerosi kérdést a marxista-leninista irodalomtudomány módszertani eszközeivel világítja meg. A szerzőséget illetőleg ugyanarra az eredményre jut, mint egykor *Péterfy Jenő*, maig legfinomabb ízlésű görög irodalomtörténészünk. A két eposz szigorú szerkezete, egységes alagondolatot hordozó szabad felépítése a legszembetűnőbb bizonyítéka a szájhagyomány örökségét tudatosan alakító nagy alkotó jelenlétének. A homerosi humanizmusról megállapítja, hogy az nem valamely »örök emberi« tértől és időtől független elismerése, mint aminőt a polgári humanizmus és a vele összefüggő polgári ökortudomány keresett a klasszikus ókor kultúrájában. A homerosi humanizmus a költő korának konkrét társadalmi viszonyait tudatosítja: az alap, amelyet tükröz és erősít, az alakuló rabszolgatartó társadalom. A görög nép költői szájhagyománya alapján, a civilizáció küszöbén lép fel a homerosi költészet, amelyről oly szépen mondta *Marx*: »*Miért ne volna az emberiség történelmi gyermekkorának, mint soha vissza nem térő fejlődési foknak, el nem múlt varázsa?*« *Devecseri Gábor* új, teljes magyar Homerosra most ennek szépségével ajándékoz meg újra bennünket.

K. J.

Ma Feng-Hszi Zsung:

A LÜLIANGI HEGYEKBEN

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Lüliangi hegyek — Észak-Kínában emelkednek, kicsi falvak ülik körül őket. Egyike ezeknek: Kangcsiacsaj; itt játszódnak a regény.

1937. július 7-én indul meg a cselekmény. Ezen a napon törtek be a japán császári csapatok Kínába. S 1945. augusztus 12-én fejeződik be, mikor megjön a híre: a Szovjetunió hadba lépésének hatására a japán hadsereg feltétel nélkül kapitulált.

Közben több mint 8 év telt el, a mérhetetlen szenvedések évei a kínai nép számára. De egyúttal a nagy öntudatra ébredés esztendei is.

Az ébresztők: a kínai kommunisták voltak, Mao Ce Tung fia. Ők keltették fel az ellenállás lelkét az óriási ország apró falvainak népében, elsősorban a szegényparasztookban, a japánokkal szemben.

Kangosiacsaihoz hasonló falu sokezer van Kínában. De ebben a regényben ép az a szép, hogy néhány száz ember életén és harcán át izelítőt ad az egész nép fejlődéséből. A parasztek eleinte azt hitték: a japánok elöl csak bújni, menekülni lehet. vagy viselni a rájuk rótt rettenetes terheket. De a párt megtanította őket a rablókkal és gyilkosokkal el is tudnak bánni, ha összefognak. »A tigris akkor erős, ha farkába verődik, a nép akkor, ha egységbe tömörül«.

Két szomszéd falu fiataljaival együtt megszervezik a népi önkéntesek helyi osztagait. Szinte fegyvertelenek. De kitanulják az aknarakás fortélyait, majd puskákat, végül gépfegyvert, sőt ágyút is szerznek az ellenségtől. S mikor hosszú-hosszú védekezés után eljön a támadás ideje: a saját hadi eszközeikkel semmisítik meg a maradék japánokat.

Ez azonban még »csak« történelem. A szereplők fordulatos sorsán, tettein át válik belőle regény. Óvatos jobbmódú parasztokkal, gyámoltalan szegényekkel ismerkedünk meg. De látjuk, hogyan támadnak mégis vezetők, akik a minden hájjal megkent bíró, a fortélyos földesúr és a löbbi áruló ellenére harcbaviszik őket. Pedig még az önkéntesek parancsnokának felesége is olyan rettentően elmaradt, hogy rá tudják venni: mérgezze meg a saját urát. S utóbb mégis ebből az asszonyból lesz a legügyesebb aknarakó. Vagy egy másik sors: a földesúr sokáig félrevezeti cselédjét, aki halálos csapdába csalja önkéntes társait, de mikor mindent beváll és megbocsátanak neki — egyike lesz a hősöknek.

Kár, hogy a könyv elején nincsenek felsorolva a szereplők, mint ez jól bevált más magyarul megjelent kínai regényeknél. A sok szokatlan név közt nem könnyű eligazodni.

Varga Domokos

B. Silová:

PAPIRFIGURA

Iffjúsági Könyvtiadó

A kapitalista világ »irodalmi életének« jellegzetes terméke a ponyvaregény. A füzetes regényektől a vastag kötetekig könyvek százai terjesztik a meghamisított valóság áleszméit, olcsó izgalmaikat az em-

bertelen nyomorral, nehéz gondokkal küzdő dolgozók »vigasztalására«, forradalmi érzéseik leszerelésére. E regények »gyártói« természetesen »mélto« megbecsülésben és honoráriumban részesülnek az unalkodó osztályok részéről.

Úgyes, meglepő írói fogással leplezi le Silová »Papirfigura« című szatirikus regénye a ponyvairodalom káros, lélekromboló hatását s közben megismerjük a ponyva keletkezésének üzleti vonatkozásait is.

Szladká asszonnyal, a cseh leány-ponyva koronázatlan királynőjével történik meg az az irodalomtörténetben példátlan esemény, hogy mikor a tündérszép újságáruslányról, Dájáról szóló új »műven« dolgozik, a semmiből kiagyalt, szentimentális történet papírelkü hősnője életre kel, testet ölt. S míg a regény eseményeinek számai bonyolódnak, az »irodalmi gyermek« is indul a való élet útján, melyet a Szladká asszony könyve szabott meg neki. Újságárus lesz. A regénybeli Dája szenvedésekkel teli, nehéz hónapok után elnyeri erényének, és szépségének méltó jutalmát: beleszeret egy gazdag gyáros. Hogy a társadalmi küönbség-okozta nehézség is elsimuljon, felfedezik ragvogó színésznői tehetségét és a kis újságáruslány csakhamar a gondtalan, boldog házasság révébe jut.

Hogyan hazudtolja meg azonban a valóság ezt a hazug, légbőlkapott történetet?

Az életre kelt papírszívú Dája sorsa igen keserves. Az élet nem engedelmeskedik az írónő fantáziájának. Késik a gazdag vőlegény és késik a ragvogó színésznői karrier is. Súlyos gondok kínozzák szegény Dáját. Az írónő által reáruházott tulajdonságok — fényűzés utáni vágy, munkától való menekülés, az életről alkotott hamis fogalmak — a legostobább helyzetekbe viszik. Végül is a boldondokházába kerül. Felláztatja a bolondokat és a város összes vénkisasszonyait s az ebből adódó bonyodalomba még a rendőrönök is beleesik. Csak Szladká asszonyt nem éri semmi baj.

A könyv tele van neveltető, a fantasztikumig kitézített fordulatokkal. De mégis szorongást érez az olvasó, miközben a mulatságos jelenetek nevetésre készítetik. Az írónő aggodalma ott lappang a humoros sorok mögött és az ember hathatósan érzi azt a veszedelmet, amit a ponyvaregény jelent a tájékozatlan fiatal lelkek számára.

Nem a mi világunkról szól ez a könyv. De hozzánk is beszél. A világ egyrészen még pusztít a ponyvairodalom fertője és náunk sem jutott el mindenki az értékes, szép könyvekhez. Silová regénye jó fegyverünk a ponyvaelleni harcban.

F. K.

Jól dolgozó könyvtárosnők

CSÁSZAR IRÉN *kőröstarcsai népkönyvtáros*

Két reálgimnáziumot végzett, de szüleinek nehéz anyagi körülményei miatt nem folytathatta iskoláit. A kőröstarcsai földműveléstudományi segédkönyvelője, s mint lelkész **DISZ-tag** a népkönyvtár vezetője lett. Orosházán egyhetes könyvtáros iskolát végzett. Könyvtárosi működésével máris sikerült elérnie, hogy a kőröstarcsai dolgozók megszerették mind a magyar, mind a szovjet szépirodalmat.

JAKOBI EDIT *szigetvári járási könyvtáros*

Nagy utat kellett bejárnia, míg megtalálta hivatását: a könyvtárosi pályát. Apja munkás, napszámos, édesanyja cseléd volt, mindössze hat élemit végezhetett. Eleinte konyhahelyként dolgozott a siklósi napközi otthonban, majd ugyanott vezető lett. Ezután mint a helyi könyvesbolt elárúsítója kereste kenyerét, de már korábban elvégezte a hathetes könyvtárosi iskolát. Így került a könyvtárosi pályára, elvégezte az öthónapos könyvtáros iskolát Budapesten, majd 1951. szeptemberében beiratkozott a Pedagógiai Főiskola könyvtáros tanszakára. A járási könyvtárat példásan vezeti.

ROSTAS LÁSZLÓNÉ *nagybajomi népkönyvtáros*

Cukorkészítősegéd gyermeke, aki hányatott munkásifjúságon át, mint szorgalmas olvasó jutott el a könyvtárosi pályára. Alig kezdett a munkájához, máris tágas könyvtárhelyiséget szerzett a népkönyvtárnak, majd a tanács segítségével gondoskodott fűtésről, világításról. Jó munkájával megtízszerezte a két év előtti olvasólétszámot, a december havi könyvtári forgalom 543 kötet volt. A Könyvtáros Konferencián is figyelemreméltóan szerepelt. Beszámolt népkönyvtárosi tevékenységének eredményeiről, de elmondta terveit is és bátran, határozottan bírálta a mezőgazdasági szakkönyvek hiányosságait. Felszólalásában a falusi olvasók kívánságait közvetítette a magyar írókhoz.

RATTAY ÉVA *békéscsaba-erzsébettelepi könyvtáros aktivista*

Az ifjú könyvtárosnő érdeklődést keltett felszólalásával a Könyvtáros Konferencián, elmondva, hogy miként szervezte meg a könyvtár üzemi környezetének ifjúsági olvasókörét. Rattay Éva még tanul, könyvtárosi munkája mellett a gimnázium harmadik osztályának magántanulója. Érettségi után a könyvtáros főiskolán fejleszti majd gyakorlati úton szerzett szakmai képzettségét.

JAKSA JÓZSEFNÉ *kiskunfélegyházi járási könyvtáros*

Szegény tanítócsalád gyermeke. Felső kereskedelmi iskolai tanulmányait nem tudta befejezni, mert szülei elhaltak. Férjhezmenetele után eleinte textilgyári munkásnő volt és aztán mint ötgyermekes anya, dohányüzemben dolgozott. A felszabadulás megnyitotta számára az előrehaladás útját, előbb a bölcsőde gondnoknője, majd könyvtáros lett. Lelkesedéssel népszerűsíti a könyveket, mindent felhasznál arra, hogy gyarapítsa könyvtára olvasóinak számát. Búgózkodásának eredménye, hogy a könyvtárnak a múlt év végén 3178 olvasója volt.

H í r e k

A **műszaki könyvtármunka megjavítása** érdekében az üzemi (vállalati, intézeti) műszaki könyvtárak között indult verseny **első szakasza december végén zárult.** Az eredmény kihirdetést február 4-én tartották meg az MTE SZ, az Országos Műszaki Könyvtár és az Állami Könyvterjesztő Vállalat vezetésével.

Az **Országos Műszaki Könyvtár látogatóinak száma 1952-ben 66 ezer volt,** 13 ezerrel több, mint az előző évben. Feltűnő, hogy a **olvasók száma csupán 6,5%. A könyvtár állománya 13.400 kötettel gazdagodott.** A bibliográfiai tevékenység 25.180 adatot szolgáltatott és a fordítási osztály 1091 orosznyelvű szakcikket ültetett át magyar nyelvre.

Az **Állami Könyvterjesztő Vállalat január végén tartotta első könyvismertető megbeszélését az üzemi könyvtárosok számára.** Ez alkalommal mutatta be a Könyvtárellátó osztály a könyvtári, különlegesen erős kötésben készült könyvek első példányait is.

Miskolc-on **Ifjúsági könyvértekezlet volt,** amelyen 600-an vettek részt. A **hozzászólók keveseltek a megjelenő ifjúsági könyvek számát.**

A **Szovjet Könyv Háza január 13-tól 15-ig Gorkij-fasori székházában folyóirat kiállítását rendezett a Magyarországra járó szovjet politikai, tudományos, műszaki, mezőgazdasági és más tárgyú folyóiratokból**

A **budapesti Műszaki Egyetem központi könyvtárának** múlt évi könyvforgalma azt bizonyítja, hogy ma már **százazrek olvasják a szakkönyveket.** E könyvtárát 1952-ben 173.383 olvasó, illetve kölcsönző látogatta. A kiadott kötetek száma meghaladta a 120 ezret.

Tatabányán, a **Megyei Könyvtárban 16 ezer kötet könyv van,** az **állandó olvasók száma decemberben elérte a háromzret,** holott májusban még csak 1395 **állandó olvasó látogatta a könyvtárat.** Bárdos László **könyvtáros szerint ezt az eredményt könyvértekezletek, könyvkiállítások és a Bányászrádióban hetenként tartott Megyei Könyvtárfelőrával sikerült elérni.**

A **Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtár** **alig néhány hónapja alakult meg és az olvasók száma máris 1400-ról 2100-ra nőtt.** A könyvtár eddig két kiállítását rendezett, az egyiket Sztálin elvtárs műveiből, a másikat pedig **»A klerikális reakció a béke ellensége«** címmel.

Budapest IX. kerületének **legnagyobb könyvtára január 10-én nyílt meg a Boráros-tér és Lónyai-utca sarkán.** A 400 ezer forintos befektetéssel készült **könyvtár állománya 9000 kötet ifjúsági, szépirodalmi, szakmai és tudományos mű.** A **könyvtárnak külön ifjúsági olvasóterme is van.**

Lengyelországban az elmúlt évben **több, mint 27.100 könyvtár és fiókkönyvtár működött.** A **könyvtárak könyvállománya 1952-ben 3.300.000 kötettel gazdagodott és most 16.600.000 kötetből áll.** Az **olvasók száma ugyanakkor meghaladta a 2,252.000-et.**

Műszaki könyvkiállításokat rendezett az OMK januárban a Chinoin-gyárban, a Kőbányai Zománárcugyárban, az Élelmezéstechnikai Technikumban és a Gépipari Technikumban.

A **takarékosságról készült bibliográfiát a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár együttműködve az Országos Műszaki Könyvtárral.**

A **Népművelési Minisztérium újpesti könyvtárosiskolájának éthónapos tanfolyama január 29-én író-könyvtáros találkozózt rendezett.** Az írók közül **Veres Péter, Szabó Pál, Zelk Zoltán, Devecseri Gábor és Orkény István** vettek részt a találkozón. A **tanfolyam hallgatói az értekezleten felvetették a könyvtáros és az író, valamint a könyvtáros és az olvasó kapcsolatának kérdéseit és a felszólalók hangoztatták e kapcsolatok fontosságát.** Veres Péter és Devecseri Gábor szerint a **könyvtárosok feladata az új magyar irodalom népszerűsítése.**

A **»Guruló könyvesbolt«** 1952-ben **majdnem 300 községet és tanfolyamot látogatott meg.** Mindenütt rendezett **könyvkiállítás és könyvismertető estet.**

A **Természettudományos Ismeretterjesztő Könyvhét** **alkalmából készült kimutatás szerint a felszabadulás óta örvendően növekszik a természettudományos könyvek népszerűsége.** A **Természettudományos Kiskönyvtárnak 100 füzetet jelent meg, az »Ember és világ«** sorozatban 17 **természettudományos mű látott napvilágot.** A **Művelt Nép két és fél év alatt 94 természettudományos és ismeretterjesztő munkát adott ki.**

A **szovjet műszaki könyvek újításokra ösztönzők dolgozóinkat.** **Sziebler Károly** **technikus, a Vaskohászati Kemenceépítő Vállalatnál olyan újítást dolgozott ki, amely a sztálinvárosi nagyközhé építésénél évente több, mint 200 ezer forint megtakarítást eredményez.** **Németh János,** az **Egyesült Izzó üzemi gépszerelede revizora** **ugyanakkor szovjet műszaki könyv segítségével olyan újítást dolgozott ki, amelynek eredményeképpen már eddig 15–20-szoros élettartamot sikerült elérni a forgácsoló szerszámoknál.**

A KÖNYVTÁROS

Megjelent 8000 példányban

A **Népművelési Minisztérium** lapja — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: **Katona Jemő** Felelős szerkesztő: **Zolnay Vilmos** — Felelős kiadó: **Lapkladó Vállalat** igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Budapest, VII., Lenin-körút 9–11.** Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: **Posta Központi Hírlap Iroda** U. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: **Budapest, V., József nádor-tér 1.** üzlethelyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk száma: 47.087 — Egyes szám ára: 2.— Ft — Előfizetés negyedévre: 6.— Ft

Jól dolgozó könyvtárosnők

GODÓ FERENCNÉ, az egri Megyei Könyvtár vezetője tanítóból lett könyvtárosnő. Budapesten hathetes, Szentendrén héthónapos könyvtárosképző iskolát végzett. Előbb a Heves megyei tanács körzeti könyvtárát vezette és a könyvtár két és fél éves munkája során 132 népkönyvtárát szervezett. Jelenleg a budapesti Pedagógiai Főiskola könyvtárosszakának levelező hallgatója. A Népművelési Minisztérium jó munkájáért könyvjutalommal tüntette ki.

NAGY ATTILANÉ, a sátoraljaújhelyi Járási Könyvtár vezetője munkáscsaládból származik. Négy középiskolát, gyors- és gépiró tanfolyamot végzett, majd mint hivatalnok működött 1948-tól 1949-ig a szikszói Szabadművelési Felügyelőség ügyvezetője volt és jó munkájának elismerésül a Népművelési Minisztérium könyvjutalomban részesítette. Lelkesen részt vett a társadalmi és pártmunkában. Jelenleg a Pedagógiai Főiskola előkészítőjének levelező hallgatója.

FÜSTI JOLÁN széphalmi népkönyvtárost, a szegényparaszti családból származó lelkes fiatal leányt, könyvszeretele vitte a könyvtárosi pályára. Már az első két hétben 24 olvasóval gyarapította a látogatók számát. Lelkesedésében nem válogat a munkában, még a könyvtár kályháját is ő maga javította meg, hogy meleg tiszta helyiség várja az olvasókat. Gyakran látogatja a tanulókat és a szülőket.

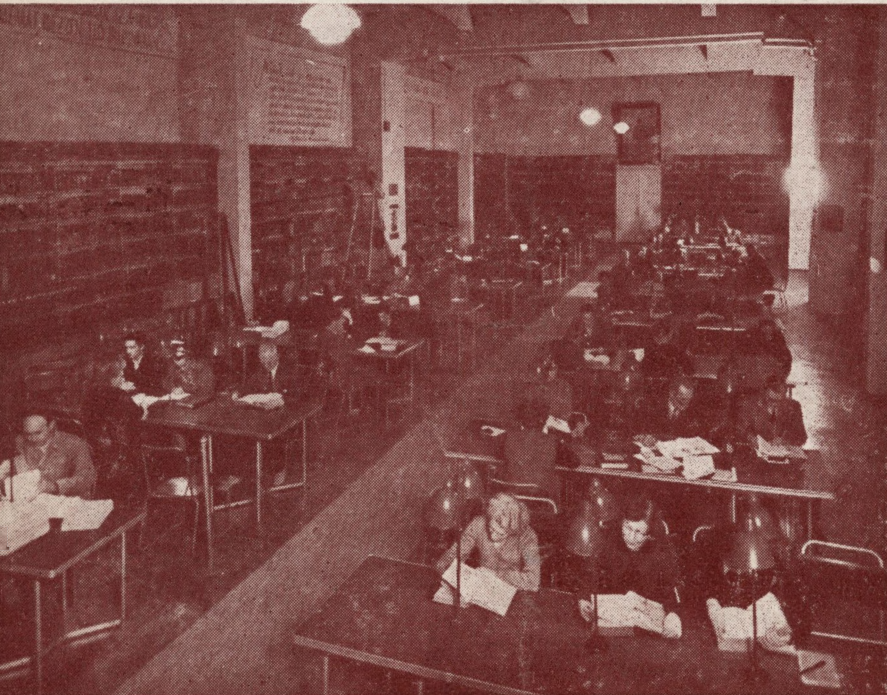

MELLÁR MARIA békéssámsóni népkönyvtáros szegény földműves családból származott, és csak hat elemi iskolát végezhetett. Eleinte a DISZ-ben dolgozott, aztán elvégezte a hatnapos könyvtáros tanfolyamot és azóta mozgékonyágával, lelkesedésével segíti megnövelni a könyvtár forgalmát. Könyvkiállítással 30 új olvasót szerzett. Közreműködött a tanyakörzében egy százkötetes fiókkönyvtár megszervezésében.

BUGÁR ROZÁLIA tevékeny és lelkes népkönyvtáros, figyelmesen hallgatta a Könyvtáros Konferencia felszólalásait, hogy az elhangzott tapasztalatokból okuljon. Hazatérve rögtön hasznosította is a hallottakat; maga vitte el a könyveket azokhoz, akik nem látogathatták a nem központi fekvésű könyvtárat és az iskolás fiatalokkal is küld könyveket a távolabb lakó olvasók számára.

A KÖNYVTÁROS

*Az Országos
Műszaki Könyvtár
olvasóterme*

*Az Országos
Műszaki Könyvtár
folyóirat-olvasóterme*

